

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

”Usein lapsi jää hyvin yksin tunteineen vanhempien erotessa”

Ammattilaiset mukana kehittämässä uutta toimintamallia lapsen
tueksi erotilanteessa

Laitala, Noora

Puusniekka, Minna

Rantamäki, Elisa

Vähäkangas, Hanna

2013 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

”Usein lapsi jää hyvin yksin tunteineen vanhempien
erotessa”

Ammattilaiset mukana kehittämässä uutta
toimintamallia lapsen tueksi erotilanteessa

Noora Laitala
Minna Puusniekka
Elisa Rantamäki
Hanna Vähäkangas
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2013

Laitala Noora, Puusniekka Minna, Rantamäki Elisa & Vähäkangas Hanna

”Usein lapsi jää hyvin yksin tunteineen vanhempien erotessa” Ammatilliset mukana kehittämässä uutta toimintamallia lapsen tueksi erotilanteessa

Vuosi 2013 Sivumäärä 84

Teimme opinnäytetyömme Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Hyvinkään yhdistyksen ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton (YVPL) Hyvinkään Tuikkeen NEro-hankeelle. Hankkeen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lapsen perusturvallisuuden tunnetta sekä auttaa vanhempia tukemaan lapsiaan perheen kohdatessa ero- ja kriisitilanteen. Hankkeessa kehitettävän NEro-mallin tarkoituksena on tukea ennaltaehkäisevästi 4 - 6-vuotiaita lapsia toiminnallisilla menetelmin perheiden ero- ja kriisitilanteissa. Tarkoituksena on juurruttaa NEro-malli pitkäaikaiseen käyttöön. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli toteuttaa valtakunnallinen kysely NEro-mallista sekä haastatteluja hyvinkääläisille toimijoille NEro-hankkeen tueksi.

Kyselyn tarkoituksena oli saada näkökulmia NEro-mallin kehittämiseen sekä tiedottaa NEro-hankkeesta ja -mallista. Kyselytutkimuksemme toteutettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineiston keräämisen teimme internetkyselylomakkeella. Lähetimme kyselyn sähköpostitse Suomen jokaisen kaupungin tai kuntayhtymän varhaiskasvatusjohtajalle, sosiaalitoimen johtajalle ja neuvoloiden osastonhoitajille. Lähetimme kyselyn myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton jokaiseen piiriin sekä muutamille muille sosiaalialan järjestöille.

Kyselyn lisäksi haastattelimme kahdeksan hyvinkääläisen organisaation edustajaa. Haastatteluiden tarkoituksena oli selvittää NEro-hankkeen soveltumista Hyvinkäälle sekä tiedottaa NEro-hankkeesta ja -mallista mahdollisille yhteistyökumppaneille ja toteuttajille. Käytimme kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja aineistonkeruumenetelmämme oli puolistrukturoitu teemahaastattelu.

Opinnäytetyömme tuloksina saimme monia uusia näkökulmia sekä NEro-mallin että NEro-hankkeen kehittämiseksi, esimerkiksi NEro-mallin sisällöstä, rakenteesta, hyödynnettävistä materiaaleista ja menetelmistä. NEro-hanke koettiin tarpeellisena ja Hyvinkäälle soveltuvana tutkimuotona. Aineistot on kerätty arvokkaista lähteistä eli mahdollisilta mallin käyttäjiltä ja vahvasti lasten elämien piireissä vaikuttavilta toimijoilta. Toivomme NEro-hankkeen hyötyvän tutkimuksistamme ja saavan niistä arvokasta tietoa NEro-mallin ja NEro-hankkeen kehittämiseksi.

Asiasanat: ero, NEro-malli, NEro-hanke, kysely, haastattelut

Laitala Noora, Puusniekka Minna, Rantamäki Elisa & Vähäkangas Hanna

“Often a child is left very alone with his feelings when parents divorce” Professionals participating in the development of a new model to support a child in a divorce

Year	2013	Pages	84
------	------	-------	----

We made our thesis for the Mannerheim League for Child Welfare’s Hyvinkää division and Yhden Vanhemman Perheiden Liiton Hyvinkään Tuikkeen NEro-project. The goal of the NEro-project is to support and strengthen a child’s basic sense of security and to help parents to support their children when a family faces a divorce or a crisis. In the NEro-project is to be developed a NEro-model the purpose of which is to support preventatively four to six years old children by using functional methods during the divorce crisis. A goal is to make the NEro-model a common term. The purpose of our thesis was to conduct a national survey of the NEro-model and interviews for officials in Hyvinkää to support the NEro-project.

The purpose of the survey was to get points of view for the development of the NEro-model and to advertise the NEro-project and -model. Our survey was conducted by using both quantitative and qualitative research methods. We gathered the data by using an internet survey. We sent the questionnaire via email to early childhood education directors, social service directors and child welfare clinic head nurses in every municipality and federation of municipalities in Finland. We also sent the questionnaire to every division of Mannerheim League for Child Welfare and Yhden Vanhemman Perheiden Liitto and to a few other organizations.

In addition to the survey we also interviewed eight officials working in Hyvinkää. The purpose of the interviews was to find out how the NEro-project would fit to Hyvinkää and also to inform about the NEro-project and -model to possible partners in cooperation and those in charge of the implementation. We used qualitative research method and the interviews were carried out with semi-structured theme interviews.

The results of our thesis gave many new perspectives to developing the NEro-model and the NEro-project, for example ideas about the NEro-model’s contents, structure, usable materials and methods. The research data has been gathered from valuable sources, from possible users of the model and from officials strongly affecting children’s lives. We hope that the persons working with the NEro-project benefit from our research and that they get valuable information for the development of the NEro-model and -project.

Keywords: divorce, the NEro-model, the NEro-project, survey, interviews

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	NEro-hanke.....	8
3	Ero.....	9
3.1	Lapsi vanhempien erotilanteessa.....	9
3.2	Riskit lapselle ja erosta selviytyminen.....	10
3.3	Avioeron vaikutuksia lapseen.....	11
3.4	Vanhemmuus eron jälkeen.....	13
3.5	Vanhempien ero ja lapsen kiintymyssuhteet.....	13
3.6	Eroryhmät.....	14
4	Kehittämishanke.....	15
4.1	Kehittämishankkeen vaiheet.....	16
4.2	Hankkeen tulokset ja vaikutukset.....	16
5	Juuruttaminen ja viestintä.....	17
5.1	Juuruttaminen.....	17
5.2	Viestintä.....	18
5.3	Juuruttaminen ja viestintä opinnäytetyössämme.....	20
6	Tutkimustehtävät ja tutkimuskysymykset.....	21
7	Kyselytutkimus.....	21
7.1	Tutkimusmenetelmä.....	21
7.2	Kyselyn rakentuminen.....	22
7.3	Aineiston analysoiminen.....	25
8	Kyselyn tulokset.....	27
8.1	Ryhäkerran rakenne.....	27
8.2	NEro-mallin peruspilarit.....	29
8.3	Ryhäkertojen teemat.....	31
8.4	NEro-mallin menetelmiin sopivia materiaaleja, ideoita tai välineitä.....	32
8.5	Vastaajien ajatuksia NEro-mallista.....	34
8.6	Vastaajien NEro-mallin käyttöönotto.....	36
8.7	Miten NEro-mallista tulisi viestiä.....	37
8.8	Juurtumista edesauttavat tekijät.....	38
8.9	Vastaajien taustatiedot.....	40
8.10	Kommentteja ja palautetta NEro-hankkeelle.....	46
9	Haastattelututkimus.....	47
9.1	Haastattelun toteuttaminen.....	47
9.2	Aineiston analysoiminen.....	49
10	Haastatteluiden tulokset.....	51
10.1	NEro-hankkeen kehittäminen.....	51

10.2	NEro-hankkeen soveltuminen Hyvinkäälle	54
10.3	Yhteistyö NEro-hankkeen kanssa	55
11	Johtopäätökset	56
11.1	NEro-mallin kehittäminen	56
11.2	NEro-mallin juurruttaminen viestinnällisin keinoin	58
11.3	NEro-hankkeen soveltuminen Hyvinkäälle	60
12	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	61
13	Pohdinta	63
14	Opinnäytetyöprosessi ja jatkotutkimusaiheet	63
	Lähteet	65
	Kuvat.....	68
	Kuviot.....	69
	Taulukot	70
	Liitteet.....	71

1 Johdanto

Lapsen elämässä vanhempien ero on yksi yleisimmistä stressitekijöistä. Vanhempien ero järkyttää lapsen olemassaolon totuttuja perustuksia. Ero on merkittävä riskitekijä lapsen kehitykselle. Jos lasta ei ole riittävästi valmisteltu tai valmisteltu ollenkaan eroon, se voi olla suuri mullistus lapselle. (Lapset ja ero 2013.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Hyvinkään yhdistyksen ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton (YVPL) Hyvinkään Tuikkeen NEro-hanke on suunnattu 4 - 6-vuotiaille eroperheiden lapsille ja vanhemmille. NEro-hankkeessa kehitetään NEro-malli, joka kannustaa lapsia, perheitä ja ohjaajia yhteistyöhön perheen ero- ja kriisitilanteessa. (Hankesuunnitelma NErolla lapselle voimaa 2012, 1-3.)

Saimme opinnäytetyön tilauksen NEro-hankkeelta. Meitä pyydettiin tekemään valtakunnallinen kysely NEro-mallista ja haastatteluja hyvinkääläisille toimijoille NEro-hankkeen tueksi. Kyselyn ja haastatteluiden tarkoituksena oli tiedottaa NEro-hankkeesta ja -mallista mahdollisille yhteistyökumppaneille ja toteuttajille, selvittää NEro-hankkeen soveltumista Hyvinkäälle ja saada näkökulmia NEro-mallin kehittämiseksi mahdollisilta toteuttajilta.

Lähetimme kyselyn sähköpostin välityksellä Suomen kuntiin ja kuntayhtymiin, sekä järjestöihin, jotka työskentelevät lapsiin liittyvien asioiden parissa. Kyselyn tarkoituksena oli siis saada näkökulmia NEro-mallin kehittämiseksi ja tiedottaa NEro-hankkeesta ja -mallista. Haimme kyselyssä vastaajilta näkökulmia myös siihen miten NEro-malli saadaan juurtumaan käytäntöön ja toisaalta näimme näin laajan tiedottamisen olevan osa juurruttamisprosessia.

Tehtävänäme oli tiedottaa NEro-hankkeesta mahdollisille yhteistyökumppaneille ja toteuttajille sekä selvittää NEro-hankkeen soveltumista Hyvinkäälle. Haastattelimme Hyvinkäällä toimivia eri organisaatioiden edustajia. Valitsimme haastateltavat sillä perusteella, että he työskentelevät lasten ja lapsiperheiden tai eronneiden vanhempien kanssa tai sosiaalipalveluiden piirissä.

Toivomme, että opinnäytetyömme tuloksista on hyötyä sellaisen NEro-mallin kehittämiseksi, joka on toimiva ja joka saadaan juurtumaan laajempaan käytäntöön. Tavoitteena opinnäytetyössämme oli myös, että NEro-hanke saa näkyvyyttä Hyvinkäällä ja sen lisäksi myös valtakunnallisesti. NEro-hankkeessa luotavalla NEro-mallilla voi olla merkittävä vaikutus ongelmien ennaltaehkäisyssä perheiden ero- ja kriisitilanteissa. On tärkeää, että on olemassa palvelu, jonka avulla voidaan tukea lasta ja koko perhettä. Olennaista on myös, että palvelu on tarjolla kaikille jo silloin, kun ongelmat eivät ole kasvaneet liian suuriksi.

2 NEro-hanke

NEro-hanke on Mannerheimin lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistyksen ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton Hyvinkään seudun Tuikkeen kehittämishanke. Hankkeen tavoitteena on tukea ja vahvistaa lapsen perusturvallisuuden tunnetta sekä auttaa vanhempia tukemaan lapsiaan perheen kohdatessa ero- ja kriisitilanteen. Hankkeessa kehitetään NEro-malli, joka kannustaa lapsia, perheitä ja ohjaajia yhteistyöhön perheen ero- ja kriisitilanteessa. Tarkoituksena on juurruttaa NEro-malli pitkäaikaiseen käyttöön. (Hankesuunnitelma NErolla lapselle voimaa 2012, 1-3.) NEro-hanke tuo myös muualla kehitettyjä eropalveluja Hyvinkäälle. Tällaisia ovat esimerkiksi perhetapaamispaikka ja Eron edessä-illat. Perhetaamispaikka on kodinomainen tapaamispaikka lapselle ja vanhemmalle. Eron edessä-illat tarjoavat tietoa eronneille tai eroa suunnitteleville vanhemmille. NEro-hankkeen esittely perustuu sekä hankesuunnitelmaan että hankekoordinaattori Paula Väliahon kertomaan.

Hankkeessa luodaan NEro-malli, jonka on tarkoitus tukea ennaltaehkäisevästi 4-6-vuotiaita lapsia toiminnallisilla menetelmin perheiden ero- ja kriisitilanteissa (Hankesuunnitelma NErolla lapselle voimaa 2012, 1-3). NEro-hankkeen hankekoordinaattorin mukaan NEro-mallia ohjaa lapsinäkökulmaisuus. Perusajatuksena on, että NEro-mallia käytetään lapselle tutussa ympäristössä, tuttujen aikuisten kanssa. Mallissa työskennellään leikin, keskustelun, kirjallisuuden, kertomusten, taiteen ja liikunnan avulla. Mallin työskentelytavat ja erilaiset menetelmät perustuvat sen perusilareihin, jotka ovat tunteet, kosketus, arki ja rutiinit, positiivinen palaute sekä toivo. Mallissa kiinnitetään huomiota lapsen lisäksi myös yhteistyöhön vanhempien kanssa. Lasten hyvinvointi ja tunteiden huomioiminen voi unohtua vanhempien ollessa akuutissa ero- tai kriisitilanteessa. Tarkoituksena on saada lapsi ymmärtämään, että hän on syytön vanhempien ristiriitoihin. (Hankesuunnitelma NErolla lapselle voimaa 2012, 1-3.)

NEro-mallissa toimivat rinnakkain lapsiryhmä ja vanhempien ryhmä. Lapsiryhmä tapaa kymmenen kertaa. Vanhempien ryhmä tapaa kolme kertaa, joista ensimmäinen kerta on ilman lapsia ja ennen lapsiryhmän aloitusta. Toisen kerran vanhemmat tapaavat lapsiryhmän keskivaiheilla yhdessä lapsiryhmän kanssa. Viimeinen vanhempien tapaaminen lasten kanssa päättää molempien ryhmien kokoontumiset. Lasten ryhmän kokoontumiskerroilla on aina sama rakenne, joka muodostuu alkuvirittäytymisestä, toiminnallisesta tehtävästä, sen purkamisesta, loppurentoutuksesta ja ryhmän lopettamisesta.

NEro-mallissa käsiteltäviä teemoja ovat ainakin: oman syyttömyyden ymmärtäminen vanhempien erotessa, suhteiden säilyminen pois muuttavaan vanhempaan, tasapainoisen kehityksen turvaaminen. Lisäksi käsiteltäviä teemoja ovat: suhteiden säilyminen mahdollisesti pois muuttaviin biologisiin sisaruksiin, uuden elämäntilanteen hyväksyminen, tunnetaitojen oppiminen, yhteisten sääntöjen säilyttäminen, suhteiden säilyminen isovanhempiin, sosiaalisten taitojen

ja vuorovaikutustaitojen oppiminen. Käsiteltäviä teemoja ovat myös: uusien ihmissuhteiden ja uusien perheenjäsenten hyväksyminen, hyvinvoinnin lisääminen sekä oman kehon ja kosketuksen hyväksyminen. Näitä teemoja painotetaan ryhmäkerrasta riippuen eri tavoin.

NEro-hanketta rahoittaa RAY. Rahoitus on hänen mukaansa myönnetty vuosille 2013-2015. NEro-mallia ryhdytään kehittämään elokuussa 2013 ja NEro-ryhmiä ryhdytään ohjaamaan ensin Hyvinkään seudulla. Pilottiohjaajakoulutukset alkavat syksyllä 2014, ja ryhmän ohjaaminen voi alkaa rinnan koulutuksen kanssa. Hanketyöntekijät pyrkivät vierailemaan kaikissa hankkeen aikana käynnistetyissä NEro-ryhmissä. Syksystä 2014 alkaen NEro-mallia pyritään levittämään mahdollisimman laajalle.

3 Ero

Käsitlemme tässä luvussa eroa erityisesti lapsen näkökulmasta. Pyrimme tuomaan esille hankkeen tarpeellisuutta ja näkökulmia, jotka ohjasivat meitä opinnäytetyön tekemisessä. Suomessa vanhempien avioeron koki vuonna 2008 noin 30 000 lasta. Ero siis koskettaa huomattavan suurta joukkoa lapsia. Eroihin liittyvä tuen tarve on lisääntynyt, sillä erot ovat yleistyneet ja erojen problematiikat ovat moninaistuneet. Palvelujärjestelmä on kuitenkin yhteiskunnassamme hajanainen eikä se riittävästi kohtaa ihmisten elämäntilanteiden moninaisuutta. (Kääriäinen, Hämäläinen & Pölkki 2009, 11-13.) Perheiden palveluita on arvosteltu aikuiskeskeisyydestä ja lapsilähtöisyyden kehittäminen on haasteena näille palveluille. Lapsen osallisuus on tärkeää huomioida erotilanteessa, sillä myös lapsen elämä muuttuu merkittävästi eron jälkeen. (Makkonen 2009, 190.)

3.1 Lapsi vanhempien erotilanteessa

Ero on merkittävä riskitekijä lapsen kehitykselle, ja lapsen elämässä vanhempien ero on yksi yleisimmistä stressitekijöistä. Lapsen kokemaa stressiä lisää se, että toinen vanhempi poistuu lapsen arjesta äkillisesti. Vanhempien ero järkyttää lapsen olemassaolon totuttuja perustuksia. Lapsen kannalta vanhempien erossa voidaan nähdä neljä keskeisintä tekijää. Ne ovat toisen vanhemman poissaolo lapsen jokapäiväisestä elämästä, vaikeutunut vanhemman ja lapsen suhde, taloudellisen tilanteen heikkeneminen ja vanhempien keskinäinen riitaisuus. Lapsi voi kuitenkin sopeutua vanhempien eroon hyvin. (Lapset ja ero 2013.)

Suojaava tekijä erotilanteessa lapselle on, että vanhempi kykenee läheiseen vanhemmuuteen ja pystyy käsittelemään eron aiheuttamia tunteita lapsen kanssa. Lapsi luottaa siihen, että hänen elämänsä jatkuu samanlaisena. Jos lasta ei ole riittävästi valmisteltu tai valmisteltu ollenkaan eroon, tilanne voi olla suuri mullistus lapselle. Uusien käytäntöjen löytyminen ja

niiden asettuminen osaksi arkea vie aikaa, ja tämä voi olla lapselle koettelevaa. (Lapset ja ero 2013.)

Palmusen (2009, 63) mukaan vanhempien eron aiheuttamat elämänmuutokset vaikuttavat lapsen jatkuvuuden tunteeseen ja kasautuessaan ne saattavat asettaa lapsen sopeutumiskyvyn koetukselle. Erotilanteessa voi esiintyä kriisin kaltaisia kokemuksia, jolloin tapahtuu ennen kokemattomia ja nopeita muutoksia. Toisen vanhemman muuttaessa yllättäen pois perheen kodista, voi lapsi kokea tilanteen erittäin voimakkaana ahdistuksena, pelkoina ja kokemukseksi hylätyksi tulemisesta. Vanhempi voi jättää lapsen täysin ilman selityksiä siitä, mitä on tapahtunut. (Makkonen 2009, 174.) Lapsi tarvitsee mahdollisesti tukea kriisitilanteesta selviytymiseksi, jotta vältetään trauman syntyminen. Jos lapsi jää ilman tukea läheltä olevilta aikuisilta, voi kokemus vanhempien erosta syöpyä käsittelemättömänä syvälle lapsen mieleen. (Ayalon & Flasher 1997, ks. Makkonen 2009, 175.)

3.2 Riskit lapselle ja erosta selviytyminen

Tutkimusten mukaan yksiselitteisesti suurin riskitekijä lapselle on vanhempien välinen avoin, runsas ja vihamielinen riitely. Sillä, asuvatko vanhemmat yhdessä vai eivät, ei ole merkitystä tässä. Lapsen ei ole hyvä kokea, että hänellä ei ole oikeutta ja lupaa tavata tai ajatella tai muutoin pitää yhteyttä toiseen vanhempaansa. Tärkeiden ja läheisten ihmissuhteiden katkeaminen tai heikkeneminen eron yhteydessä on myös suuri rasite lapselle. Lasta rasittaa myös vanhempien mahdollisten uusien kumppaneiden ilmestyminen elämään. Uusien muutoksien turhan nopea ilmaantuminen lasten elämään eron jälkeen tulee välttää. Lapselle tulee antaa aikaa sopeutua eron aiheuttamaan muutokseen. (Lapset ja ero 2013.)

Osaltaan eron rasittavuuteen lapselle vaikuttavat myös temperamentti- ja piirteet. Niille lapsille, joilla on hitaasti tai vaikeasti muutoksiin sopeutuva temperamentti, on vanhempien ero erityisen iso rasitus. Myös taloudelliset tekijät voivat olla vaikuttamassa lapsen stressiin eron jälkeen. Vanhempien elintaso usein laskee molemmilla vanhemmilla eron jälkeen, mikä voi olla rasitteena lapsellekin suoraan tai epäsuorasti. (Lapset ja ero 2013.)

Vanhemmuuden heikentyminen on myös merkittävä stressitekijä lapselle eron jälkeen. Vanhemmille on haastavaa sopeutua elämään yksin ja selviämään vanhemmuudesta käytännön toimissa. Aina eivät vanhemman voimat riitä omaan erosta selviämiseen, arjen käytäntöjen pyörittämiseen, työhön ja vanhempana toimimiseen. Jos vanhempien uupumus jatkuu pitkään, voi se rasittaa ja haitata lapsen kehitystä. (Lapset ja ero 2013.) Lapsi jää yhä useammin riitelevien vanhempien kiistakapulaksi, mikä aiheuttaa lähes poikkeuksetta suurta vahinkoa lapsen kehitykselle. Tästä tutkijat ovat hyvin yksimielisiä, ja asiasta on myös tieteellistä näyttöä. (Sinkkonen 2008, 71.)

Erosta selviytymisen esteeksi lapselle voi nousta epätietoisuus ja epävarmuus tulevista tapahtumista. Selviytymistä tukee se, että lapselle annetaan riittävästi tietoa tapahtuneesta todennukaisesti ja lapsen ikätason mukaisesti. Lapsen selviytymistä tuetaan parhaiten, kun se kä kotona että kodin ulkopuolella aikuiset antavat tukea samojen periaatteiden mukaisesti. (Poiijula 2007, 11-12.) Lapsen selviytymiseen vanhempien erosta vaikuttaa vanhempien kykeneväisyys läheiseen ja kuuntelemaan vanhemmuuteen. Erityisen tärkeää on että, lapsi saa kokea, että vanhempi haluaa olla hänen kanssaan ja kuulla hänen asioistaan, eikä hän ole vanhemmalle vain välttämätön paha. Lapsen selviytymistä erosta auttaa myös se, jos hänellä on hyvät, läheiset ja jatkuvat suhteet johonkin tai joihinkin muihin ihmisiin vanhempien ja sisarusten lisäksi. Tällaisia suhteita voivat olla esimerkiksi isovanhemmat tai harrastukset. (Lapset ja ero, 2013.)

3.3 Avioeron vaikutuksia lapseen

Judith Wallerstein tutki seitsemänkymmentäluvulta lähtien kahdenkymmenenviiden vuoden ajan kuudenkymmenen kalifornialaisen eroperheen jäseniä. Wallerstein halusi tutkia avioeron vaikutuksia nimenomaan lapsiin. Teoksessa Avioeron perintö: Eron lapset aikuisina (Wallerstein, Lewis & Blakeslee 2007) kuvataan aikuisten ja lasten yrityksiä selviytyä perheen hajoisesta. Wallerstein seurasi vanhempien eron vaikutuksia lapsiin kaksikymmentäviisi vuotta. Wallerstein seurasi eron pitkäaikaisia vaikutuksia lasten elämässä teini-ikästä ja aikuisikään. Ero on koko elämään vaikuttava kokemus, Wallerstein toteaa. Eron jälkeen lapsuus on erilainen, nuoruus on erilainen ja aikuisuus, johon kuuluu päätös, menisikö itse naimisiin, on erilainen. Erojen yleistymisen ei poista yksittäisen lapsen kärsimyksen määrää vanhempien erotessa. Erojen lukumäärä ei anna lohtua trauman kokeneille lapsille tai aikuisille. Wallersteinin mukaan eroperheiden lapsille on huolia, jotka eivät kosketa ehjien perheiden lapsia. (Wallerstein ym. 2007, 25-30.)

Eron suurin vaikutus ei ajoitu varhaislapsuuteen tai teini-ikäen, toisin kuin monet saattavat kuvitella. Eron vaikutukset nousevat esiin aikuisuudessa vakavien romanttisten ihmissuhteiden siirtyessä keskeiseen rooliin. Wallersteinin tutkimuksen keskeinen tulos on, että lapset eivät samaistu vanhempiinsa vain yksilöinä, vaan parisuhteeseen heidän välillään. Vanhempien antamaa mallia pidetään mukana aikuisikään ja positiivisen esimerkin puuttuminen vaikuttaa negatiivisesti oman tulevaisuuden etsimiseen. Eronnut perhe on yhteisö, jossa lapset tuntevat olonsa turvattomammaksi ja epävarmemmaksi tulevaisuudestaan kuin suhteellisen hyvien ehjien perheiden lapset. (Wallerstein ym. 2007, 31.)

Wallersteinin mukaan lapsuus muuttuu avioeron myötä. Lapsuuden huolettomat leikit ja huolehtivan aikuisen syli saattavat avioeron myötä hävitä lapsen elämästä sillä vanhempien aika menee avioeron aiheuttamien vaikeuksien kanssa painimiseen. Wallerstein näkee myös avio-

erojen aiheuttamat yhteiskunnalliset muutokset: lapset eivät voi avioerojen myötä paremmin, vaikka vanhemmilla onkin enemmän vapauksia ja mahdollisuuksia. Uudenlaiset perheet ovat hauraita sekä alttiita hajoamaan ja ero muutaman vuosikymmenen takaiseen näkyy lasten hoivassa, turvassa ja kasvatuksessa. Wallersteinin mukaan avioeron seuraukset ovat kauaskantoisia. Perheinstituutio on kriisissä ja avioerolapsilla menee huonommin kuin ehjien perheiden lapsilla. Näistä kertovat Wallersteinin tutkimuksen tulokset: Lapsille, toisin kuin aikuisille, avioerolla on kumulatiivisia vaikutuksia, ne voimistuvat ajan myötä ja saavuttavat huippunsa aikuisuudessa. Eri kehitysvaiheissa ero koetaan uusilla tavoilla. Aikuisena avioeron vaikutukset näkyvät persoonallisuudessa, luottavuudessa, parisuhteissa ja kyvyssä kestää muutoksia. Ensimmäinen mullistus koskee perheen hajoamista. Lapset tuntevat pelkoa ja vihaa, he pelkäävät vanhempien hylkäävän heidät ja he tuntevat olevansa vastuussa vanhempiensa erosta. Aikuisena lapsi saattaa muistaa kuinka vähän vanhemmat on auttanut häntä sopeutumaan tilanteeseen, johon usein pitää sopeutua yhdessä yössä. Wallersteinin tutkimuksen mukaan edes väkivaltaisissa perheissä lapset eivät nähneet tappelun ja avioeron syy-yhteyttä. Lapset muodostivat mielikuvan siitä, että perhesiteet ovat hauraita ja naisen ja miehen suhde voi katketa milloin tahansa ilman ennakkovaroitusta. Lapsille jäi pysyvä huoli, että vanhemman ja lapsen suhde on koko ajan vaakalaudalla. Nämä varhaiset päätelmät vaikuttivat heidän myöhempiin ihmissuhteisiinsa. (Wallerstein ym. 2007, 301-302.)

Uuden perhe-elämän asetuttua uomiinsa monet lapset kokevat menettäneensä ehjän kodin turvan ja hankaluuden kun toinen vanhemmista asuu muualla ja kaukana lapsen ystävästä ja harrastuksista. Vanhemmilla on mielessä omat työt ja uuden elämän rakentaminen ja lapsille on vähemmän aikaa. Wallersteinin tutkimuksen mukaan varsinkin pienet lapset kokivat jäävänsä yksin huolehtimaan itsestään. Tutkimuksessa kuitenkin selvisi, että jos lapsi kykeni tukeutumaan vanhempiinsa, harrastuksiinsa, isovanhempiinsa, opettajiinsa tai omaan sisäiseen vahvuuteensa tai lahjakkuuteensa, hän selvisi paremmin kuin erolapsi, jolla ei ollut näitä resursseja. Moni lapsi uhrasi tutkimuksen mukaan oman lapsuutensa pitäessään huolta työn ja huolten painamasta vanhemmastaan ja sisaruksistaan. Tutkimusaineiston mukaan avioerolasten lapsuus loppuu nopeasti ja ehjien perheiden nuoriin verrattuna tytöt aloittavat sukupuolielämän aikaisemmin ja pojat kokeilevat päihteitä useammin. Aikuistuminen toisaalta pitkityy ja sitoutuminen aikuisen vastuisiin siirtyy kolmenkymmenen ikävuoden yli. Nuorilla on pelko, että heille käy samoin kuin heidän vanhemmilleen, eikä kestävää parisuhdetta löydy. Nuoret kokivat, ettei heillä ollut valmiuksia aikuisiin ihmissuhteisiin, etteivät he ole koskaan nähneet miestä ja naista samalla aaltopituudella, eikä heillä ole mallia hyvästä liitosta. Monien avioerolasten onnistuu voittaa menettämisen ja petetyksi tulemisen pelkonsa kolmenkymmenen ikävuoden tienoilla, usein kuitenkin huomattavan kamppailun kautta. He joutuvat hylkäämään kotoa opitut parisuhteen mallit ja opettelemaan alusta asti, mitä parisuhde on. (Wallerstein ym. 2007, 302-305.)

3.4 Vanhemmuus eron jälkeen

Palmusen (2009, 63) mukaan vanhemmat ovat keskeisessä roolissa siinä, miten lapset eron jälkeen voivat. Se, miten vanhemmat sopeutuvat eroon, on todettu olevan huomattava vaikutus siihen, miten lapset sopeutuvat. Syyllisyys ja epävarmuus ovat tunteita, joita vanhemmat kokevat eroratkaisustaan. Vanhemmat pelkäävät eron vaikuttavan lapseen haitallisesti. Erotilanteessa vanhempien olisi hyvä yhdessä pohtia, miten tukea lapsen hyvinvointia muutostilanteessa ennen kuin ongelmia edes ilmenee. Lapsen sopeutumista uuteen elämäntilanteeseen edistää esimerkiksi muutosten määrän minimoiminen. (Palmunen 2009, 76.)

Salon (2009, 119) mukaan on selvää, että kun parisuhteessa on vaikeaa ja voimavarat ovat vähissä, on vanhemmilla erityisen vaativat tehtävä olla riitelemättä lasten kuullen. Toiseksi vaativaksi tehtäväksi Salo mainitsee lapsen hoivan, hellyyden ja huomion tarpeiden täyttäminen parisuhdevaikeuksien tai eroprosessin keskellä. Kolmantena tehtävänä on vielä huolehdittava siitä, ettei lapsi joudu millään tavalla vanhempiensa ongelmien kantajaksi. (Salo 2009, 119.) Lapsen on helpompi sopeutua erosta aiheutuviin muutoksiin, jos vanhemmat pystyvät suojamaan lasta riitelyn kuulemiselta tai ainakin vähentämään riitelyä (Lapset ja ero, 2013). On tärkeää, että lapsen suhde molempiin vanhempiin säilyy eron jälkeen. Vanhempien ja lasten eron jälkeinen suhteiden rakentuminen on haaste vanhemmille. (Makkonen 2009, 190.) Jos vanhemmat kykenevät läheiseen, lämpimään ja kuuntelemaan vanhemmuuteen ja käsittelemään eron aiheuttamia kysymyksiä ja tunteita lapsen kanssa, pystyy lapsi paremmin sopeutumaan eroon. (Lapset ja ero, 2013.)

3.5 Vanhempien ero ja lapsen kiintymyssuhteet

Kiintymysteorian ja alan tutkimuksen ”isä ja äiti” Mary Ainsworth ja John Bowlby ovat määrittelleet kuusi osatekijää, jotka kuuluvat tyypillisesti kiintymykseen. Kiintymyssuhteen on oltava pysyvä tai jatkuva, ei ohimenevä, ja kiintymyksen kohteena on oltava tietyn henkilön. Lisäksi suhteen on oltava emotionaalisesti tärkeä ja sen tavoitteena on ylläpitää yhteyttä toiseen ihmiseen. Kiintymyksen kohteesta erossa olo aiheuttaa ahdistusta, ja tyypillistä on hyvänolon, turvan ja lohdun etsiminen. (Hughes 2011, 19.)

Lapsi on syntymästään saakka suuntautunut ympäristöönsä. Hän pyrkii tutkimaan sitä ja olemaan vuorovaikutuksessa häntä ympäröivien aikuisten kanssa. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 29.) Vaikka käyttäytymisellä onkin biologinen perusta, on lapsen kehityksen kannalta vanhempien hoivalla vähintään yhtä suuri merkitys kuin geneettisellä perimällä (Silvén 2010, 11). Varhaisen vuorovaikutuksen tiedetään syntymästä lähtien lisäävän lapsen hyvinvointia ja edesauttavan suotuisaa kehitystä (Silvén 2010, 13).

Vanhemman kiintymys lapseen syntyy halusta hoivata lasta, jolloin lapseen syntyy vahva tunneside. Lapsen kiintymys taas syntyy biologisesta tarpeesta saada ravintoa ja turvaa. Vuorovaikutuksen vastatessa lapsen tarpeita, hän alkaa kiintyä vanhempansa myös tunnetasolla. Turvallisuuden ollessa lapselle taattu jää voimavaroja ympäristön tutkimiseen sekä uusien taitojen oppimiseen ja harjoittamiseen. (Nurmi ym. 2006, 30.) Kiintymys kuitenkin viittaa suhteeseen, joka lapsella on vanhempansa, ei niinkään suhteeseen, joka vanhemmalla on lapseensa. Kun lapsi on turvallisesti kiintynyt vanhempansa, turvautuu hän tähän tarvitessaan tukea ja turvaa. (Hughes 2011, 25.)

Lapsen turvallisuutta voi kuitenkin uhata vanhempien avioliitossa ilmenevä epäsopu ja vieraantuminen, jotka voivat olla joko äkillisiä tai pitkäaikaisia (Hughes 2011, 32). Nykyään perheille on tyypillistä, että erilaiset muutokset lisääntyvät kaiken aikaa. Perheet muuttavat toiselle paikkakunnalle, ja suhteet isovanhempiin ja ystäviin saattavat katketa. (Hughes 2011, 20.) Lisäksi avioerot ovat yleistyneet ja siksi syntyy myös entistä enemmän uusperheitä sekä yksinhuoltajaperheitä (Hughes 2011, 20; Silvén 2010, 14). Perheen hajoaminen vaikuttaa lapsen suhteisiin vanhempiinsa, sisaruksiinsa ja perheen muuhun lähipiiriin. Tavallisesti lähivanhemman rooli jää äidille ja etävanhemman rooli isälle. (Silvén 2010, 14.) Turvallisuus on keskeisen tärkeä tunne lapsen jatkuvan hyvinvoinnin ja kehittymisen kannalta. Tunnetta turvallisuudesta pidetään yllä siten, että alle kouluikäistä lasta hoitaa jatkuvasti yksi henkilö, johon hän kiintyy. Jos tämä henkilö on estynyt, lapsen saatavilla on myös muutama toissijainen kiintymyksen kohde. (Hughes 2011, 32.) Lapsi alkaa jo varhain muodostaa pääasiallisen kiintymyksen rinnalle toissijaisia kiintymyssuhteita (Rusanen 2011, 197). Jos pienellä lapsella on toissijainen kiintymyksen kohde, kuten sukulainen tai päivähoiton työntekijä, kykenee hän sopeutumaan ensisijaisen kiintymyshahmon poissaoloon (Hughes 2011, 33). Kiintymyksen kohteet jäsentyvät lapsen mielessä jonkinlaiseen tärkeys- tai luotettavuusjärjestykseen (Rusanen 2011, 198). Ensisijainen kiintymyssuhde syntyy siihen henkilöön, joka on parhaiten lapsen saatavilla. Tämä henkilö on useimmiten äiti, mutta voi olla myös isä. Toissijaisia kiintymyksen kohteita ovat lapsen muut lähipiirin aikuiset, kuten isä, sisarukset tai isovanhemmat tai päiväkodin henkilökunta. (Rusanen 2011, 199.)

Kiintymyksen kohteen menetys esimerkiksi vanhempien erotessa voi aiheuttaa lapsessa syvää surua (Silvén & Kouvo 2010, 84). Bowlbyn mukaan eroahdistus ilmenee aluksi vastustuksena, sen jälkeen lapsi vaipuu epätoivoon ja lopuksi hän kieltää kiintymyksen kohteen ja irrottautuu tästä. Tästä syystä olisi tärkeää, että avo- ja avioerojen yhteydessä lapsen kiintymyssuhteet jatkuisivat. (Bowlby 1969, ks. Silvén & Kouvo 2010, 84-85.)

3.6 Eroryhmät

Perheen hajoaminen vaikuttaa jokaiseen perheenjäseneseen ja horjuttaa tuttua ja turvallista elämää. Arki muuttuu. Lapsen toinen vanhempi on vähemmän arjessa läsnä kuin aiemmin, sekä lapsen että aikuisen tunteet ovat alussa voimakkaita. Perheen erossa on kyse suuresta muutoksesta, joka pelottaa ja mietityttää. Vanhemmat ovat kovilla ja saattavat väsyä. Lapset eivät välttämättä saa silloin riittävää tukea vaan tarvitsevat apua omien kysymystensä ja tunteidensa keskellä. Eroryhmät lapsille voivat silloin olla merkittävä mahdollisuus jakaa omia kokemuksia ja tunteita. Juusola (2008) esittelee kirjassaan yhden tavan toteuttaa eroryhmä. Kun lapsen kanssa käydään eroprosessia läpi, kaikkein tärkeintä on asioiden selvittäminen ja avoimuus. Lapsella tulisi olla mahdollisuus käydä kaikki ne tunteet läpi, jotka eroon liittyvät: suru, pettymys, viha ja jopa ilo. Eroryhmistä saatujen palautteiden mukaan moni lapsi on kokemuksensa mukaan todennut, että on hyvä, kun on joku paikka missä erosta voi puhua. Erotilanteessa lasta pyritään suojelemaan, jolloin vaikeat tunteet saattavat jäädä puhumatta ja elämättä. (Juusola 2008, 10-11.)

Eroryhmä toimii siten, että se keskittyy selkeästi käsiteltävään aineistoon ja työskentelee sitoutuneesti suljetussa ryhmässä. Turvallisuuden syntyminen vie usein paljon aikaa, ja käsiteltävä aineisto on niin lähellä lapsen omaa sisintä, että lapsen pitää kokea olonsa turvalliseksi ennen kuin hän julkisesti omia asioitaan käsittelee. Vanhempien eron kohdanneiden lasten tukeminen sekä vertaistuen tarjoaminen turvallisessa, aikuisjohtoisessa ryhmässä on toiminnan käynnistämisen lähtökohta. Moni lapsi voi kokea olevansa ainut vanhempien eron läpikäynyt ja lapsi voi kokea olevansa tilanteessa hyvin yksin. Luovat menetelmät ovat oiva keino eroon liittyvien tunteiden ja ajatusten läpikäymiseen. Niiden avulla lapsi voi nimetä asioita, jotka askarruttavat, sekä niihin liittyviä olotiloja ja tunteita. Syyllisyys ja häpeä ovat usein lapsen erotilanteessa kokemia tunteita ja näiden tunteiden vähentäminen liittyy läheisesti vertaisryhmän tavoitteisiin. Myös lapsen itsetunnon vahvistaminen on tärkeää. Erotilanne ei johdu lapsesta. (Juusola 2008, 26-28.)

4 Kehittämishanke

Tässä kappaleessa kerromme kehittämishankkeesta. Opinnäytetyömme on osa kehittämishanketta, joten aihepiirin tunteminen oli olennaista opinnäytetyömme kannalta. Opinnäytetyömme avulla voidaan kehittää sekä NEro-hanketta että siinä luotavaa NEro-mallia.

On yleistä, että kehittäminen toteutetaan määräaikaisena hankkeena, jonka tarkoituksena on saavuttaa ennalta määritelty tavoite, tietyn ajanjakson aikana ja tietyn budjetin rajoittamana. Hanke poikkeaa muista organisointi tavoista sen määräaikaisuuden, päämäärätietoisuuden ja ainutkertaisuuden vuoksi. Hankkeessa toteutettu kehittäminen lisää yleensä osallistujien työmotivaatiota, tarjoaa haasteita, mahdollistaa vastuun ja vallan jakamisen normaalista käy-

tännöstä poikkeavalla tavalla sekä kiinnittää huomion tuloksiin, työrutiinien ja sääntöjen sijaan. (Heikkilä, Jokinen & Nurmela 2008, 56.)

Hankkeiden laajuus ja sisältö vaihtelevat ja ne voivatkin olla hyvin monimuotoisia. Eri hankkeiden kesto voi vaihdella muutamasta kuukaudesta aina useaan vuoteen. Lyhytkestoiset hankkeen kohdentuvat usein johonkin tarkasti rajattuun ilmiöön. Pitkäkestoiset hankkeet ovat usein laajoja ja niillä voidaan tavoitella jonkin palvelun tai toimintatavan muuttamista aiempaa paremmaksi. Erilaisia laadukkaan kehittämisen ominaispiirteitä ovat suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus, järjestelmällisyys, toiminnan ja menetelmien kriittinen arviointi sekä aiemman tutkimustiedon hyödyntäminen. (Heikkilä ym. 2008, 56-57.)

4.1 Kehittämishankkeen vaiheet

Mahdolliset ongelmatilanteet voidaan todennäköisesti välttää, kun suunnitteluun, hallintaan ja johtamiseen panostetaan jo hankkeen alkuvaiheesta asti. Hankkeen johtaminen ja hallinta helpottuu, kun hanke ymmärretään ketjuksi, joka koostuu elinkaarimallin mukaisesti hankkeen eri vaiheista. Hankkeen elinkaaren vaiheita ovat ideointi ja esisuunnitteluvaihe, suunnitteluvaihe, käynnistysvaihe, toteutusvaihe, päättämisen vaihe ja tulosten esittäminen, arviointivaihe sekä käyttöönotto ja seuranta. (Heikkilä ym. 2008, 57-58.)

Vaikka hankkeen vaiheet ovatkin erilaisia toimintoja, ne muodostavat ketjuutuneena tavoitteellisen toimintakokonaisuuden, joka on suunnattu saavuttamaan tavoiteltu tulos. Hankkeiden vaiheet voidaan edelleen jakaa tehtävä kokonaisuuksiksi, jolloin niiden hallinta helpottuu. Jokaiseen vaiheeseen kuuluu sille tyypillisiä tehtäviä, joiden avulla kerätään tietoa päätöksenteon tueksi ja jotka toimivat pohjatyönä seuraavalle vaiheelle. Vaikka vaiheet kuvaankin erillisinä ketjun lenkkeinä, eivät ne käytännön hanketyöskentelyssä etene aina yhtä suoraviivaisesti. Edellisiin vaiheisiin voidaan aina palata ja jokaisen vaiheen jälkeen tehdään arviointia ennen kuin siirrytään seuraavaan vaiheeseen. Hankkeen vaiheistaminen ja vaiheiden arviointi auttavat varmistamaan, että kaikki vaiheeseen kuuluvat tehtävät on suoritettu ja hanke etenee kohti tavoitetta ja päämäärää aikataulun mukaisesti. (Heikkilä ym. 2008, 58-60.)

4.2 Hankkeen tulokset ja vaikutukset

Jo hankkeen aikana voidaan pohtia ja laatia erilaisia suunnitelmia siitä, miten tulokset jäisivät parhaiten pysyviksi ja edelleen kehittyviksi käytännöiksi. Ensimmäiseksi ehto on tietenkin se, että hanke on onnistunut tehtävässään ja tuottanut käyttökelpoisia ja hyödynnettäviä tuloksia. Joskus hankkeiden tuotoksia on myös mahdollista toteuttaa myös oman organisaation ulkopuolella. Jos jo hankkeen suunnitteluvaiheessa on tiedossa, että hankkeen tuloksia voi-

daan hyödyntää myös oman organisaation ulkopuolella, kannattaa varata aikaa ja rahoitusta tulosten levittämiseen. Jotta tuloksia pystyttäisiin hyödyntämään mahdollisimman hyvin, voidaan laatia erillinen levittämissuunnitelma tulosten levittämistä varten. Tähän kirjataan esimerkiksi levittämistoiminnan tavoite, avainhenkilöt, tarvittava materiaali, aikarajoitukset ja budjetti. (Heikkilä ym. 2008, 133-134.)

Hankkeen vaikutukset näkyvät usein kunnolla vasta hankkeen päättymisen jälkeen. Jotta kehittämistulosten hyötyjä voidaan arvioida, niiden käyttöönottoa ja vaikutuksia on seurattava. Hankkeen tulosten pitkäaikaisvaikutuksia voidaan arvioida esimerkiksi jatkohankkeella. Hankkeissa toteutettava tutkiva kehittäminen voi parhaillaan olla tarvittava alkusysäys jollekin mielenkiintoiselle, luovalle ja uudistavalle toiminnalle. (Heikkilä ym. 2008, 134.)

5 Juurruttaminen ja viestintä

Opinnäytetyömme keskeisiä tehtäviä olivat NEro-mallin juurruttaminen ja NEro-hankkeesta viestittäminen. NEro-hankkeen yhtenä tavoitteena on NEro-mallin juurtuminen käyttöön myös hankkeen päättymisen jälkeen. Yksi merkittävä tekijä juurtumisprosessia on hankkeesta tiedottaminen (Peltola & Vuorento 2007, 56). Tässä luvussa kerromme juurruttamisesta ja viestinnästä.

5.1 Juurruttaminen

Juuruttaminen on vuorovaikutusprosessi, joka alkaa vuorovaikutusprosessin alussa ja jatkuu kunnes innovaatio juurtuu osaksi käytäntöä. Juurruttaminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa sekä ympäristö muokkaa innovaatiota että ympäristöä muokataan kehitettävän innovaation vastaanottamiseen. Juurtumisen prosessissa ovat mukana niin innovaation tuottajat, käyttäjät kuin sidosryhmätkin. (Tuominen, Paananen & Virtanen 2005, 84.) Juurruttamiseen vaikuttavat organisaatioihin liittyvät kulttuurit, toimijat ja toimintaympäristöt. Kehittämisprosessi vaatii aikaa ja sen resurssit on suunniteltava niin, että työryhmän jäsenet pystyvät toteuttamaan kehittämistoimintaa. (Ora-Hyytiäinen, Ahonen & Partamies 2012, 21.) Tavoitteena on löytää pysyvä paikka hanke- tai projektityöskentelyssä kehitetylle innovaatiolle (Tuominen ym. 2005, 84).

Juuruttaminen käynnistyy muutoksen merkityksen löytämisellä. Tärkeää on, että työyhteisön jäsenet kokevat kehitettävän alueen merkitykselliseksi. Juurruttamisprosessin aikana rakennetaan uusi toimintatapa, joka perustuu teoreettiseen ja tutkittuun tietoon. Toimintatavan soveltumista työyhteisöön kokeillaan ja sen hyötyä arvioidaan. Tärkeää on, että henkilökunta sitoutuu muutokseen ja, että työyhteisössä tuodaan esiin kaikki pienetkin hyödyt, joita uusi toimintatapa tuo tullessaan. (Ora-Hyytiäinen, Ahonen & Partamies 2012, 25-26.)

Peltolan ja Vuorenon (2007) mukaan juurtumisen hyväksi toimitaan yhdessä kumppanien kanssa hankkeen suunnittelusta sen kehittämistyön päättymiseen saakka. Jo heti kehittämistoiminnan alusta lähtien on kiinnitettävä huomiota juurtumisen edellytysten luomiseen. Tiivis yhteys ja yhteinen näkemys kumppanitoimijoiden välillä edistävät juurruttamista. Hankkeen aikana kehitettävää toimintaa tulee arvioida, onko kehitettävä toimintamalli sellainen, jolla on mahdollisuuksia ja edellytyksiä jäädä käytäntöön. Toimivan yhteistyön ja juurruttamisen rakentaminen edellyttää kumppanitoimijoilta tiivistä yhteydenpitoa sekä henkilökohtaisia tapaamisia jo suunnittelusta alkaen. Avainasemassa kumppanuuden rakentamisessa on hallinnoiva organisaatio. Kun kumppanit ovat olleet mukana kehittämistyössä jo suunnittelusta lähtien ja toiminta on ollut kaikkien osapuolten näkökulmasta järkevää, tarvelähtöistä, osallistavaa ja hyödyllistä, ei juurruttamiseen tarvitse lähteä jälkikäteen keinotekoisesti. Mielenkiinto ja tahtotila toiminnan jatkumisesta ovat jo olemassa. Jo suunnitteluvaiheessa mukana olevien tahojen on selvitettävä mahdollisuudet vakiinnuttaa kehittämistyön tuloksia oman organisaationsa perustoimintaan. (Peltola & Vuoreno 2007, 58-60.)

Yksi juurruttamisen keino on tiedon levittäminen. Tiedon levittämisen välineitä ovat esimerkiksi erilaiset esitteet, raportit, lehtijutut ja internet-sivustot. Ainoina juurruttamisen keinoina ne eivät kuitenkaan toimi. Henkilökohtaisiin tapaamisiin on hyvä ottaa mukaan kirjallista materiaalia, kuten esitteitä. Esitteiden avulla esitettävä asia selvenee, ja esite on hyvä jättää tapaamisen jälkeen vastaanottajalle muistutukseksi. Hankkeiden suuri määrä vähentää lisäksi yksittäiseen hankkeeseen kohdistuvaa mielenkiintoa, ja tämän vuoksi lehdistön välityksellä voi olla haastavaa levittää tietoa. Omat internet-sivustot voivat olla myös osana hanketyön tiedon levittämistä. (Peltola & Vuoreno 2007, 56.)

5.2 Viestintä

Viestintä on tiedon välittämistä ihmisten ja ryhmien kesken. Viestinnällä halutaan välittää sanoma vastaanottajalle. (Pelín 2009, 296-299.) Viestinnän yhtenä tehtävänä on muodostaa vuorovaikutusverkosto. Organisaatioiden ja työyhteisöjen viestintä on yhteisöviestintää, sillä siinä on kyse ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. Yhteisöviestintä on kokonaisvaltaista ja tavoitteellisesti rakennettua vuorovaikutusta, tiedottamista ja yhteydenpitoa. Yhteisöviestinnällä on monia eri tehtäviä ja osa-alueita, joista yksi on yhteydenpito ja tiedottaminen. Tiedottaminen määritellään viestinnäksi, joka on suunnattu yhteisölle tärkeille sidosryhmille. Onnistunut tiedottaminen on organisaation tehtäviä palvelevaa ajankohtaista viestintää, jossa on huomioitu viestin ymmärrettävyys ja luotettavuus. (Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 237-241.) Haasteita viestintään hankkeissa ja projekteissa tuo niiden määräaikaisuus. Miten saada väliaikaisesti yhteiseen tavoitteeseen suuntaava ihmisjoukko toimimaan keskenään sillä tavoin, että hanke onnistuu toivotulla tavalla? Viestinnän avulla kuitenkin hallitaan koko hank-

keen etenemistä ja hankkeeseen liittyvien ihmisten yhteistoimintaa. (Koskela, Koskinen & Lankinen 2007, 143-144.)

Tiedottamista voidaan tehdä sekä sisäisesti että ulkoisesti. Sisäinen tiedotus tukee organisaation henkilöstöryhmien suhteita. Ulkoinen tiedotus puolestaan on organisaatiosta ulospäin suuntautuvaa viestintää ja aktiivista yhteydenpitoa. Sen tavoitteena on lujittaa suhteita tärkeisiin sidosryhmiin. Ulkoisen tiedottamisen avulla sidosryhmille voidaan kertoa organisaation tapahtumista ja antaa ajankohtaista tietoa organisaation toiminnasta. Ulkoisella viestinnällä välitetään lisäksi tietoa organisaation tavoitteista ja kehitymisestä. (Niemi ym. 2006, 241-242.) Hankkeissa on kuitenkin mietittävä tarkkaan, ketkä tarvitsevat tietoa hankkeen etenemisestä. Jokaisella hankkeella on sidosryhmiä, jotka tarvitsevat tietoa itse hankkeesta ja sen etenemisestä ja siksi tiedottaminen on tärkeä osa hanketta. Hankkeissa työskentelevät tarvitsevat tietoa hankkeesta ja sen edistymisestä ja yhteistyökumppanit tarvitsevat tietoa aikataulusta. (Kettunen 2009, 171-172.)

Ulkoinen tiedottaminen on yksi organisaation olemassaolon ehtoja, sillä tiedottamisen ohella saadaan myös palautetta muilta omasta toiminnasta. Ulkoisen tiedottamisen yhteydessä on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että se on tarkoituksenmukaista, asiallista, suunnitelmallista ja oikein kohdennettua. (Niemi ym. 2006, 242.)

Tiedottaminen tukee myös markkinointia (Niemi ym. 2006, 241-242) ja markkinointi onkin tärkeä osa tiedottamista (Kainlauri 2007, 79). Markkinointi kohdistuu nykyisiin tai potentiaaliin tuleviin asiakkaisiin sekä sidosryhmiin. Kaikki viestintä ja kontaktin ottaminen ovat markkinointia. Tärkeää markkinoinnissakin on, että se on selkeää ja johdonmukaista. Tulee muistaa, että mainokset ovat vain pieni osa markkinointia ja markkinointi koostuu pitkälti mielikuvien kanssa työskentelystä. Markkinointia voi toteuttaa myös pienillä resursseilla, mutta silloin kannattaa ottaa huomioon markkinoinnin yhtenäisyys. Yhdenmukaisena kokonaisuutena erilaiset mainonnan osa-alueet tukevat toisiaan. (Kainlauri 2007, 79-85.)

Erilaisia viestinnän välineitä ovat esimerkiksi henkilökohtain keskustelu, kirje, puhelin, sähköposti. (Pelin 2009, 296-299.) Ruuska (2007) näkee sähköpostin etuna viestintävälineenä sen, että sähköposti on nopea ja riippumaton ajasta ja sanomat on helppo jakaa eteenpäin. Vastaanottajaa ei tarvitse tavoittaa heti kuten esimerkiksi puhelimitse, ja vastaanottaja voi myös vastata viestiin hänelle sopivana ajankohtana. (Ruuska 2007, 119.) Sähköpostin kirjoitetun tekstin muotoilu määrittyy sen mukaan, missä roolissa kirjoittaja on sen kirjoittanut ja mil-laista tarkoitusta varten. Sähköpostiviestin sävyyn, tekstin tyyliin ja kieliasuun on syytä kiinnittää huomiota ennen sen lähettämistä. Hyvä viesti on sellainen, johon vastaanottajan ei tarvitse pyytää lisäselvitystä puutteellisuuden vuoksi. Hyvä lähtökohta sähköpostiviestissä on

selkeä asettelu. Viestin tulee olla lyhyt ja tiivis sekä houkutella lukemaan loppuun saakka. (Niemi ym. 2006, 192-193.)

Ruuska (2007) korostaa henkilökohtaisen tapaamisen merkitystä. Ruuskan mukaan (2007) henkilökohtainen kanssakäyminen on ylivoimaisesti tehokkain viestinnän muoto. Aina kun on mahdollista ja tarkoituksenmukaista, tulisi käyttää henkilökohtaista tapaamista viestinnän keinona. Henkilökohtainen viestintä ja vuorovaikutus ovat tutkimusten mukaan erityisen tärkeitä silloin, kun kyseessä on monimutkaiset asiat tai kun tavoitteena on parantaa ihmisten sitoutumista. (Ruuska 2007, 107-108.) Pelinin (2009) mukaan suullisen informaation välitys tulee olla kaksisuuntaista, jolloin saadaan vastaanottajalta heti palautetta ja varmistus siitä, onko viesti ymmärretty oikein (Pelini 2009, 297).

Sanoman perilletuloa vaikeuttavat erilaiset sisäiset ja ulkoiset häiriöt. Sisäisiä häiriöitä voivat olla asenteet, mielipiteet tai kielitaito. Ulkoisia häiriöitä voivat olla huono kuuluvuus, epäselvä teksti ja yhteyden katkeaminen. Viestinnän virhelähteitä ovat: sanoma on muotoiltu epäselvästi ja on useita tulkintamahdollisuuksia, vastaanottaja ei kuuntele (lue) sanomaa kunnolla, viestiä muutetaan tahallaan matkalla, viesti katoaa matkalla tai ydinkohdat eivät käy selkeästi esille. (Pelini 2009, 296.)

5.3 Juurruttaminen ja viestintä opinnäytetyössämme

Opinnäytetyössämme pyrimme edesauttamaan NEro-mallin juurtumista erityisesti tiedottamisen näkökulmasta. Toteutimme valtakunnallisesti laajalevikkisen kyselyn, jossa tiedotimme NEro-mallista. Kysyimme vastaajilta myös juurtumiseen liittyviä kehittämissuhteita, joiden avulla NEro-malli voitaisiin juurruttaa pitkäaikaiseen käyttöön. Juurtumisprosessia auttaa myös toteuttamamme haastattelut Hyvinkäällä toimiville eri organisaatioiden edustajille. Haastatteluissa tiedotimme lasten ja perheiden kanssa työskenteleviä keskeisiä toimijoita NEro-hankkeesta ja -mallista. Voidaan myös ajatella haastateltavien sitoutuvan NEro-hankkeeseen paremmin, kun he pääsevät vaikuttamaan hankkeen ja mallin kehittämiseen. Sitoutuminen taas puolestaan edesauttaa juurtumista.

Viestinnän välineitä opinnäytetyössämme olivat sähköpostitse lähetetty kysely, sekä henkilökohtaisissa tapaamisissa tapahtuneet haastattelut. Kyselyissä pyrimme siihen, että viestintä oli selkeää ja ytimekästä, mutta kuitenkin niin, että toimimme esiin kaiken oleellisen NEro-mallista. Kyselyn saatekirje oli myös viestinnän väline. Saatekirjeessä kerroimme NEro-hankkeesta ja -mallista, näin vaikka vastaanottaja ei vastaisikaan kyselyyn, hän saisi tietoa NErosta. Haastatteluissa sanomamme tukena olivat lisäksi kirjalliset esitteet NEro-hankkeesta. Esite oli NEro-hankkeen laatima, ja siinä esiteltiin NEro-malli sekä muut Hyvinkäälle tuotavat eropalvelut.

6 Tutkimustehtävät ja tutkimuskysymykset

Saimme opinnäytetyön tilauksen NEro-hankkeelta. Meitä pyydettiin tekemään valtakunnallinen kysely NEro-mallista ja haastatteluja hyvinkääläisille toimijoille NEro-hankkeen tueksi. Näistä muodostuivat opinnäytetyömme tutkimustehtävät, jotka olivat:

1. Tiedottaa NEro-hankkeesta ja -mallista mahdollisille yhteistyökumppaneille ja toteuttajille,
2. selvittää NEro-hankkeen soveltumista Hyvinkäälle ja
3. saada näkökulmia NEro-mallin kehittämiseksi mahdollisilta toteuttajilta.

Tutkimuskysymyksemme ovat muokkautuneet opinnäytetyöprosessimme aikana ja lopulliset tutkimuskysymyksemme muodostimme tutkimustehtäviemme ja aineiston pohjalta. Tutkimuskysymyksiksemme muodostuivat:

1. Miten NEro-mallia voidaan kehittää ja sen juurtumista voidaan edistää viestinnällisin keinoin?
2. Miten NEro-hanke soveltuu Hyvinkäälle mahdollisten yhteistyökumppaneiden mielestä?

7 Kyselytutkimus

Toteutimme osana opinnäytetyötämme kyselyn, jonka tarkoituksena oli saada näkökulmia NEro-mallin kehittämiseksi sekä tiedottaa NEro-hankkeesta ja -mallista mahdollisille yhteistyökumppaneille ja toteuttajille valtakunnallisesti. Tässä luvussa kerromme lisää kyselytutkimuksestamme.

7.1 Tutkimusmenetelmä

Käytimme kyselytutkimuksessamme sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineiston keräsimme kyselylomakkeella. Kysely sisälsi strukturoituja kysymyksiä, joissa oli valmiit vastausvaihtoehdot. Näistä kysymyksistä saamamme vastaukset käsitelimme ja analysoimme kvantitatiivisen tutkimuksen mukaisesti. Kyselymme sisälsi myös avoimia, puoli-strukturoituja kysymyksiä, jotka liittyivät johonkin teemaan. Nämä analysoimme sisällön analyysiä käyttäen kvalitatiivisen menetelmän mukaisesti.

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus tarkastelee tietoa numeerisesti. Tarkoituksena on selittää, kuvata, kartoittaa, vertailla tai ennustaa ihmisiä koskevia ominaisuuksia tai asioita.

Kvantitatiivisen tutkimuksen mittareita ovat esimerkiksi kysely- tai haastattelulomake. (Vilka 2007, 14, 19.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään jonkin ilmiön kuvaamiseen, ymmärtämiseen ja mielekkään tulkinnan antamiseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkitaan yksittäisiä tapauksia ja pyritään ilmiöiden ymmärtämiseen. Kvalitatiivista tutkimusta tehtäessä ollaan kiinnostuneita ihmisten kokemuksista ja näkemyksistä. (Kananen 2008, 24-25).

Tarkkaa tietoa siitä, kuinka monelle ihmiselle kysely on välitetty, on vaikea arvioida. Pyysimme vastaajia välittämään kyselyä eteenpäin, jotta tieto kyselystä sekä NEro-hankkeesta ja -mallista leviäisi mahdollisimman laajalle. Kysely oli myös avoinna NEro-hankkeen internetsivuilla. Näiden seikkojen vuoksi on mahdotonta arvioida lopullisen otoksen kokoa. Lähetimme sähköpostin noin 1600 henkilölle, mikä antanee hieman kuvaa siitä, millaiseksi otoksemme muodostui.

7.2 Kyselyn rakentuminen

Aineiston keräämisen muodoksi tutkimuksessamme valikoitui kyselylomake. Kysely soveltuu käytettäväksi silloin, kun tutkittavia on paljon ja he ovat hajallaan. Kyselyä käytetään silloin, kun havaintoyksikkö on henkilö ja häntä koskevat asiat, esimerkiksi asenteet tai mielipiteet. (Veal 1997; Hirsijärvi et al. 2005, ks. Vilka 2007, 28.) Käytimme opinnäytetyössämme e-lomaketta eli internetissä olevaa kyselylomaketta. E-lomakeohjelman avulla voi tehdä verkkolomakkeita. Ohjelma luo lomakkeelle oman internet-osoitteen, jossa kyselyn voi helposti ja nopeasti käydä täyttämässä. Vastaukset voidaan siirtää suoraan tiedonkäsittelyohjelmiin. (E-lomakkeen kuvaus 2013.)

Hyvän lomakkeen tunnusmerkkeihin kuulu se, että lomake on selkeä, siisti ja houkuttelevan näköinen. Hyvässä lomakkeessa tekstit ja kysymykset on selkeästi aseteltu, vastausohjeet ovat selkeät, kysymykset etenevät loogisesti, kysymykset on numeroitu juoksevasti sekä samaa aihetta koskevat kysymykset on ryhmitelty kokonaisuuksiksi ja otsikoitu selkeästi. Lomake ei saa olla liian pitkä. Huomioitavaa on myös se, että hyvä lomake saa vastaajan tuntemaan vastaamisen tärkeäksi. (Heikkilä 2008, 48.)

Kyselylomakkeen alkuun tulee sijoittaa helppoja kysymyksiä, jotka herättävät vastaajan mielenkiinnon kyselyä kohtaan. Henkilötietoja ei kuitenkaan kannata kysyä lomakkeen alussa. (Kananen 2008, 30.) Henkilötiedot ovat vastaajalle helppoja kysymyksiä, mutta niiden paikka on lomakkeen lopussa, sillä vastaaja saattaa muuten asettua henkilötietojen rajaamaan rooliin. Lomakkeen alussa voi olla esimerkiksi strukturoituja kysymyksiä. (Heikkilä 2008, 48.)

Hyvä lomake on aina esitettävä (Heikkilä 2008, 48). Lomakkeen tekijä on usein paneutunut lomakkeen tekemiseen niin, ettei itse enää erota siinä virheitä ja olettaa kaikkien muidenkin ymmärtävän asiat samalla tavalla kuin hän (Kananen 2008, 12). Esitestaamisen jälkeen kysymyksiä voidaan poistaa tai lisätä (Tähtinen, Laakkonen, & Broberg 2011, 24). Lisäksi lomakkeen rakennetta, kysymysten järjestystä ja vastausvaihtoehtoja voidaan vielä muokata lopulliseen muotoon (Heikkilä 2008, 61).

Kyselyn (Liite 1) rakentuminen käynnistyi sillä, että yhteistyössä NEro-hankkeen hankekoordinaattorin kanssa muodostimme alustavaa runkoa, teemoja ja kysymyksiä. Tämän jälkeen kirjjasimme kysymykset e-lomakkeelle teemoittain. Teemoiksi muodostuivat NEro-mallin kehittäminen, viestintä, juurtuminen ja vastaajan taustatiedot. Kyselyä rakentaessamme kiinnitimme paljon huomiota kyselyn ulkoasuun ja siihen, että kysely on selkeä ja looginen kokonaisuus. Halusimme myös, ettei kysely ole liian pitkä, mutta siinä olisi kysytty kaikki olennaiset asiat. Kyselyn aluksi kerroimme taustatietoja NEro-hankkeesta ja NEro-mallista sekä kyselyn tarkoituksen. Alkuun laitoimme kysymyksiä, joiden toivoimme herättävän vastaajan mielenkiinnon. Tällaisiksi ajattelimme NEro-mallin kehittämistä koskevat kysymykset. Ensimmäinen kysymyksemme sisälsi vain vastausvaihtoehdot ”kyllä” ja ”ei” ja ajattelimme, että tällaisesta kysymyksestä vastaajan on helppo lähteä vastaamaan kyselyyn. Kyselyssämme sijoitimme lomakkeen loppuun henkilötietokysymykset. Aivan kyselyn loppuun vastaajan oli mahdollista jättää sähköpostiosoitteensa NEro-hankkeelle yhteistyötä ja lisätietojen saamista varten. Kyselyssä oli maininta, että sähköpostiosoitteita ei yhdistetä vastauksiin. Lähetimme kyselyn hankekoordinaattorille kommentoitavaksi, jonka jälkeen viimeistelimme kysymykset ja kyselyn ulkoasun. Lähetimme kyselyn esitettäväksi, ja testauksen jälkeen korjasimme vielä kyselyssä olleita virheitä.

Kysymysten toimivuus riippuu siitä, ymmärtääkö vastaaja kysymykset oikein, onko vastaajalla kysymysten edellyttämää tietoa ja siitä, haluaako vastaaja antaa kysymyksiin liittyvän tiedon (Kananen 2008, 25). Heikkilän (2008, 57) mukaan hyvissä kysymyksissä huomioidaan se, että kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan, kysymys on tarpeellinen, kysymys ei ole liian pitkä ja monimutkainen, kysymys ei ole johdatteleva, kysymys on ymmärrettävä, kysymys on kohteliaasti esitetty, kysymyksen kieliasu on moitteeton ja se mahdollistaa tulosten saamisen halutulla tavalla. Heikkilän (2008, 57) mukaan kysymyksissä ei tule käyttää sivistyssanoja.

Kysymyksiä rakentaessamme kiinnitimme huomiota siihen, että kysyimme jokaisessa kysymyksessä vain yhtä asiaa kerrallaan. Mietimme myös jokaisen kysymyksen tarpeellisuutta. Rakensimme kysymykset selkeiksi ja niin, että kaikilla on mahdollisuus ymmärtää kysymykset samalla tavalla. Huomioimme kysymyksiä suunniteltaessa sen, etteivät kysymykset ole johdattelevia ja ne on kirjoitettu kohteliaaseen sävyyn. Joissakin kysymyksissä käytimme sosiaali- ja terveysalan sanastoa, sillä kaikki kyselyyn vastaajat ovat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia

tai alan vapaaehtoistyöntekijöitä ja voimme olettaa, että he tunnistavat ja ymmärtävät sanat. Joissakin kysymyksissä kerroimme taustatietoja kysymyksestä, jotta kaikki vastaajat voisivat ymmärtää kysymykset samalla tavalla.

Kyselyssä käytettävät kysymykset voivat olla joko avoimia kysymyksiä tai strukturoituja kysymyksiä (Kananen, 2008, 25). Sekamuotoiset kysymykset ovat sellaisia, joissa osa vastausvaihtoehdoista on valmiiksi määritelty ja osa, yleensä yksi, on jätetty avoimeksi. Kun ei tiedetä, kysymystä rakentaessa kaikkia mahdollisia vastausvaihtoehtoja, on hyvä lisätä vastausvaihtoehto "Jokin muu, mikä?". (Heikkilä 2008, 49-52.) Kyselyssämme käytimme strukturoituja, avoimia sekä sekamuotoisia kysymyksiä.

Strukturoitu kysymys kyselyssämme oli esimerkiksi kysymys vastaajan sukupuolesta, jossa vastausvaihtoehdot olivat nainen, mies ja en halua vastata. Avoin kysymys oli esimerkiksi: "NEro-mallissa käytettäviä menetelmiä ovat leikki, keskustelu, kirjallisuus ja kertomukset, taide, liikunta ja draama. Mitä edellä mainittuihin menetelmiin sopivia materiaaleja, ideoita tai välineitä NEro-mallissa voitaisiin hyödyntää? (Esimerkiksi kirja, askartelumalli, liikuntaleikki...)" Sekamuotoinen kysymys oli esimerkiksi: "Mistä sinun olisi helpoin löytää lisätietoa NEro-hankkeesta tai -mallista? Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon." Vastausvaihtoehdot olivat yhdistysten internetsivut, ammattilehdet ja -julkaisut, sanoma- ja aikakauslehdet, Facebook ja muu sosiaalinen media, mainokset ja esitteet sekä jokin muu, mikä.

Kun halutaan saada selville vastaajan asenteita, arvoja tai mielipiteitä voidaan käyttää Likertin asteikkoa (Heikkilä 2008, 56). Teimme mielipidettä koskevan kysymyksen niin, että vaihtoehdot olivat todella tärkeä, tärkeä, en osaa sanoa, vähän tärkeä ja ei ollenkaan tärkeä. Kysymyksemme oli: "NEro-mallilla on viisi peruspilaria. Kuinka tärkeänä pidät niitä?" Jokainen peruspilari arvoettiin vaihtoehtojen todella tärkeä ja ei ollenkaan tärkeä välillä.

	Todella tärkeä	Tärkeä	En osaa sanoa	Vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
Kosketus	☐	☐	☐	☐	☐
Tunteet	☐	☐	☐	☐	☐
Arki ja rutiinit	☐	☐	☒	☐	☐
Positiivinen palaute	☐	☐	☐	☐	☐
Toivo	☐	☐	☐	☐	☐

Kuva 1: Kysymys NEro-mallien peruspilareista

Saatekirjeen tavoitteena on motivoida vastaamaan kyselyyn. Saatekirjeessä myös kerrotaan tutkimuksen taustaa. (Heikkilä 2008, 61.) Lisäksi siinä voidaan antaa ohjeita kyselyyn vastaamiseen (Tähtinen, Laakkonen, & Broberg, 2011, 24-25). Saatekirjeen ei tule olla liian pitkä ja suosituspituus on korkeintaan yksi sivu. Saatekirjeessä ilmoitetaan tutkimuksen toteuttaja ja mahdollinen rahoittaja, tutkimuksen tavoite ja tutkimustietojen käyttötapa. On myös hyvä mainita se, mihin mennessä kyselyyn on vastattava. Saatekirjeessä ilmaistaan myös se, että tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Loppuun on hyvä kirjata kiitos vastaamisesta ja tutkijan allekirjoitus. (Heikkilä 2008, 61.)

Kirjoitimme saatekirjeen (Liite 2) omien ehdotustemme pohjalta, jonka jälkeen viimeistelimme sen yhdessä NEro-hankkeen työntekijän kanssa. Kirjasimme saatekirjeeseen kyselyn tarkoituksen ja tavoitteen, kyselyn toteuttajan eli sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton että opinnäytetyömme ja sen, kuinka kauan kyselymme oli avoinna. Tärkeää oli huomioida saatekirjettä kirjoittaessamme, että mainitsimme siitä, että vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Saatekirjeeseen tuli sekä NEro-hankkeen työntekijän että meidän allekirjoituksemme.

Lähetimme linkin kyselymme hankekoordinaattorin sähköpostin kautta. Toivoimme saavamme sähköpostille arvoa, koska se on Mannerheimin Lastensuojeluliiton lähettämä. Toivoimme, että tämä lisäisi vastaajien määrää ja vastaajat kokisivat vastaamisen tärkeäksi. Lähetimme sähköpostin Suomen jokaisen kaupungin tai kuntayhtymän varhaiskasvatusjohtajalle, sosiaalitoimen johtajalle ja neuvoloiden osastonhoitajille. Lähetimme kyselyn myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton jokaiseen piiriin sekä muutamille muille sosiaalialan järjestöille. Tarkoituksena oli, että edellä mainitut välittivät kyselyä eteenpäin, esimerkiksi muille työntekijöille tai alaisilleen. Kysely oli avoinna myös NEro-hankkeen internetsivuilla. Kyselymme oli tarkoitettu lasten kanssa työskenteleville, joskus lasten kanssa työskennelleille tai lasten kanssa työskentelemisestä kiinnostuneille sekä lapsiin vaikuttavien asioiden kanssa työskenteleville. Kyselyn kohderyhmä valittiin yhdessä NEro-hankkeen hankekoordinaattorin kanssa.

7.3 Aineiston analysoiminen

Aineiston keräämisen jälkeen alkaa tietojen esikäsittely, jolloin aineisto koodataan ja siirretään tilasto-ohjelmaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, ks. Tähtinen ym. 2011, 17). Aineiston esikäsittelyssä käytimme SPSS-ohjelmaa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa mittauksen tuloksena saatua tietoa käsitellään tilastollisin menetelmin (Kananen 2008, 10). Käsitelimme tutkimuksemme numeerisen materiaalin SPSS-ohjelman ja Excel-ohjelman avulla.

SPSS-ohjelma on suunniteltu kvantitatiivisen aineiston analysointiin (Metsämuuronen 2000, 3). SPSS-ohjelma sisältää runsaasti erilaisia tilastollisia menetelmiä sekä analysointimahdollisuuksia.

sia ja ohjelman avulla on mahdollista tehdä kysely internetissä siten, että kyselyaineisto voidaan kirjata suoraan havaintomatriisiksi SPSS-ohjelmaan. (Holopainen, Tenhunen, Vuorinen 2004, 13.) Excel on taulukkolaskentaohjelma, jonka avulla voidaan suorittaa numeraaliselle materiaalille erilaisia laskenta- ja analyysioperaatioita sekä esittää tietoja graafisesti (Karjalainen & Karjalainen 2009, 77).

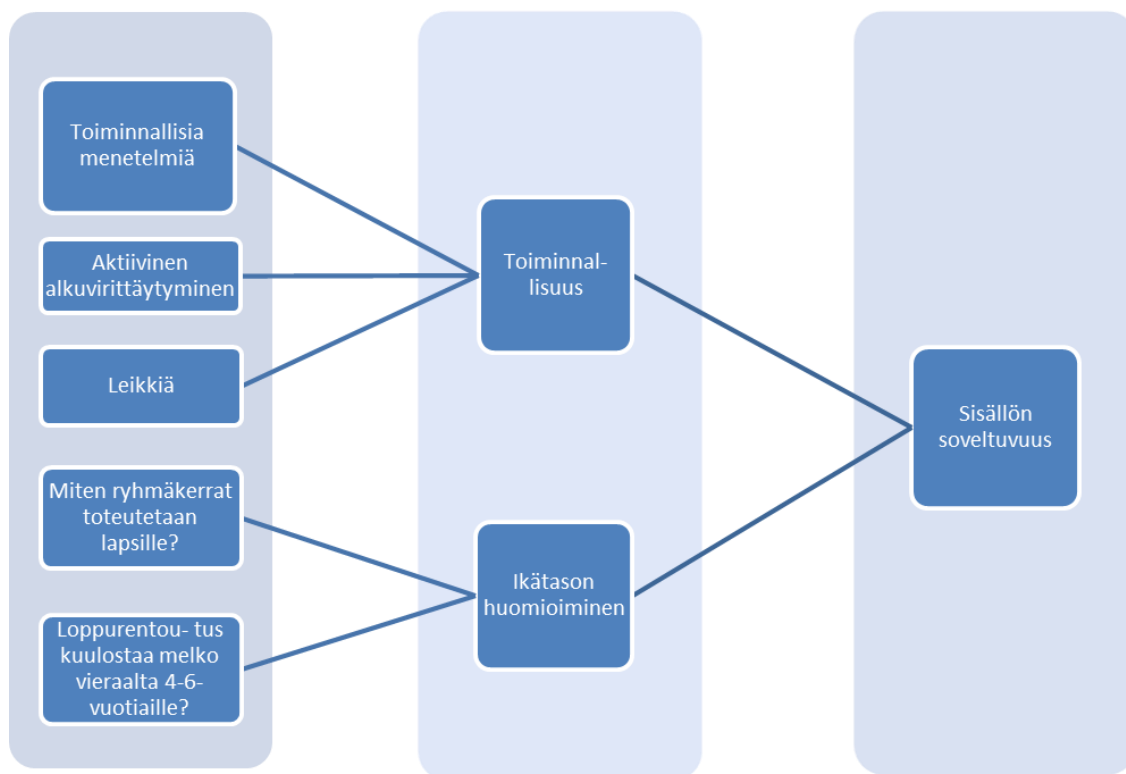
Yksinkertaisimmillaan aineistosta esitellään tutkimusongelman kannalta keskeisimmät jakaumaluvut, jotka esitellään prosenttitaulukoina (Kananen 2008, 51). Muodostimme strukturoitujen kysymysten vastauksista prosenttilukuja SPSS-ohjelman avulla. Tämän jälkeen siirsimme luvut Excel-ohjelmaan ja muodostimme erilaisia taulukoita, jotka kuvasivat aineistoa parhaalla mahdollisella tavalla. Päädyimme käyttämään yksinkertaista pylväskaaviota ja ympyräkaaviota.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisessa tutkimuksessa. Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentti voi tässä tapauksessa olla esimerkiksi haastattelu, keskustelu tai dialogi. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tiivistetty ja yleinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93, 105.) Sisällönanalyysin avulla saadaan kerätty aineisto järjestyksi johtopäätösten tekoa varten (Grönfors 1982, ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 105).

Laine (Tuomi & Sarajärvi 2002, 94) on esittänyt rungon laadullisen tutkimuksen analyysin etenemisestä. Ensimmäiseksi on päätettävä mikä aineistossa kiinnostaa. On huomioitava, että aineistosta löytyy useita kiinnostavia asioita, joita ei ole osannut etukäteen ajatella. Yhdessä tutkimuksessa ei voida kuitenkaan tutkia kaikkia mahdollisia aineistosta nousevia asioita, vaan tutkittava ilmiö on tarkkaan rajattava mutta siitä on kerrottava kaikki mahdollinen tieto. Tutkimuksen tarkoitus, tutkimusongelma ja tutkimustehtävä ohjaavat rajauksen tekemistä. Toisessa vaiheessa aineisto käydään läpi eli litteroidaan tai koodataan, minkä jälkeen erotellaan ja merkitään kiinnostavat asiat ja jätetään kaikki muu pois tutkimuksesta. Kolmannessa vaiheessa kootaan merkityt asiat yhteen ja erotetaan muusta aineistosta. Analyysin kolmannessa vaiheessa tulee olla selvillä etsitäänkö aineistosta samanlaisuutta vai erilaisuutta. Neljännessä vaiheessa luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään aineisto. Luokittelussa aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan, kuinka monta kertaa luokka esiintyy aineistossa. Teemoittelu on luokituksen kaltaista, mutta siinä käy ilmi, mitä kustakin teemasta on sanottu. Tyypittelyssä aineisto ryhmitellään tyypeiksi. Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 94-95.)

Kyselyn avoimet vastaukset käsitelimme sisällönanalyysiä käyttäen. Ensimmäiseksi luimme vastaukset läpi huolellisesti. Tämän jälkeen kysymys kerrallaan alleviivasimme vastauksista eri värein erilaisia teemoja. Seuraavassa vaiheessa ryhmiteltiin vastaukset teemoittain Excel-

ohjelmaan. Seuraavaksi erittelimme teemojen sisällä samankaltaiset vastaukset omiksi ryhmikseen ja muodostimme niistä vastausluokkia. Osasta vastauksista myös tarkastelimme, montako kertaa tietty vastaustyyppi esiintyi aineistossa.

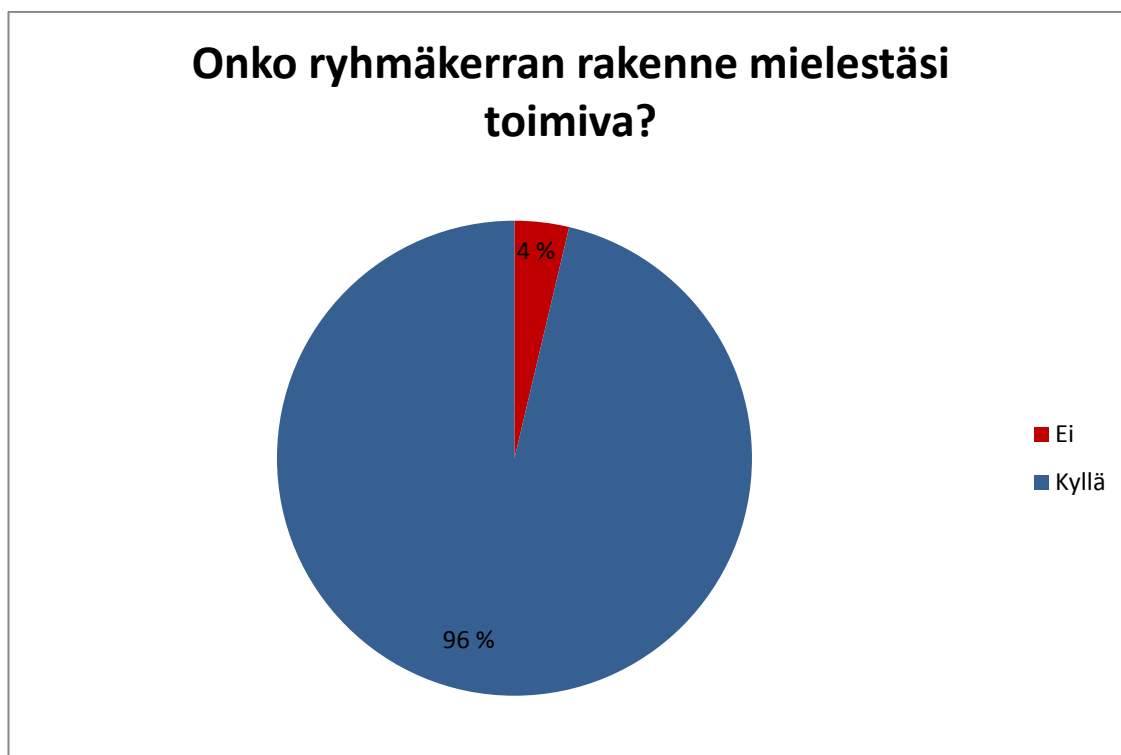
Kuva 2: Esimerkki kyselyn avointen vastausten analysoinnista

8 Kyselyn tulokset

Lähetimme kyselyn sähköpostitse 1600 henkilölle ja pyysimme heitä välittämään kyselyä eteenpäin. Vastauksia kyselyymme saimme 164 kappaletta. Internetkyselyssä otoskato jää usein suureksi. (Tähtinen, Laakkonen, & Broberg, 2011, 20.) Kyselyissä, jotka koskevat kehittämistä, saattaa vastaajia olla ainoastaan 3 tai 4 prosenttia otoksesta. Tämä tarkoittaa sitä, että kato voi silloin yltyä jopa 96 prosenttiin. (Veial 1997, ks. Vilka 2007, 59.)

8.1 Ryhmäkerran rakenne

Kyselyn ensimmäinen osio käsitteli NERO-mallin kehittämistä. Nämä vastaukset on käsitelty alaluvuissa 8.1-8.6.

Kuvio 1: Ryhmäkerran rakenteen toimivuus

Kysyttäessä vastaajilta NEro-mallin ryhmäkerran rakenteen toimivuudesta suurin osa vastaajista eli 96 % vastasi rakenteen olevan toimiva, kuten kuviossa 1 ilmenee. Kuitenkin kehittämissuhteita ryhmäkerran rakenteesta kysyttäessä vastauksia tuli useita. Vastauksista nousivat esiin sisällön soveltuvuus, toimiva rakenne ja vanhempien huomiointi. Vastaajat toivat esiin sisällön soveltuvuuteen liittyviä seikkoja. Vastauksissa korostuivat toiminnallisuuden merkitys ja ikätason huomioiminen. Vastaajat ehdottivat toiminnallisia menetelmiä sekä ryhmäkerran alkuun että loppuun. Myös lasten mahdollisuus leikkiin tulisi huomioida ryhmäkerran aikana. Osa vastaajista piti ikätason huomioimista tärkeänä ryhmäkertojen rakennetta suunniteltaessa. Ehdotettiin myös, että jokaisella ryhmäkerralla voisi olla oma teemansa.

Useassa vastauksessa toimivan rakenteen tärkeys tuotiin esiin. Tauot työskentelyssä sekä joustava, toistuva ja selkeä rakenne nähtiin tärkeinä. Myös tapaamiskertojen määrää ja kestoa pohdittiin, esimerkiksi tällä tavoin:

”Kuitenkin olis tärkeää, että yksi kerta ei tuli olemaan liian pitkä, jotta tuon ikäiset lapset jaksavat sen ja kunkin kerran ohjelman.”

”Kauanko kerta tapaaminen kestää? Jos tunti tai alle, minusta on liikaa ”asiaa”, ehtiikö kaikkeen paneutua tarpeeksi?”

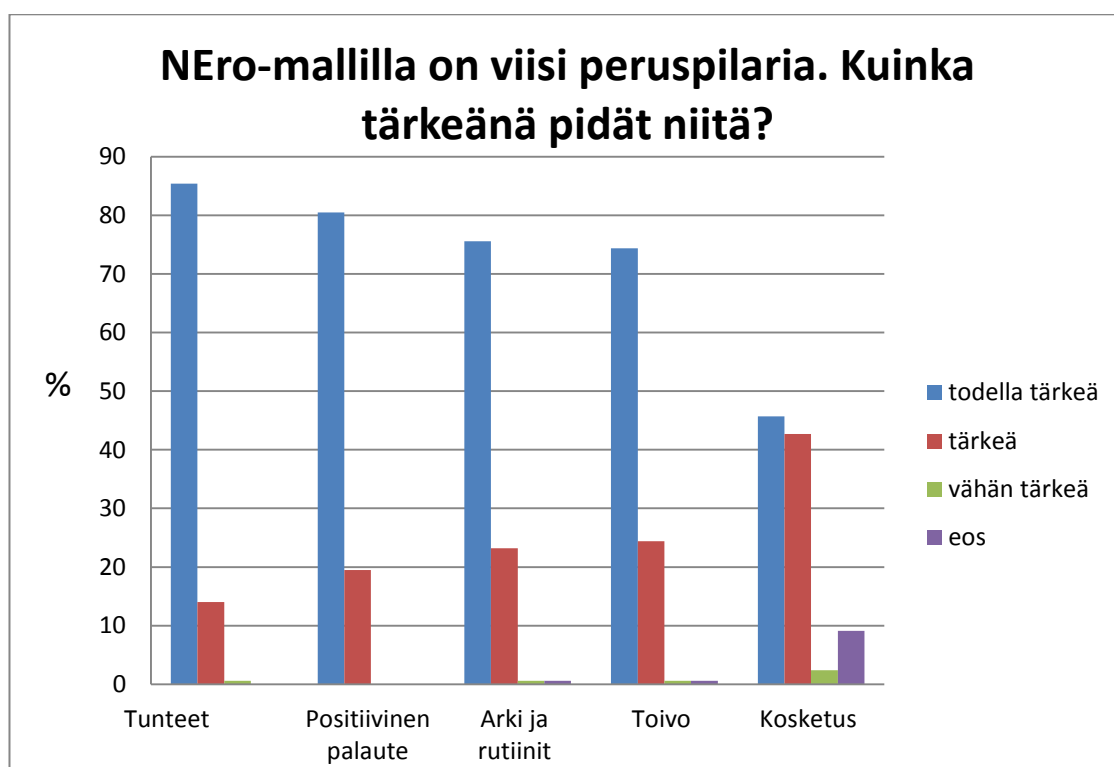
Kokoontumiskertoja tulisi olla riittävästi, jotta lapset oppivat luottamaan aikuisiin. Lasten toisiinsa tutustumiseen olisi myös varattava riittävästi aikaa. Toisaalta osa vastaajista koki, että kymmenen tapaamiskertaa on hieman liian paljon.

”10 kertaa on ehkä hieman paljon, voi tulla väsymys aiheeseen. Paitsi jos se on todella mukaansatempaavaa.”

Vastaajat toivat esiin myös vanhempien huomioimisen. Ehdotettiin kyselylomaketta, jossa kartoitettaisiin vanhempien toiveita ryhmän suhteen. Vanhempien ja lasten yhteiset hetket koettiin hyvänä asiana. Esille tuotiin myös rinnalla olevan vanhempien ryhmän tärkeys.

”Tärkeää, että rinnalla on vanhempain ryhmä, jossa hyvä keskittyä teemaan miten lasta tuetaan eron jälkeen ja tuetaan toimintaa kotona.”

8.2 NEro-mallin peruspilarit

Kuvio 2: NEro-mallin peruspilarit

Seuraava kysymys koski NEro-mallin viittä peruspilaria. Kuviossa 2 on kuvattu, miten vastaajat arvottivat kunkin peruspilarin. Tunteiden, positiivisen palautteen, arjen ja rutiinien sekä toivon välillä ei suuria eroja vastauksissa syntynyt. Jokainen peruspilari sai eniten ”todella tärkeä” vastauksia. Kuitenkin tunteiden käsittelyä pidettiin kaikkein tärkeimpänä (86 %), seura-

vaksi positiivista palautetta (81 %), sen jälkeen arkea ja rutiineja (76 %), toivoa (74 %) sekä kosketusta (46 %). Kosketuksen merkitystä ei nähty yhtä merkittävänä. Se sai eniten ”en osaa sanoa” (9 %) ja ”vähän tärkeä” (2 %) vastauksia. Mikään peruspilareista ei saanut yhtään ”ei lainkaan tärkeä” vastausta.

Kysyttäessä vastaajilta kommentteja peruspilareista eniten kommentoitiin kosketuksen peruspilaria. Moni vastaaja suhtautui varauksellisesti kosketukseen ja siihen, miten sitä ryhmäkerroilla käytännössä näkyy. Vastaajat kommentoivat esimerkiksi seuraavasti:

”Koskettaminen on hyvin henkilökohtainen kokemus, myös lapselle intiimi, usein lähisuhteisiin liittyvä asia. Tärkeää miettiä, miten lapset kokevat vieraan ihmisen lähelle tulon, niin, ettei kosketus ole tunkeilevaa, hämmentävää tms.”

”Kaikki lapset eivät (ainakaan alussa) kaipaa kosketusta tai se voi tuntua heistä jopa epämiellyttävältä. Tärkeää, että ryhmänohjaajat osaavat herkästi kohdata lapset ja aistia heidän tarpeensa.”

Ainakaan yhdelle vastaajista kosketuksen peruspilari ei auennut, sillä hän kommentoi, ettei ymmärtänyt, mitä kosketuksella käytännössä tarkoitetaan. Muutama vastaaja kommentoi kosketusta myös positiivisessa valossa. Kosketuksen kuvailtiin olevan tarpeellista ja toivoa herättävää. Eräs vastaaja kommentoi kosketusta näin:

”Kosketus on monille lapsille arka asia. Olisikin hyvä, jos koskettaminen saataisiin osaksi arkea ja rutiineja, sillä aidon kosketuksen kautta lapsikin kykenisi ilmaisemaan tunteitaan ja ehkäpä saamaan toivoakin.”

Myös muita peruspilareita kommentoitiin. Arjen ja rutiinien kommentoitiin tuovan lapselle eroista johtuvien muutosten ja kriisien keskelle turvallisuuden tunnetta. Eräs vastaaja kommentoi arkea ja rutiineja näin:

”Arki ja rutiinit antavat lapsille selkeyttä ja oman elämän hallinnan tunnetta. Lapsen ja vanhempien on voitava tuntea, että ”elämä jatkuu” kriisistä huolimatta.”

Eräs vastaaja esitti kysymyksen siitä, että käsitelläänkö aihetta enemmän vanhempien kanssa, sillä arki ja rutiinit ovat vanhempien vastuulla.

Tunteiden peruspilaria kommentoitiin monin eri tavoin. Eräs vastaaja kyseenalaisti kohderyhmän ikäisten lasten kyvyn nimetä tunteita. Eräs toinen vastaaja toi esiin lapsen tarpeen käsi-

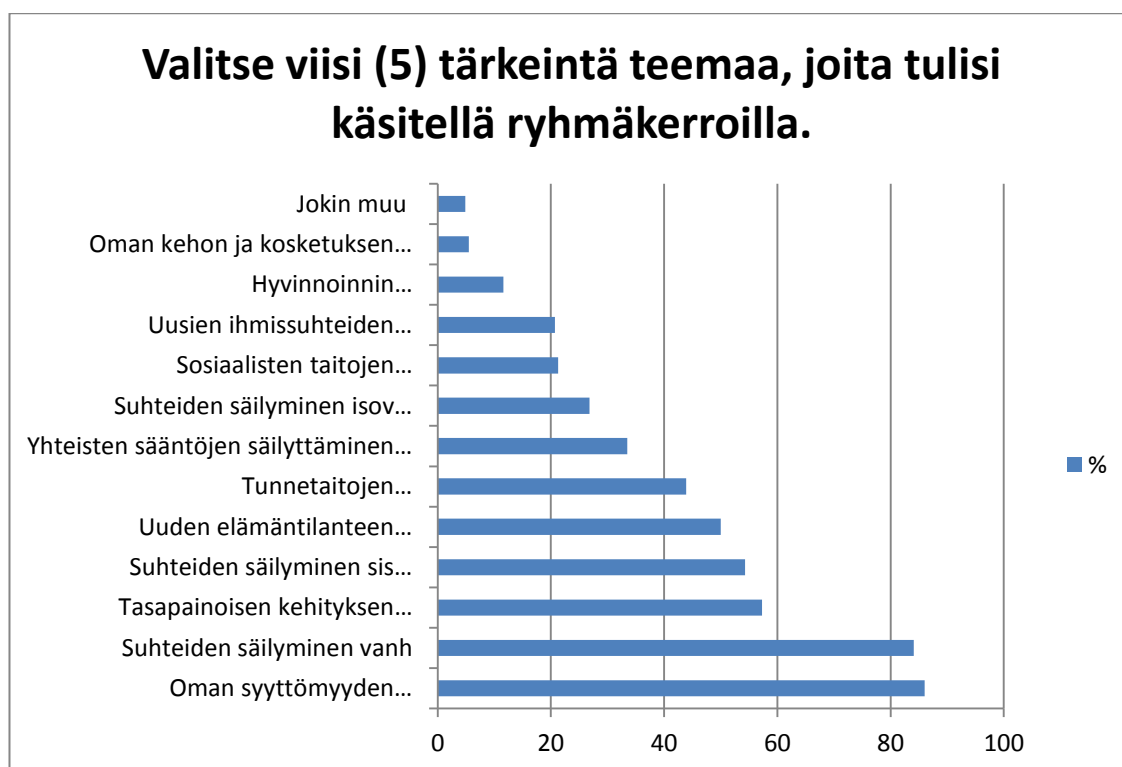
tellä tunteitaan muutostilanteessa. Esiin tuotiin myös se, että on tärkeää vahvistaa lapsen tunnetta siitä, ettei ero ole hänen syynsä. Useampi vastaaja kommentoi, että kaikki tunteet ovat hyväksyttäviä, mutta niille tulee löytää oikeat esittämismuodot.

"Ennen kaikkea, että lapsi löytäisi hyviä ja rakentavia tapoja tuoda tunteitaan esille ja käsitellä niitä, ja aikuinen todella kuuntelisi lasta eikä tuomitsisi mitään tunteita."

Toivon ja positiivisen palautteen peruspilareita ei juurikaan kommentoitu. Positiivisesta palautteesta tuotiin esiin, että lapsen itsetunto voi kärsiä erossa, jolloin on tärkeää korostaa positiivisuutta sekä sitä, että negatiivinenkin palaute voidaan antaa positiivisessa valossa.

Yleisesti peruspilareiden kommentoitiin olevan hyviä ja tärkeitä, mutta kaikille vastaajille ei avautunut se, miten aiheita käsitellään lasten kanssa. Eräs vastaaja toi esiin sen, että tulee huomioida kunkin ryhmän jäsenen oma yksilöllinen suhtautuminen kuhunkin pilariin.

8.3 Ryhmäkertojen teemat

Kuvio 3: Lapsinäkökulmaisuuuden kannalta tärkeimpiä ryhmäkertojen teemoja

Kuviosta 3 nähdään, mitä vastaajat vastasivat ryhmäkerroilla käsiteltävistä teemoista lapsinäkökulmaisuuuden kannalta. Suurimman vastausprosentin sai teema ”Oman syyttömyyden

ymmärtäminen vanhempien erotessa” (86 %). Lähes yhtä suuren vastausprosentin sai teema ”Suhteiden säilyminen pois muuttavaan vanhempaan” (84 %). Seuraavaksi eniten vastauksia saivat teemat ”Tasapainoisen kehityksen turvaaminen” (57 %), ”Suhteiden säilyminen mahdollisesti pois muuttaviin biologisiin sisaruksiin” (54 %) ja ”Uuden elämäntilanteen hyväksyminen” (50 %). Tämän jälkeen vastattiin teemoihin ”Tunnetaitojen oppiminen” (44 %), ”Yhteisten sääntöjen säilyttäminen” (34 %), ”Suhteiden säilyminen isovanhempiin” (27 %), ”Sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen oppiminen” (21 %), ”Uusien ihmissuhteiden ja uusien perheenjäsenten hyväksyminen” (21 %) ja ”Hyvinvoinnin lisääminen” (12 %). Pienimmät vastausprosentit saivat teemat ”Oman kehon ja kosketuksen hyväksyminen” (5 %) ja ”Jokin muu” (5 %).

Vastauksissa ”jokin muu” tuli esiin muita teemoja, joita vastaajat halusivat käsitellä ryhmäkerroilla. Tällaisia olivat lapsen oikeus omiin tunteisiin ja tunteiden käsittely, eron syiden käsittely lasten ikään sopivalla tavalla sekä riitojen käsittely.

”Lasten monenlaisten tunteiden ja ajatusten kuuleminen ja tilananto niille --. Lapsella oltava tilaa erosurujen suremiseen.”

”Tärkeää olisi myös käsitellä riitelyä; jokaisella on oikeus sanoa oma mielipiteensä. Miten riitoja selvitellään ja miten päästään ratkaisuun. Surun ja riitelyn tuoma ahdistus olisi hyvä sanoittaa ja purkaa pois mielen ”päältä”.”

Vastaajat ehdottivat vanhempien ryhmässä käsiteltäviksi teemoiksi esimerkiksi yhteistyövanhemmuutta sekä aikuisen että lapsen näkökulmasta, lapsen käyttämistä erossa pelinappulana ja lapsen ympäristön pysyvyyttä.

”Vanhempien ryhmään: Lapsi on syytön eroon, joten vaikka omat välit ex-puolisoa kohtaan ovat kuinka tulehtuneet, lapsi ei saa siitä kärsiä. Lapsi ei saa olla erossa kiistakapula!”

Eräs vastaaja näki myös tärkeänä sen, että lasten ryhmissä käsitellyt aiheita käsitellään myös vanhempien kanssa, jotta tärkeät asiat siirtyvät vanhempien tuella lasten arkeen.

8.4 NEro-mallin menetelmiin sopivia materiaaleja, ideoita tai välineitä

Kysyttäessä vastaajilta NEro-mallin menetelmiin sopivia materiaaleja, ideoita tai välineitä, vastauksissa nousi esiin kirjallisuus, sadut tai kertomukset 31 kertaa (Liite 3). Vastaajat toivat esiin, että kirjallisuuden avulla voitaisiin käsitellä lasten tunteita ja ajatuksia. Esimerkiksi

kirjat ”Juholla on kaksi kotia”, ” Satulaivan matkassa - sadut lapsen apuna vanhempien erossa” sekä ”Nähdään taas isä” mainittiin vastauksissa.

Vastaajat kuvailivat myös erilaisia taiteeseen liittyviä menetelmiä, materiaaleja ja välineitä (Liite 3). Esimerkiksi musiikki, laululeikit ja laulut, musiikkiliikunta, musiikkimaalaus, piirtäminen, käsillä tekeminen, askartelu ja taideterapia mainittiin. Useampaan kertaan nousi esiin tunteiden piirtäminen, maalaaminen tai muovailu sekä perheen tai ympäristön hahmottaminen piirtämällä tai askartelemalla.

”Jos lapset tuovat esiin vihastuttavia/pelottavia tms. asioita, piirretään kyseistä asiasta kuva (jokainen lapsi piirtää oman kuvan), ja yhdessä rypistetään kuvat ja heitetään roskiin, eli yritetään neutraloida asian aiheuttamia negatiivisia tunteita.”

”Oman sängyn/huoneen piirtäminen selkiyttämään sitä, että lapsella on paikka molemmissa kodeissa ja hän on toivottu sinne.”

Useampi vastaaja toi esille myös leikin merkityksen NEro-mallin menetelmänä (Liite 3). Erilaisia mainittuja leikkijä olivat esimerkiksi liikuntaleikit, roolileikit ja pantomiimileikit. Myös Theraplay eli vuorovaikutusleikki tuotiin esiin useammassa vastauksessa. Eräs vastaaja toi esiin, että leikin avulla voidaan myös vaikuttaa lapsen itsetuntoon.

” -- kehuuoli-leikki (istutaan vuorotellen piirin keskellä ja kaikki sanovat jotain kaunista, positiivista istujasta)”

Vastauksissa nousi vahvasti esille jo olemassa olevaa materiaalia lasten kanssa työskentelyyn (Liite 3). Tällaisia olivat esimerkiksi tunnekortit, Pesäpuu ry:n Nalle-kortit sekä muu materiaali, vahvuuskortit, verkostokartta ja Tunnemuksu tunnetaito-ohjelman materiaalit. Mainittiin myös erilaisia menetelmiä, joiden valmista materiaalia voisi hyödyntää NEro-mallissa (Liite 3). Menetelmiä olivat muun muassa Entäs Minä -menetelmä ja Fun Friends -menetelmä.

Vastauksissa nousi esiin myös muita erilaisia menetelmiä (Liite 3), joita olivat esimerkiksi tanssi, liikunta, sadutus, keskustelu, liikkuminen luonnossa ja nassikkapaini. Osa vastaajista halusi myös huomioida lasten ikätason menetelmiä ja materiaaleja hyödynnettäessä. Erilaiset draaman menetelmät nousivat vastauksissa esille (Liite 3), esimerkiksi nukketeatteri, näytelmät ja erilaisten hahmojen käyttö draaman ja keskustelun välineenä mainittiin.

8.5 Vastaajien ajatuksia NEro-mallista

Kysyttäessä vastaajilta, millaisia ajatuksia NEro-malli heissä herättää, suurimmassa osassa vastauksia NEro-malli koettiin hyvänä ja positiivisena asiana. Myös tarve NEro-mallille korostui vastauksissa. Vastauksissa nousi toistuvasti esiin se, että NEro-malli on tukitoimena tärkeä lapsille ja perheille ja mallin toivottiin leviävän maan laajuiseksi toimintatavaksi. Vastaajat arvostivat myös NEro-mallin lapsinäkökulmaisuuutta.

"Oikein hyvä ajatus, että vaikeassa tilanteessa käsitellään asioita lapsen tasolla ja näkökulmasta. Usein lapsi jää hyvin yksin tunteineen vanhempien erotessa."

"Oikein mainio idea ja toivottavasti malli leviää koko Suomeen uudeksi toimintatavaksi. Tällaiselle toiminnalle on suuri tarve!"

NEro-mallin rakenne sai vastaajilta positiivista palautetta. Se koettiin hyvänä asiana, että rakenteessa on aikuisten ja lasten tapaamisia sekä yhdessä että erikseen.

Vanhempien rooli NEro-mallissa askarrutti vastaajia. Useampi vastaaja ehdotti lisää tapaamisia vanhempien ryhmään ja osa pohti myös sitä, pystyvätkö molemmat vanhemmat osallistumaan samaan ryhmään.

"Toisaalta en tiedä, kantaako lasten tukeminen yksinään, jos vanhemmat eivät saa työstää eroa. Arvelen, että vanhempien tukeminen voisi heijastua lasten parempaan vointiin erotilanteissa. Pitäisin siis parempana toimintamallina, jossa vanhempien ja lasten eroryhmät toimisivat rinnakkain ja kohdaten vrt. Verttiryhmät."

Isien ja sisarusten osallistuminen ryhmään herätti muutamissa vastaajissa ajatuksia, kuten esimerkiksi seuraavista kommentteista käy ilmi:

" -- jäin kuitenkin miettimään miten mukaan voisi soveltaa sisarukset, varsinkin sellaiset jotka eivät kuulu hankkeen ikäjakaumaan. Kuinka voidaan tukea siis sisarusten vuorovaikutusta ja yhteiselämää vaikeassa tilanteessa. "

"Koska juuri isä on lähes aina pois muuttava, tämä valmennus olisi erittäin tärkeä isille ja lapsille, jotka joutuvat eroon juuri itsestä."

Vastauksissa ehdotettiin myös tapaamista esimerkiksi kuuden kuukauden kuluttua ryhmän päättymisestä. Tapaamisessa voitaisiin pohtia esimerkiksi seuraavia asioita:

" -- kuinka arki sujuu ja miten lapsi nyt voi. Mahdollinen uusperhekuvio tuo sit taas uusia pohdintoja ja tunteita yms vastaan jatko-ryhmä esim uusperheen lapsille."

Ehdotettiin myös toimintatutkimusta NEro-mallin jatkokehittämiseksi. Eräässä vastauksessa painotettiin huolellisen suunnittelun tärkeyttä, niin ettei ryhmässä vain nosteta esiin asioita, jotka jäävät käsittelemättä. Haasteena nähtiin lasten ja perhe tilanteiden erilaisuus. Kysymys heräsi myös siitä, millä vaatimuksilla lasten ryhmää voisi vetää.

" -- onko tarkoitus että vapaaehtoiset (millä vaatimuksia) vetäisivät lasten ryhmää? Lasten eroryhmien ohjaajien mukaan eroryhmiä ei voi ohjata vapaaehtoisvoimin, eikä yksin."

Vastaaajat toivat esiin, erojen yleisyyden ja niiden vaikutukset lapsiin. Olisikin tärkeää, että tässä elämänvaiheessa lapset saisivat riittävän tuen asian läpikäymiseen tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi. Näin esimerkiksi eräs vastaaja kommentoi aihetta:

"koskettaa elämän vaihetta, johon tuki on todella tärkeä ja lapset jäävät usein sivuroolin".

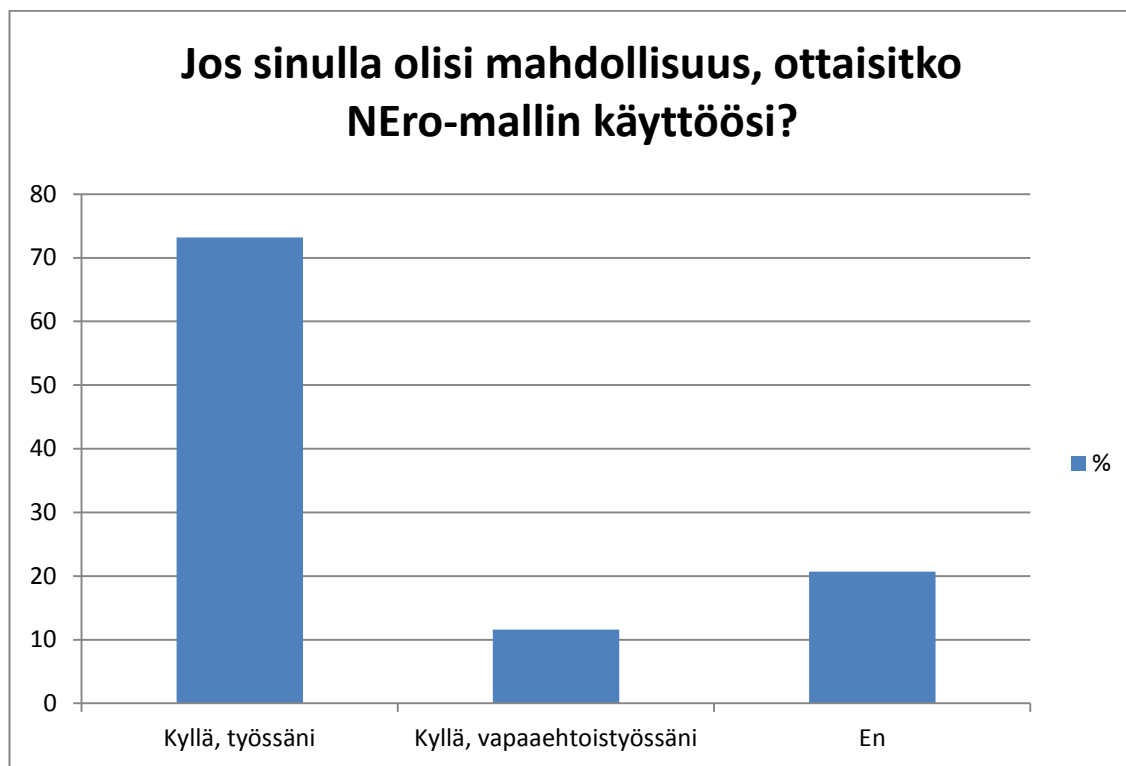
Eräs vastaaja näki riskinä, että vahvistetaan yksinhuoltorakenteita. NEro-mallin ja jo käytössä olevien tukimuotojen välillä nähtiin yhtäläisyyksiä. Esimerkiksi erään vastaajan mielestä NEro-malli muistuttaa Theraplayta. Toinen vastaaja kyseenalaisti sen, tuoko NEro-malli mitään uutta.

"Lasten eroryhmiä on jo olemassa, joten en osaa sanoa, mikä tässä on uutta tai erilaista."

Esiin tuotiin myös huoli perheiden voimavaroista lähteä mukaan toimintaan.

"Ero on niin voimia vievä asia, että pelkään, että perheet eivät jaksakaan lähteä näin sitovaan toimintaan."

8.6 Vastaajien NEro-mallin käyttöönotto

Kuvio 4: NEro-mallin mahdollinen käyttöönotto

Kuviossa 4 kuvataan vastaukset siihen, ottaisivat vastaajat NEro-mallin käyttöönsä, jos heillä olisi mahdollisuus. Vastaajista 73,2 % ottaisi NEro-mallin käyttöönsä palkkatyössään ja 11,6 % ottaisi sen käyttöönsä vapaaehtoistyössään, mikäli heillä olisi siihen mahdollisuus. 20,7 % vastaajista ei ottaisi NEro-mallia käyttöönsä. Kysymyksessä oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto, koska oletimme että osa vastaajista saattaa työskennellä lasten kanssa sekä päivätyössään että vapaaehtoistyössä.

Mikäli vastaajat valitsivat vastausvaihtoehdon ”En”, pyysimme heitä perustelemaan vastauksensa. Suurimpana yksittäisenä syynä kerrottiin, ettei se sovi tämänhetkisiin työtehtäviin. Osa vastaajista kertoi kuitenkin olevansa halukkaita ohjaamaan asiakkaita ryhmiin. Vastaajat kertoivat työskentelevänsä esimerkiksi hallinnollisissa tehtävissä. Vastauksien perusteella seuraavaksi suurin syy oli resurssien riittämättömyys. Haasteena koettiin lähinnä ajan puute. Useampi vastaaja myös kertoi syyksi sen, ettei pienillä paikkakunnilla riitä väestöpohja ryhmien perustamiseen. Osa vastaajista koki esteeksi sen, ettei heillä ole riittäviä valmiuksia tai ammattitaitoa ryhmän vetämiseen. Muutama vastaaja kertoi syyksi sen, ettei tunne mallia tarpeeksi ottaakseen sen käyttöönsä, mallin liittäminen osaksi työtehtäviä vaatisi räätälöintiä ja mallista haluttaisiin ensin käyttökokemuksia. Eräs vastaaja koki mallin olevan vielä keskenäinen.

"Malli on kovin vajavainen ja siitä puuttuu näkökulmia".

Muutama vastaaja kertoi, ettei ottaisi mallia käyttöönsä suoranaisesti, mutta soveltaa osia siitä omaan työhönsä. Jotkut vastaajat eivät kokeneet tarvetta tällaiselle toiminnalle omien jo olemassa olevien mallien rinnalle.

8.7 Miten NEro-mallista tulisi viestiä

Kuvio 5: Lisätiedon löytäminen NEro-hankeesta ja -mallista

Kuviossa 5 on kuvattu se, mistä vastaajat kokivat helpoimmaksi löytää lisätietoa NEro-hankeesta tai -mallista. Helpoimmaksi keinoksi löytää lisätietoa NEro-hankeesta tai -mallista vastaajat kokivat yhdistysten internetsivut (65 %). Seuraavaksi eniten vastauksia sai vaihtoehto ”ammattilehdet ja julkaisut” (48 %). Seuraavaksi vastattiin mainokset ja esitteet (35 %), Facebook ja muu sosiaalinen media (32 %), sanoma ja aikakauslehdet (25 %) ja jokin muu (9 %). Vastaajat saivat valita yhden tai useamman vastausvaihtoehdon.

Jokin muu
Hankkeen www-sivut
Ilmoitustaulut (esim. uimahallien, työterveyden, mielenterveystoimiston)
Koko rintamalla tiedottaminen
Koulu
Koulutukset
Lastenvalvojalta (ensitapaamisten yhteydessä)
Lastenvalvojat
Lehtijutut
Luennot
Neuvolat (3x)
Perheasiainneuvottelukeskukset
Perheneuvolat
Päivähoidon ja päiväkerhojen työntekijöiltä
Päiväkodit (3x)
Sähköpostitse (5x)
Terveydenhuollon ammattilaisilta
Toimipaikoilla (esim. neuvolakokouksissa esille tulemalla)
Tuleva www.ero.fi sivusto. (ETU kehittää siis eroneuvo)
Työpaikoilla mallin esitteleminen
Yhteydenotto lapsipalvelujen esimiehiin, jota kautta tieto s-postilla

Taulukko 1: Mistä sinun olisi helpoin löytää lisätietoa NEro-hankkeesta tai -mallista? "Jokin muu" -vastaukset

Taulukossa 1 esitellään vastauksen "jokin muu", kun kysyttiin, mistä sinun olisi helpoin löytää lisätietoa NEro-hankkeesta tai -mallista. Useaan kertaan vastattiin sähköposti, päiväkodit ja neuvolat. Vastauksissa nousi esiin monia eri toimijoita, joilta tietoa olisi helppo saada, kuten lastenvalvojat, terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Muita mainittuja keinoja löytää lisätietoa olivat esimerkiksi hankkeen internetsivut, lehtijutut, tuleva ero.fi-sivusto ja työpaikoilla mallin esitteleminen.

8.8 Juurtumista edesauttavat tekijät

Kun vastaajilta kysyttiin, mitkä muut tekijät voisivat edesauttaa NEro-mallin juurtumista, painottui koulutuksen merkitys vastauksissa eniten. Vastauksissa kuvailtiin erilaisia koulutuksen muotoja, joita olivat esimerkiksi luennot, seminaarit ja internetkoulutus. Useammassa vastauksessa toivottiin myös koulutuksen järjestämistä koko Suomen alueella. Vastauksissa ehdotettiin myös koulutuksen järjestämistä eri ammattikuntien edustajille, esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, terveydenhuollossa ja perheneuvoloissa työskenteleville.

Myös viestinnän eri muodot nousivat vastauksissa esille. Tiedottaminen, mainonta ja esittelytilaisuudet ympäri Suomen mainittiin useita kertoja. Ammattihenkilöstön tiedottaminen koettiin tärkeäksi, kuten seuraava kommentti kertoo:

"Tärkeää levittää tietoa ammattilaisille, koska he ovat avainasemassa ryhmän markkinoinnissa asiakkaille."

Vastauksissa ehdotettiin tiedon levittämistä monikanavaisesti. Esimerkiksi artikkeleita voisi julkaista ammattilehdissä, ja materiaalin tulisi olla saatavilla internetissä. Vastajat ajattelivat myös, että hyvät kokemukset NEro-mallin toimivuudesta edesauttaisivat juurtumista. Mallia tulisi testata ja tehdä tarvittavia muutoksia ennen laajempaa levittämistä.

Myös verkostoituminen ja yhteistyö nousivat vastauksissa esiin juurtumista edesauttavina tekijöinä. Vastauksissa kehoitettiin tekemään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, jotka liittyvät perheiden elämäntilanteisiin. Mainittuja yhteistyökumppaneita olivat muun muassa seurakunta, neuvola, perheneuvola, lastenpsykiatria ja aikuisten mielenterveyspalvelut. Yhteistyötä erilaisten valtakunnallisten toimijoiden kanssa ehdotettiin. Ehdotettiin esimerkiksi, että NEro-hankkeen työntekijät informoisivat Vanhemman Neuvon kouluttajia ja Lastensuojelun Keskusliittoa hankkeestaan. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että Lastensuojelun keskusliiton ja Sosiaaliryöstön Hyvien Käytäntöjen internetsivut olisivat hyvä paikka tiedottaa NEro-hankkeesta ja -mallista.

Muita asioita, jotka vastaajat toivat esiin, olivat helposti käytettävissä ja saatavissa oleva materiaali, ammattitaitoiset työntekijät ryhmien vetäjinä sekä ajanvaraaminen juurruttamistyön suunnitteluun ja toteuttamiseen hankkeen aikana. Myös miesten mukaan saanti työskentelyyn koettiin tärkeänä, kuten seuraavassa kommentissa käy ilmi:

"Pitäisi saada miehet mukaan. Se olisi paras tapa saada aito, koko perheen tuki aikaan. Jos miehet innostuisivat tästä, niin siitä voisi tulla hittituote. Pelkkä äiti-lapsi-toiminta ei erottautuisi juuri aikaisemmista naisvaltaisista hankkeista."

Myös imagon merkitys tuotiin esiin, kuten seuraavassa kommentissa todetaan:

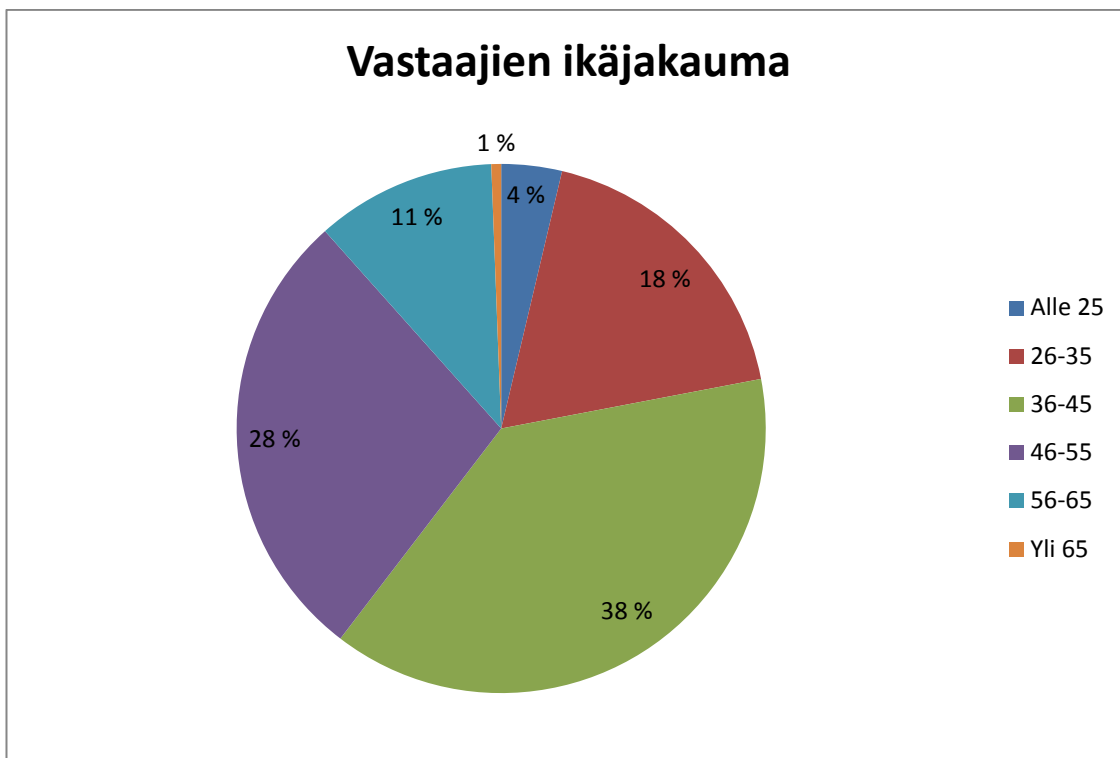
"Positiivinen imago, luotettavuus ja avoimuus ovat asioita, jotka edesauttavat varmasti mallin juurtumista. Niin näiden säilyttäminen ja toteuttaminen edesauttavat prosessia huomattavasti."

8.9 Vastaajien taustatiedot

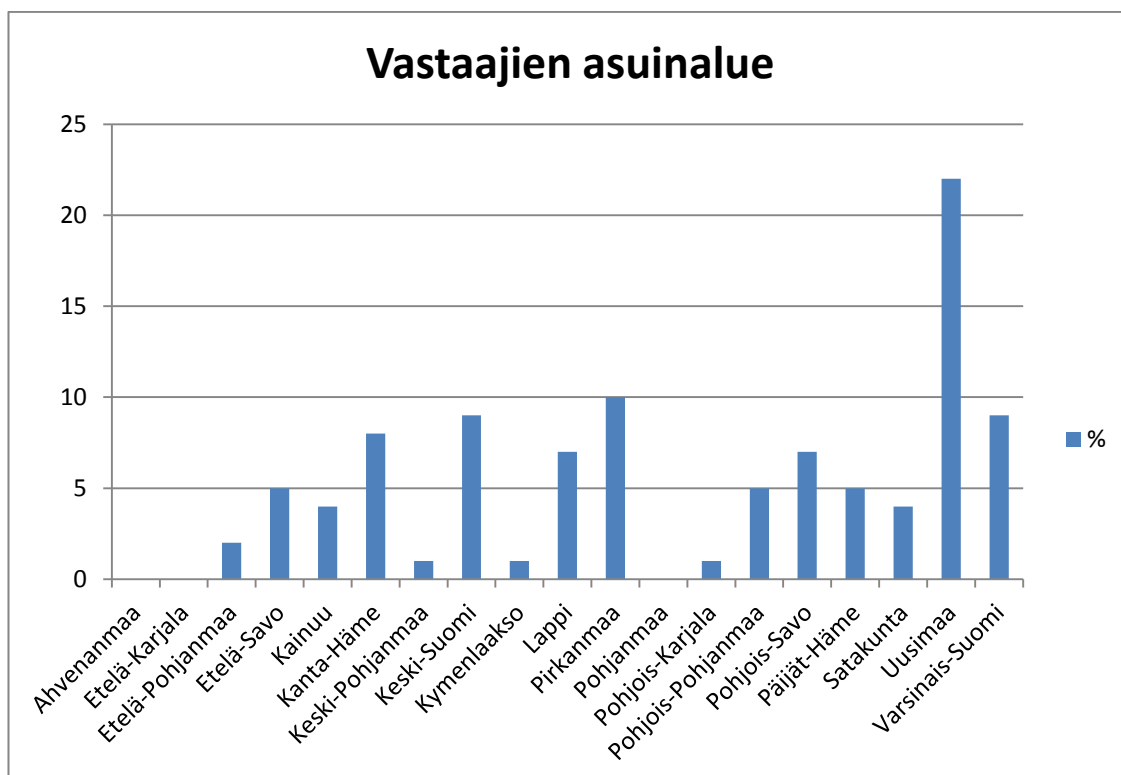
Kuvio 6: Vastaajien sukupuoli

Kuten kuviosta 6 ilmenee, suurin osa vastaajista oli naisia (91 %). Miesten osuus vastaajista oli 8 %. Osa vastaajista ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan (1 %).

Kuvio 7: Vastaajien ikäjakauma

Kuten kuviosta 7 nähdään, eniten vastaajia kuului ikäluokkaan 36 - 45 (38 %), toiseksi suurin joukko vastaajia kuului ikäluokkaan 46 - 55 (28 %) ja kolmanneksi suurin joukko vastaajia kuului ikäluokkaan 26 - 35 (18 %). Seuraavaksi eniten vastaajia oli ikäluokassa 56 - 65 (11 %). Toiseksi vähiten vastaajia kuului ikäluokkaan alle 25-vuotiaat (4 %) ja vähiten vastaajia kuului ikäluokkaan yli 65-vuotiaat (1 %).

Kuvio 8: Vastaajien asuinalue

Kuviossa 8 on esitelty vastaajien asuinalueet prosenttijakaumina. Vastaajien asuinalueita vertailtaessa isoin joukko vastaajista ilmoitti asuinalueekseen Uudenmaan (22 %). Seuraavaksi eniten vastaajia oli Pirkanmaalla (10 %). Varsinais-Suomen ja Keski-Suomen alueelta vastaajia oli kummastakin 9 %. Vastaajista 8 % ilmoitti asuinalueekseen Kanta-Hämeen. Lapin ja Pohjois-Savon alueelta vastaajia oli kummastakin 7 %. Sekä Etelä-Savon että Pohjois-Pohjanmaan alueelta vastaajia oli 5 %. Satakunnan ja Kainuun alueelta vastaajia oli kummastakin 4 %. Etelä-Pohjanmaan ilmoitti asuinalueekseen 2 %. Sekä Keski-Pohjanmaalta, Kymenlaaksosta että Pohjois-Karjalan asuinalueilta vastaajia oli jokaisesta 1 %. Pohjanmaan, Ahvenanmaan ja Etelä-Karjalan asuinalueilta ei ollut yhtään vastaajia.

Kuvio 9: Lasten kanssa työskentely

Kuviosta 9 ilmenee, että vastaajista 96 % ilmoitti työskentelevänsä lasten tai lapsiin vaikuttavien asioiden kanssa palkkatyössään. 23 % vastaajista ilmoitti työskentelevänsä lasten tai lapsiin vaikuttavien asioiden kanssa vapaaehtoistyössään. Vastaajista 1 % ilmoitti, ettei työskentele, mutta olisi kiinnostunut työskentelemään lasten tai lapsiin vaikuttavien asioiden parissa. Tässä kysymyksessä vastaajat pystyivät valitsemaan usean vastausvaihtoehdon, koska oletimme, että osa vastaajista saattaa työskennellä lasten kanssa sekä päivätyössään että vapaaehtoistyössä.

Kuvio 10: Työskentelytaho

Kuviossa 10 esitellään vastaajien työskentelytahoja. Isoin joukko vastaajista ilmoitti työskentelevänsä varhaiskasvatuksessa (38 %). Seuraavaksi suurin joukko ilmoitti työskentelevänsä lastensuojelussa (20 %). Terveysthuollossa ilmoitti työskentelevänsä 18 % ja perhetyössä 14 %. Järjestöistä eniten vastaajia työskenteli Mannerheimin Lastensuojeluliitossa (12 %). 11 % vastaajista ilmoitti työskentelevänsä jossakin muussa järjestössä. Seurakunnassa ilmoitti työskentelevänsä 10 % ja perheneuvolassa 7 %. Jonkin muun vastausvaihtoehdon vastasi 7 % vastaajista. 2 % vastaajista ilmoitti työskentelevänsä Yhden Vanhemman Perheiden Liitossa.

Jokin muu
En työskentele missään
Kehitysvammahuolto
Kunta
Lastensuojelun edunvalvonta, päivätyön ohessa traumataideterapia
Lastenvalvoja
Sosiaalipalvelut
Sosiaalitoimi (perheoikeudelliset asiat)
Sosiaalitoimisto (lasten sopimukset erotilanteessa)

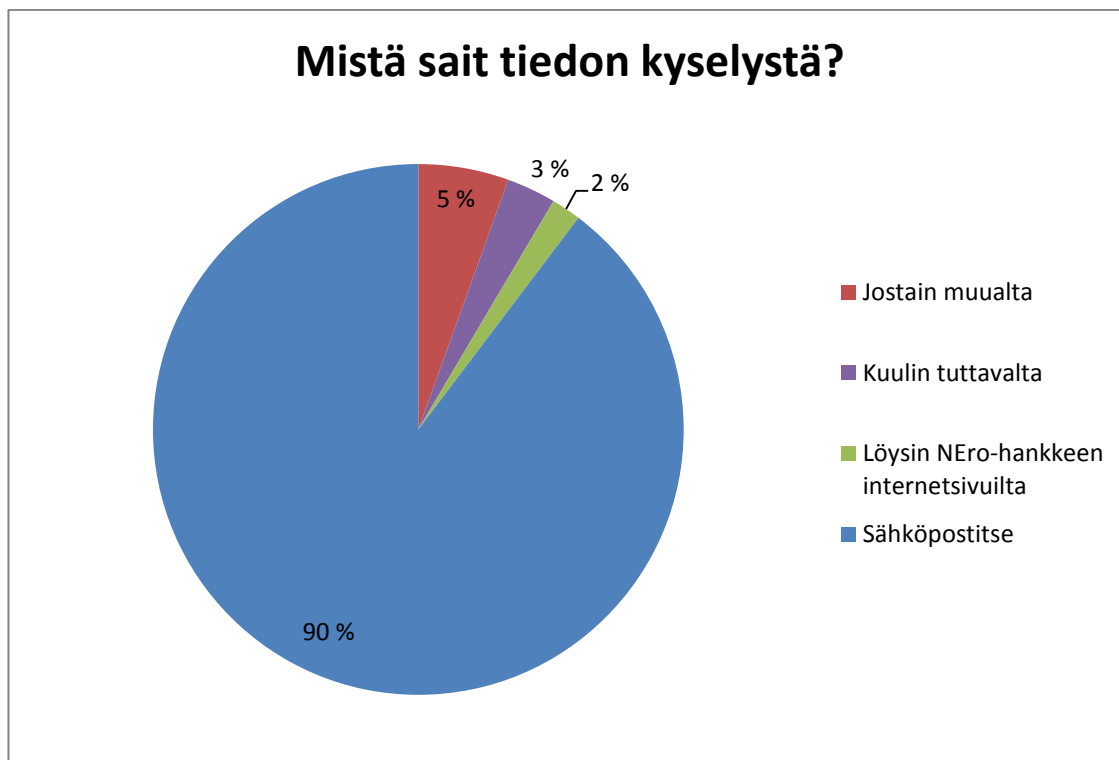
Taulukko 2: Minkä tahon kautta työskentelet? "Jokin muu" -vastaukset

Taulukossa 2 on esitelty vastaukset "jokin muu" kun kysyttiin vastaajilta, minkä tahon kautta he työskentelevät.

Jokin muu järjestö
4H
Ensi- ja turvakotien liitto
Ensikoti ry
Isät Lasten Asialla ry (2x)
Kirkon ulkomaan apu
Lastensuojelun keskusliitto
Leijonaemot ry
Muu varhaisnuorisojärjestö
Partio (3x)
Pesäpuu ry
Punainen risti
Suomen kasvatus ja perheneuvontaliitto
Suomen uusperheellisten liitto
Urheiluseura (3x)
Walkers
Väestöliitto
Äimä ry

Taulukko 3: Minkä tahon kautta työskentelet? "Jokin muu järjestö" -vastaukset

Taulukossa 3 on esitelty vastaukset ”jokin muu järjestö”, kun vastaajilta kysyttiin, minkä tahon kautta he työskentelevät palkkatyössä tai vapaaehtoistyössä. Urheiluseura, partio ja Isät Lasten Asialla ry vastattiin useamman kuin yhden kerran. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton lisäksi vastauksia oli siis tullut 17 eri järjestöstä tai liitosta.

Kuvio 11: Mistä vastaajat saivat tiedon kyselystä

Koska levitimme kyselyä sähköpostitse, oletimme että suurin osa vastaajista saisi tiedon sähköpostitse. 90 % vastaajista olikin saanut tiedon kyselystä sähköpostitse, kuten kuviosta 11 ilmenee. Vastaajista 2 % oli löytänyt tiedon kyselystä NERO-hankkeen internetsivuilta, ja 3 % vastaajista oli kuullut kyselystä tuttavaltaan. 5 % vastaajista oli saanut tiedon kyselystä jostain muualta. ”Jostain muualta” -vastauksista ilmeni, että vastaajat olivat saaneet kyselyn Facebookista, välitettynä sähköpostitse, työpaikalta tai hankkeen virittäjiltä.

8.10 Kommentteja ja palautetta NERO-hankkeelle

Kyselyn lopuksi vastaajat saivat jättää kommenttejaan, terveisiä ja palautteita NERO-hankkeelle. Ryhmien ohjaamisessa kommentoitiin resurssien vähyyttä ja kyselyn vastaajat pohtivatkin, mistä ryhmiin saadaan vetäjiä. Toisaalta tuotiin, että ryhmien ohjaajina tulisi olla sekä miehiä että naisia, ja heillä tulisi olla riittävästi elämäkokemusta. Isyys nousi myös joissain kommentteissa esille. Isät olisi siis saatava mukaan, jolloin NERO-malli olisi koko perhettä aidosti auttava tukimuoto. Eräs vastaaja toivoi sisältöihin vanhemmuutta vahvistavia asioita.

”Kaipasin jotain vanhemmuutta vahvistavaa, ehkä sisällöissä sellaista onkin onko riittävästi? Esim. isä on saattanut olla perheessä taustavanhempana, jättänyt lasten asioiden huolehtimisen pitkälti äidin vastuulle, ero muuttaa tilanteen”.

Toinen vastaaja nosti esille ajatuksen, että vanhempien kanssa olisi hyvä pohtia sitä, että jos ei eroakaan, mitä sitten tulisi tapahtua. Eräs vastaaja ehdotti, että myös lapsille olisi hyvä korostaa, että kaikki liitot eivät pääty eroon. Yksi vastaajista ehdotti vastaavanlaisen mallin kehittämistä alakouluikäisten kanssa työskentelyyn.

Laajasti kommentoitiin myös hankkeen tarpeellisuutta ja tärkeyttä. Toimintamallin toivottiin leviävän laajalle ja juurtuvan käytäntöön. Osa vastaajista odotti hankkeen toteutumista ja siitä saatuja tuloksia ja työkaluja. Useassa kommentissa hankkeen todettiin tekevän tärkeää ja arvokasta työtä.

”Tsemppiä ja toivottavasti juurtuu toimintamalliksi, koska lapsille kyseisiä toimintamalleja on varsin vähän.”

9 Haastattelututkimus

Tehtävänäimme oli tiedottaa NEro-hankkeesta mahdollisille yhteistyökumppaneille ja toteuttajille sekä selvittää NEro-hankkeen soveltumista Hyvinkäälle. Käytimme kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja aineistonkeruumenetelmämme oli puolistrukturoitu teemahaastattelu.

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään jonkin ilmiön kuvaamiseen, ymmärtämiseen ja mielekkään tulkinnan antamiseen. Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan yksittäisiä tapauksia ja pyritään ilmiöiden ymmärtämiseen. Laadullista tutkimusta tehdessä ollaan kiinnostuneita ihmisten kokemuksista ja näkemyksistä. (Kananen 2008, 24-25.)

Haastattelu on yleisin tapa kerätä aineistoa kvalitatiiviseen tutkimukseen (Eskola & Suoranta 1998, 86-89). Tutkimusmenetelmäksemme valikoitui puolistrukturoitu teemahaastattelu. Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa sitä, että kysymykset, muotoilu ja järjestys ovat kaikille samat, mutta vastausvaihtoehtoja ei ole annettu valmiiksi, vaan haastateltava saa vastata kysymyksiin omin sanoin (Eskola & Suoranta 1998, 87-89). Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet on ennalta määrätty (Eskola & Suoranta 2000, 86).

9.1 Haastattelun toteuttaminen

Haastattelimme kahdeksan organisaation edustajaa. Organisaatiot olivat pääosin hyvinkääläisiä. Haastateltavista yksi oli vapaaehtoistyöntekijä ja muut olivat palkkatyössä edustamissaan organisaatioissa. Valitsimme haastateltavat sillä perusteella, että he työskentelevät lasten ja lapsiperheiden tai eronneiden vanhempien kanssa tai sosiaalipalveluiden piirissä. Haastateltavat työskentelevät organisaatioissaan eri asemissa, kuten vapaaehtoistyöntekijöinä tai johtaji-

na. Haastateltavia oli perheneuvolasta, käräjäoikeudesta, varhaiskasvatuksesta, perhetyöstä, neuvolasta, Hyvinkään sairaalan lasten psykiatriselta osastolta ja seudullisesta perheoikeudellisesta yksiköstä sekä Miessakit ry:stä.

Ennen haastattelua on kohteliasta soittaa tai lähettää sähköpostia haastateltavalle ja kysyä suostumus haastatteluun, koska haastattelun on oltava vapaaehtoinen. Samalla kannattaa kertoa haastateltavalle myös tutkimusta tekevä organisaatio, tutkimuksen tarkoitus, perustelut sille, miksi hänet on valittu haastateltavaksi ja haastattelun arvioitu kestoaike. (Eskola & Suoranta 2008, 94.)

NEro-hankkeen hankekoordinaattori otti ajoissa yhteyttä haastateltaviimme. Hän sopi haastateltavien kanssa haastatteluajat sekä -paikat. Muutamaa päivää ennen jokaista haastattelua, lähetimme haastattelukysymykset haastateltaville etukäteen luettaviksi.

Lähdimme rakentamaan haastattelun kysymyksiä opinnäytetyön tilaajan toiveiden mukaisesti. Muokkasimme kysymykset yhdessä NEro-hanketta mahdollisimman hyvin palveleviksi. Alkuperäisen suunnitelman mukaan hankekoordinaattorin piti tulla mukaamme jokaiseen haastatteluun esittelemään NEro-hanketta. Lopulta päädyimme kuitenkin hoitamaan haastattelutilanteet suurimmaksi osaksi itse. NEro-hankkeen hankekoordinaattori oli mukana kahdessa haastattelussa esittelemässä NEro-hanketta. Aluksi haastattelussa oli tarkoitus olla vain kaksi teemaa. Ensimmäinen teema oli NEro-hankkeen kehittäminen ja toinen NEro-hankkeen soveltuminen Hyvinkäälle. Lopulliseen versioon lisäsimme kuitenkin vielä kolmannenkin teeman, yhteistyön NEro-hankkeen kanssa. (Liite 4)

Haastattelukäytännöt kannattaa testata etukäteen, ja on suotavaa tehdä esihaastatteluja ennen varsinaisten haastattelujen tekemistä (Eskola & Suoranta 1998, 87-89). Teimme esihaastattelun kahdelle luokkatoverillemme. Koimme esihaastattelut opettavaisiksi, sillä niiden aikana saimme harjoitella haastattelutilannetta ja ehkä niiden ansiosta haastattelut jännittivät meitä vähemmän. Esihaastatteluiden perusteella teimme vielä pieniä viimeistelyjä haastattelurunkoon.

Etukäteen on hyvä korostaa tutkimuksen luottamuksellisuutta, osallistumisen vapaaehtoisuutta sekä tarvittaessa esitettävä tutkimuslupa (Eskola & Suoranta 2008, 94). Haastattelun aluksi varmistimme haastateltavilta, että he ovat vapaaehtoisesti mukana haastattelussa. Kysyimme myös, sopiko heille, että haastattelu nauhoitetaan. Pyysimme haastateltavia täyttämään NEro-hankkeeseen ja opinnäytetyömme raportointiin liittyvän lupalapun (Liite 5). Lupalapussa kysyimme, saavatko haastateltavien nimet tai organisaatiot tulla ilmi raporteissa. Sen jälkeen toinen haastattelijä esitteli NEro-hankkeen lyhyesti.

Henkilökohtaisiin tapaamisiin on hyvä ottaa mukaan kirjallista materiaalia, kuten esitteitä. Esitteiden avulla esitettävä asia selvenee, ja esite on hyvä jättää tapaamisen jälkeen vastaanottajalle muistutukseksi. (Peltola & Vuorento 2007, 56.) Haastattelujen yhteydessä jätimme jokaiselle haastateltavalle esitteen NEro-hankkeesta muistutukseksi.

Haastattelussamme oli kolme teemaa: NEro-hankkeen kehittäminen, NEro-hankkeen soveltuminen Hyvinkäälle sekä yhteistyö NEro-hankkeen ja haastateltavien henkilöiden organisaatioiden välillä. Ensimmäistä teemaa, NEro-hankkeen kehittämistä, tarkastelimme SWOT-analyysiä hyödyntäen. SWOT-analyysi on yksi tunnetuimmista kehittämistyökaluista. Useimmiten se tehdään nelikentällä, johon listataan organisaation sen hetkiset vahvuudet ja heikkoudet sekä ympäristöstä tulevat mahdollisuudet ja uhat. Vahvuudet ja heikkoudet on tulkittava organisaation toimintaa koskien ja mahdollisuudet ja uhat tulevat toimintaympäristöstä. (Virtanen 2007, 189.) SWOT-analyysin aluksi tarkastelimme NEro-hankkeen sisäisiä ulottuvuuksia eli vahvuuksia ja heikkouksia. Tämän jälkeen kysyimme NEro-hankkeen ulkoisia ulottuvuuksia eli mahdollisuuksia ja uhkia.

Teemassa kaksi kysyimme haastateltavilta NEro-hankkeen soveltumisesta Hyvinkäälle. Ensimmäisenä halusimme tietää, miten NEro-hankkeessa kehitettävät palvelut haastateltavien mielestä soveltuvat Hyvinkäälle. Kysyimme myös, onko NEro-hankkeelle haastateltavien mielestä tarvetta Hyvinkäällä. Tämän jälkeen esitimme tarkentavia kysymyksiä, kuten miksi tai miksi ei.

Kolmannessa teemassa tiedustelimme yhteistyöstä NEro-hankkeen kanssa. Selvitimme, ovatko NEro-hankkeessa kehitettävät palvelut sellaisia, jotka haastateltavat voisivat ottaa käyttöönsä organisaatiossaan. Lisäksi kysyimme, mitkä olisivat edellytykset palveluiden käyttöönottamiselle. Lopuksi kysyimme, minkälaista yhteistyötä haastateltavat toivoisivat NEro-hankkeen kanssa.

9.2 Aineiston analysoiminen

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käsitellään yleensä pieni määrä tapauksia ja ne analysoidaan mahdollisimman tarkasti. Tärkeää on suuren määrän sijasta hyvä laatu. (Eskola & Suoranta 1998, 18.)

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisessa tutkimuksessa. Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentti voi tässä tapauksessa olla esimerkiksi haastattelu, keskustelu tai dialogi. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tiivistetty ja yleinen kuvaus tutkittavasta ilmiös-

tä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93, 105.) Sisällönanalyysin avulla saadaan kerätty aineisto järjestyksi johtopäätösten tekoa varten (Grönfors 1982, ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 105).

Tutkija Timo Laine on esittänyt rungon laadullisen tutkimuksen analyysin etenemisestä. Ensimmäiseksi on päätettävä mikä aineistossa kiinnostaa. On huomioitavaa, että aineistosta löytyy useita kiinnostavia asioita, joita ei ole osannut etukäteen ajatella. Yhdessä tutkimuksessa ei voida kuitenkaan tutkia kaikkia mahdollisia aineistosta nousevia asioita, vaan tutkittava ilmiö on tarkkaan rajattava ja siitä on kerrottava kaikki mahdollinen tieto. Tutkimuksen tarkoitus, tutkimusongelma ja tutkimustehtävä ohjaavat rajauksen tekemistä. Toisessa vaiheessa aineisto käydään läpi eli litteroidaan ja koodataan, jonka jälkeen erotellaan ja merkitään kiinnostavat asiat ja jätetään kaikki muu pois tutkimuksesta. Kolmannessa vaiheessa kootaan merkityt asiat yhteen ja erotetaan muusta aineistosta. Neljännessä vaiheessa luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään aineisto. Luokittelussa aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan kuinka monta kertaa luokka esiintyy aineistossa. Teemoittelu on luokituksen kaltaista, mutta siinä käy ilmi mitä kustakin teemasta on sanottu. Tyypittelyssä aineisto ryhmitellään tyypeiksi. Analyysin kolmannessa vaiheessa tulee olla selvillä etsitäänkö aineistosta samanlaisuutta vai erilaisuutta. Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 94-95.)

Tutkimuksen tarkoitus, tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset ohjasivat vahvasti haastatteluidemme analysoimista. Aloitimme aineistojen litteroinnilla ja koodaamisella. Kirjoitimme nauhoitteet sanatarkasti tekstiksi ja annoimme jokaiselle haastateltavalle oman koodinsa. Tämän jälkeen alleviivasimme erivärisillä kynillä eri aihealueita eli pelkistimme aineistoa. Alleviivasimme mahdollisuudet harmaalla, uhat vaaleanpunaisella, heikkoudet ruskealla ja vahvuudet sinisellä. Sitten alleviivasimme Hyvinkäälle soveltumista koskevat kohdat tummanvihreällä, yhteistyötä koskevat kohdat keltaisella ja muut aineistosta nousevat asiat vaaleanvihreällä. Tämän jälkeen keräsimme alleviivatut asiat yhteen ja erotimme ne muusta aineistosta. Teemoitimme alleviivatut kohdat ja etsimme aineistosta sekä samanlaisuutta että erilaisuutta. Lopuksi kirjoitimme yhteenvedon.

Seuraavassa on esimerkki teemoittelusta. Teemoitimme kysymyksen ”Minkälaista yhteistyötä toivoisitte NEro-hankkeen kanssa?” vastauksia seitsemään eri teemaan. Yksi näistä oli ”Asiakkaiden ohjaaminen NEro-ryhmiin”.

- Asiakkaiden ohjaaminen NEro-ryhmiin
 - Tarvittaessa voisi ohjata asiakkaitaan NEeroon (H2)
 - Tärkein yhteistyön keino: voivat ohjata asiakkaitaan NEeroon tarvittaessa, jotta on paikka jonne ohjata perheitä; lisäksi tiedon jakaminen asiakkaille (H7)
 - Yksiköstä voi yrittää saada perheitä NEro-ryhmiin (H8)
 - Voi ohjata perheitä NEeroon (H3)
 - Voi ohjata NEro-hankkeeseen lapsia (H5)

- Perheet voisi ohjata NEeroon avioeron harkintavaiheen ajaksi (harkinta-aika 6-12kk) (H6)
- Ajattelee lastensuojelun perhetyön palvelun loppupäässä vertaisryhmätoiminnan hyväksi; kun perhe on voimaantunut, heillä on enemmän voimavaroja vertaisryhmäänkin (H1)

10 Haastatteluiden tulokset

Tässä kappaleessa esittelemme haastatteluiden tuloksia. Aluksi tuomme esiin NEro-hankkeen kehittämiseen liittyviä näkökulmia. Tämän jälkeen käsittelemme NEro-hankkeen soveltumista Hyvinkäälle ja lopuksi kerromme, millaista yhteistyötä haastatellut haluaisivat tehdä NEro-hankkeen kanssa.

10.1 NEro-hankkeen kehittäminen

Useimmin vahvuudeksi mainittiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton mukana oleminen. Liiton mainetta keuhuttiin hyväksi ja sen sanottiin olevan arvokas, hyviniminen ja vahva järjestö. Mannerheimin Lastensuojeluliitolla kerrottiin olevan paljon osaamista lasten ja perheiden tukemiseen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistyksen kerrottiin viime vuosina lähteneen voimaantumaan ja yksi haastateltavista näki sen suurena vahvuutena.

NEro-hankkeella on uusia ulottuvuuksia, kuten uusi kohderyhmä sekä uusia menetelmiä, joita mainittiin vahvuuksiksi. Hankkeen kohderyhmälle eli 4-6-vuotiaille lapsille ei ole aiemmin ollut NEro-ryhmien kaltaisia palveluita. Eräs haastateltavista kertoi olevan varmaa, että kohderyhmä on oikea. Hän mainitsi vahvuudeksi myös uuden luomisen, sillä nyt tarjolla on uusia keinoja, joita ei ole aiemmin kokeiltu tai tällä hetkellä ole Hyvinkäällä tarjolla.

Haastateltavista kaksi koki NEro-hankkeessa käytettävän lapsen näkökulman tärkeäksi. Toinen heistä koki hyvänä asiana sen, että nyt vanhempien lisäksi lapsillekin on oma eroryhmä. Yksi haastatelluista koki vahvuudeksi jo sen, että eroasiaan lapsen näkökulmasta on tartuttu.

Eräs haastateltava koki vahvuudeksi sen, että yhteistyökumppanit otettiin NEro-hankkeeseen mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Hänen mielestään se mahdollistaa yhdessä luomisen ja haastateltavan mielestä se sitouttaa yhteistyökumppaneita.

Vahvuuksista puhuttaessa NEro-hankkeen palveluista nousi esille vain perhetapaamispaikka. Eräs haastatelluista koki sen olevan neutraali tila, joka ei ole kenenkään koti vaan ulkopuolinen paikka. Lisäksi eräs toinen haastatelluista kertoi tapaamispaikan olevan kodinomainen verrattuna valvottujen tapaamisten paikkaan ja kertoi sille varmasti olevan kysyntää.

Heikkouksista kysyttäessä monilla haastateltavilla tuntui olevan vaikeuksia erottaa heikkouksia ja uhkia toisistaan, vaikka yritimmekin korostaa heikkouksien olevan NEro-hankkeen sisäi-

siä ulottuvuuksia ja uhkien ulkoisia. Heikkouksia ei noussut esille edellä mainitusta syystä kovin monta. Eräs haastateltava mainitsi ensimmäiseksi heikkoudeksi NEro-ryhmien keston. Ryhmät kestävät puolitoista tuntia kerrallaan ja haastateltava epäili, että lapset eivät jaksakaan keskittyä eron käsittelyyn esimerkiksi mahdollisen hoitopäivän jälkeen. Lisäksi hänen mielestään heikkous on NEro-hankkeen määräaikaisuus, sillä yleensä hankkeet jäävät lyhytaikaisiksi. Haastateltava mainitsi myös NEro-hankkeen resurssit. Yleensä hankkeilla on resursseja riittävästi, mutta kun palveluita aletaan toteuttaa normaaleilla resursseilla, toiminta muuttuu vaikeammaksi.

Ikähaitarin kapeus koettiin heikkoudeksi. Erään haastateltavan mielestään heikkoutena on se, että toiminta on täysin uutta ja kaikki täytyy kehittää alusta alkaen, koska valmista mallia ei vielä ole olemassa.

Mahdollisuuksista kysyttäessä suurin osa haastateltavista mainitsi NEro-hankkeen palveluiden tarpeen. Osa heistä kertoi, ettei vastaavia palveluita tällä hetkellä ole tarjolla Hyvinkäällä ja esimerkiksi perheneuvolaan on pitkät jonot. NEro-hankkeen koettiin soveltuvan Hyvinkäälle hyvin, sillä siellä avio- ja avoerotilastot ovat hurjia. Asia koskettaa Hyvinkäällä monia lapsia ja lapsiperheitä ja yksi haastateltava koki asiakasryhmän olevan edelleen kasvava. Hänen mielestään uusia tapoja auttaa ihmisiä tarvitaan. Vastaajat kokivatkin NEro-hankkeen palveluiden uutuuden mahdollisuudeksi. NEro-hankkeen palveluiden kaltaisia palveluita ei ole aiemmin ollut tarjolla.

Yksi haastatelluista mainitsi NEro-hankkeen mahdollisuudeksi sen, että lapset saavat NEro-ryhmissä tukea ikätasonsa mukaisesti. Toinen haastateltu puolestaan ajatteli, että jos lapset voivat NEro-hankkeen avulla yhtään paremmin, NEro-hankkeen työ on silloin tehty.

”Mä näkisin niin että, että tuota se että, että tää erotilanteessa oleva lapsi niin jos se pärjää yhtään paremmin tän NEro-projektin avulla niinku nyt ja jatkossa ni se on jo iso juttu ja se on silloin ikään ku NEron niinku työ on ikään ku tehty.”
(H4)

Myös tiedon jakaminen koettiin mahdollisuudeksi. NEro-hanke antaa eroamassa oleville tukea ja lisätietoa eron liittyen.

Uhista kysyttäessä haastattelijat mainitsivat useimmin resurssit ja markkinoinnin. Eräs haastateltava mainitsi uhaksi sen, että hankkeet ovat aina määräaikaisia. Hänen mukaansa NEro-hankkeen päätyttyä jonkun on otettava vetovastuu jatkosta, jotta NEro-malli saadaan jättämään käyttöön. Eräs haastateltava muistutti, että myös työelämällä on resurssit vähissä ja kyseenalaista työelämän resurssien riittävyden lähteä mukaan NEro-hankkeeseen. Hän mai-

nitsi uhaksi myös sen, etteivät yhteistyökumppanit ole välttämättä valmiita sitoutumaan yhteistyöhön.

Kaksi haastateltavista mainitsi uhaksi sen, ettei NEro-ohjaajakoulutuksiin löydy henkilöitä. Toinen heistä muistutti myös, että henkilöstön on oltava oikeanlaista ja heidän on pystyttävä kohtaamaan lapset ja tukemaan heitä. Yksi haastateltu koki uhaksi sen, että NEro-hankkeen palveluiden pariin voi hakeutua todella hankaliakin tapauksia. NEro-hankkeella ei välttämättä ole resursseja hoitaa kaikkia tällaisien perheiden ongelmia, jolloin perheet on ohjattava eteenpäin.

Lähes kaikki vastaajat mainitsivat markkinoinnin uhista puhuttaessa. Heidän mielestään NEro-hanke vaatii markkinointia, koska palvelu on uusi ja sen vuoksi sitä ei ehkä osata pyytää. Eräs haastateltava huomauttikin, että jos markkinointi ei tavoita perheitä, he eivät saa tietoa hankkeen palveluista. Tällöin perhetapaamisiin ei tule perheitä eikä Eron edessä -iltoihin asiakkaita. Koko hanke kuivuu kasaan eikä toimivaa NEro-mallia saada luotua. Yksi haastateltavista pohtii myös tiedottamisen sopivaa määrää ja tapaa. Hänen mielestään markkinointia ei saa olla liian vähän eikä liian paljon ja sähköisen tiedottamisen lisäksi on suotavaa käyttää muitakin keinoja.

Asiakkaiden tavoittamisesta eräs haastateltava mietti, löytyykö oikea kohderyhmä ja saadaanko se tavoitettua. Hän mainitsi uhaksi myös, että ikähaitari on kapea. Lisäksi Hyvinkään kokoisesta kaupungista voi olla hankala löytää tarpeeksi asiakkaita NEro-ryhmiin, eikä ryhmiä ole hänen mielestään järkevää olla monta samaan aikaan eri paikoissa. Haastateltava uskoikin ryhmien perustamisen olevan haastavaa, sillä on löydettävä samaan aikaan riittävän monta sopivaa ihmistä samaan ryhmään. Esiin nousi myös perheiden sitoutuminen NEro-malliin. Haastateltavien mielestä saattaa käydä niin, että toinen sitoutuu, mutta toinen ei välttämättä halua sitoutua.

Oikea ajoitus koettiin uhaksi. Perheet on saatava NEro-hankkeen palveluihin mukaan ajoissa, ettei eroista ehdi tulla riitaisia. Yksi haastateltavista muistutti, että vertaisryhmiin tulemisen kynnys voi olla suuri. Toinenkin haastateltava oli samaa mieltä, sillä aina ei ole helppoa mennä mukaan isoon ryhmään, jossa on monenlaisia ihmisiä. Kolmas haastateltava puolestaan pohti pystyvätkö vanhemmat ajattelemaan erotilanteessa asioita lapsen kannalta vai menevätkö he ainoastaan aikuistasolla, koska erotilanteet ovat perheille vaikeita.

Erästä haastateltavaa mietitytti NEro-ryhmien ajankohta. On mietittävä tarkkaan mihin aikaan päivästä ryhmät kokoontuvat, jotta lapset jaksavat keskittyä. Kolme haastateltavista halusi korostaa oikeita toimintatapoja ja menetelmiä. Haastateltava numero kolme nosti esille perheiden erilaiset kulttuurit ja tavat ja otti esimerkikseen maahanmuuttajaperheet.

Haastatteluista nousi esiin myös NEro-hankkeen kannalta tärkeitä asioita, mitkä eivät kuuluneet mihinkään kysytyyn aihealueeseen. Eräs haastatelluista korosti, että NEro-ryhmässä keskitytään lapsiin, eikä siellä olla pelastamassa kenenkään avioliittoa. Yksi haastatelluista puolestaan mielti, että lapsilla voi olla asioita, joita he eivät pysty omille vanhemmilleen puhumaan tai ilmaisemaan. Voi olla, että vanhemmat eivät ymmärrä tarttua lasten esille tuomiin asioihin. Myös hiljaisten ja kilttien lasten asema nostettiin esiin. Huolta aiheutti se, että he voivat vaikuttaa siltä, etteivät tarvitse apua. Moni haastatelluista pohti NEro-ryhmän vaikutuksista lapsiin. Kolme haastatelluista mainitsi, että NEron vertaisryhmämallista saattaa olla hyötyä lapselle nyt tai tulevaisuudessa. Lasten hätä voi helpottaa, kun he näkevät samassa elämäntilanteessa olevia lapsia, ja NEro-malli voi tulevaisuudessa auttaa heitä puhumaan omille lapsilleen mahdollisessa erotilanteessa.

Eräs haastatelluista nosti esiin NEro-hankkeen vaikutuksen vanhemmuuteen. Hänen mukaansa vanhemmat voivat välttyä riitaisilta tilanteilta ja oikeustaisteluilta hankkeen ansiosta. Jos oikeustaisteluun kuitenkin joudutaan, heillä on jo valmiiksi tietopaketti erosta NEro-hankkeen palveluiden ansiosta.

10.2 NEro-hankkeen soveltuminen Hyvinkäälle

Haastattelun toisena teemana oli NEro-hankkeen soveltuminen Hyvinkäälle. Kysimme haastateltavilta, kuinka heidän mielestään NEro-hankkeessa kehitettävät palvelut soveltuvat Hyvinkäälle ja onko NEro-hankkeelle tarvetta Hyvinkäällä. Kaikkien haastateltujen mielestä NEro-hankkeelle ja sen palveluille on tarvetta, ja ne soveltuvat Hyvinkäälle hyvin. Eräs haastatelluista kuvaili tarvetta seuraavasti:

”Tervetuloa vaan, töitä riittää kaikille.” (H8)

Monet haastateltavat perustelivat NEro-hankkeen tarvetta muiden palveluiden huonolla ja vaikealla saatavuudella. Yksi haastatelluista kertoi, että tällä hetkellä Hyvinkäällä on vaikea saada aikoja esimerkiksi perheneuvolaan juuri silloin, kun apua tarvittaisiin. Hän kommentoi myös NEro-hankkeen palveluita hyväksi lisäksi nykyisiin minimaalisiin apukeinoihin, sillä paikat, joista perheet saisivat apua kriisitilanteissa, ovat tällä hetkellä Hyvinkäällä vähissä. Muutama haastateltava perusteli hankkeen tarvetta erojen määrällä Hyvinkäällä ja lähikunnissa.

”Ylipäätään kaikenlaisten eropalvelujen kehittäminen Hyvinkäällä on tärkeitä. Jos Iltasanomien lööppeihin on uskomisen niin Hyvinkäällähän erotaan enemmän, eniten kummualla.” (H7)

10.3 Yhteistyö NEro-hankkeen kanssa

Haastattelun kolmas ja viimeinen teema oli yhteistyö NEro-hankkeen kanssa. Haastateltavilta kysyttiin, ovatko NEro-hankkeessa kehitettävät palvelut sellaisia, jotka he voisivat ottaa käyttöönsä omassa organisaatiossaan. Kaikki haastateltavat olivat kiinnostuneita yhteistyöstä, mutta kaikki eivät pystyneet lupaamaan yhteistyön muodoista organisaationsa puolesta. Yhtä lukuun ottamatta kaikki haastatellut mainitsivat olevansa tarvittaessa valmiita ohjaamaan asiakkaitaan NEro-ryhmiin. Yhden haastateltavan mielestä asiakkaiden ohjaaminen ryhmiin on jopa tärkein yhteistyön muoto heidän organisaationsa ja NEro-hankkeen välillä. Käräjäoikeuden haastateltavat ajattelivat, että he voisivat ohjata asiakasperheitään NEro-ryhmiin avioeron harkintavaiheen ajaksi. He toivoivat asiakkaiden ohjaamisen toimivan myös toisin päin, esimerkiksi tilanteissa, joissa NEro-hankkeen palvelut eivät perheelle enää riitä. Lastensuojelun perhetyöstä arveltiin, että heidän asiakasperheitään voitaisiin ohjata NEro-ryhmiin lastensuojelun palveluiden loppupäässä, kun perheet ovat voimaantuneet.

Suurin osa haastatelluista oli valmiita yhteistyöhön markkinoinnin muodossa. Monet olivat valmiita jakamaan asiakkailleen esitteitä tai tiedotteita NEro-hankkeesta sekä mainostamaan sitä omassa organisaatiossaan. Parissa haastattelussa tuli ilmi myös toive markkinoinnin molemmin puoleisuudesta. Miessakkien vapaaehtoistyöntekijä oli innokas jopa lähtemään mukaan yhteiselle markkinointikiertueelle NEro-hankkeen kanssa.

Muutamassa haastattelussa nousi esille NEro-hankkeesta tiedottamisen tärkeys. Haastellut halusivat tietoa kaikista NEro-hankkeen palveluista, kuten vertaisryhmien kokoontumisista tai Eron edessä-iltojen ajankohdista. Yksi haastatelluista oli valmis ottamaan NEron työntekijöitä kertomaan hankkeesta omaan organisaatioonsa.

Ainoastaan yhdestä organisaatiosta oltiin kiinnostuneita toimimaan NEro-ohjaajina. Haastateltava uskoi organisaationsa työntekijöiden olevan koulutuksesta kiinnostuneita, mutta mainitsi haasteeksi ajan riittävyyden. Yhteistyön haasteiksi mainittiin monissa haastatteluissa yleisestikin resurssit. Eräs haastateltava halusi lisäksi kuulla ensin muiden kokemuksia NEro-hankkeesta. Lisäksi perheneuvolan työntekijä pohti, riittääkö Hyvinkään kokoisessa kaupungissa asiakkaita moneen ryhmään samanaikaisesti. Hän arvioi, ettei perheneuvolan asiakkaista saataisi koottua omaa ryhmää.

Perheneuvolan työntekijä kertoi jo NEro-hankkeen rahoituksen hakuvaiheessa luvanneensa konsultaatiota tarpeen mukaan. Konsultaatiolla hän tarkoittaa tiedottamista NEro-hankkeelle Hyvinkään kaupungin kehittämistä eropalveluista. NEro-hankkeen työntekijät voivat jakaa tietoa edelleen esimerkiksi Eron edessä-illoissa. Eräs haastateltava toivoi luentotyypistä koulutusyhteistyötä, josta kohdeorganisaation työntekijät voisivat saada pohjatietoa esimerkiksi

siitä, miten ero vaikuttaa lapseen. Samasta organisaatiosta pyydettiin meitä esittelemään opinnäytetyötämme heille.

11 Johtopäätökset

Olemme jakaneet tämän kappaleen tutkimuskysymysten pohjalta. Käsittelemme ensin, miten NEro-mallia voidaan kehittää ja miten sen juurtumista voidaan edistää viestinnällisin keinoin. Tämän tutkimuskysymyksen olemme pohdinnan ja johtopäätösten osalta jakaneet pienempiin osiin. Ensin käsittelemme NEro-mallin kehittämistä, tämän jälkeen juurtumista ja viestintää. Sitten käsittelemme NEro-hankkeen soveltumista Hyvinkäälle mahdollisten yhteistyökumppaneiden näkökulmasta.

11.1 NEro-mallin kehittäminen

Tässä kappaleessa käsittelemme sitä, miten kyselyn vastaajat ja haastatellut kehittäisivät NEro-mallia. Ryhmäkerran rakenteen lähes kaikki vastaajat totesivat toimivaksi, mutta kehittämisehdotuksia tuli sisällön soveltumisesta ikäryhmälle sopivaksi esimerkiksi toiminnallisuutta korostamalla. Toinen esille tullut kehittämissuositus oli ryhmäkerran rakenteen toimivuus, josta vastaajat pitivät tärkeänä tapaamisten keston ja määrän riittävyttä. Myös vanhempien huomioiminen rakenteen suunnittelussa nähtiin tärkeänä, jotta vanhempien toiveet voitaisiin ottaa huomioon ja lasta tuettaisiin riittävästi myös kotona. Poijulan (2007, 11-12) mukaan Lapsen selviytymistä tukee parhaiten se, että sekä kotona että kodin ulkopuolella aikuiset antavat tukea samojen periaatteiden mukaisesti.

NEro-mallin peruspilareista tunteet, positiivinen palaute, arki ja rutiinit sekä toivo arvoitettiin kyselyn vastauksissa todella tärkeiksi. NEro-mallin peruspilareista kosketus herätti osassa vastaajista ristiriitaisia ajatuksia. Ryhmänohjaajien olisi osattava kohdata lapset ja heidän yksilölliset tarpeensa, sillä osalle lapsista kosketus voi olla vaikea asia. Riittävää luottamusta ei välttämättä synny kymmenen ryhmäkerran aikana, jotta kosketus voisi myös lapselle olla luonnollinen kokemus. Osalle vastaajista ei avautunut, miten kosketus käytännössä ilmenee mallissa. Pitäisikö mallia esiteltäessä paremmin tuoda esille, kuinka kosketus otetaan mallissa huomioon.

Ryhmäkerroilla käsiteltävistä teemoista tärkeimmiksi koettiin ”Oman syyttömyyden ymmärtäminen vanhempien erotessa” ja ”Suhteiden säilyminen pois muuttavaan vanhempaan”. Lapsen kokemaa stressiä lisää se, että toinen vanhempi poistuu lapsen arjesta äkillisesti (Lapset ja ero 2013). Toisen vanhemman muuttaessa yllättäen pois perheen kodista, voi lapsi kokea tilanteen erittäin voimakkaana ahdistuksena, pelkoina ja kokemuksena hylätyksi tulemisestä. Lapsi voi myös jäädä täysin ilman selityksiä aikuiselta tapahtuneesta. (Makkonen 2009,

174.) Vastaajat toivat esille uusia teemoja, joiden käsittely ryhmäkerroilla nähtiin tärkeänä. Yksi tällainen teema oli lapsen oikeus kaikenlaisiin tunteisiin ja näiden tunteiden oikeanlainen käsittely. Suojaava tekijä erotilanteessa lapselle on, että vanhempi kykenee läheiseen vanhemmuuteen ja pystyy käsittelemään eron aiheuttamia tunteita lapsen kanssa (Lapset ja ero 2013). Muita tällaisia teemoja olivat lasten kanssa eron syiden käsittely ikään sopivalla tavalla ja riitojen käsittely. Poijulan (2007, 11-12) mukaan lapsen selviytymistä vanhempien erosta tukee se, että lapselle annetaan riittävästi tietoa tapahtuneesta todenmukaisesti ja lapsen ikätason mukaisesti. Kyselyn vastaajat ehdottivat vanhempien ryhmässä käsiteltäviksi teemoiksi yhteistyövanhemmuutta sekä aikuisen että lapsen näkökulmasta. Uusien käytäntöjen löytyminen ja niiden asettuminen osaksi arkea vie aikaa. Tämä voi olla lapselle koettelevaa. (Lapset ja ero 2013.) Toinen teema, jota ehdotettiin vanhempien ryhmässä käsiteltäväksi, oli lapsen käyttäminen erossa pelinappulana. Jari Sinkkosen (2008, 71) mukaan lapsi jää yhä useammin riitelevien vanhempien kiistakapulaksi, mikä aiheuttaa lähes poikkeuksetta suurta vahinkoa lapsen kehitykselle. Tästä tutkijat ovat hyvin yksimielisiä, ja asiasta on myös tieteellistä näyttöä. Myös lapsen ympäristön pysyvyys nähtiin tärkeänä teemana. Vanhempien ero järkyttää lapsen olemassaolon totuttuja perustuksia. Lapsi luottaa siihen, että hänen elämänsä jatkuu samanlaisena. (Lapset ja ero 2013.) Vastaajien esille tuomat uudet teemaehdotukset ovat teoreettisesti perusteltuja. Nämä teemaehdotukset tukevat myös NEro-mallin lapsinäkökulmaisuutta.

NEro-mallissa kyselyn vastaajia askarrutti vanhempien rooli. Vanhempien tapaamiskertojen määrää kyseenalaistettiin. Vastaajat miettivät, riittääkö vanhemmilla muutama tapaamiskerta, vai pitäisikö vanhempien ryhmän kulkea lasten ryhmän rinnalla. Vanhempien tukeminen erotilanteessa voisi heijastua myös lasten hyvinvointiin. Jos tapaamiskertoja olisi enemmän, voitaisiin tukea vanhemmuutta ja varmistaa lapsen riittävä tukeminen erotilanteessa myös kotona. Palmusen (2009, 63) mukaan vanhemmat ovat keskeisiä siinä, miten lapset eron jälkeen voivat. Vanhempien sopeutumisella eron on todettu olevan huomattava vaikutus siihen, miten lapset sopeutuvat. Erotilanteessa vanhempien olisi hyvä yhdessä pohtia, miten tukea lapsen hyvinvointia muutostilanteessa ennen kuin ongelmia edes ilmenee. (Palmunen 2009, 76.) Myös sisarusten osallisuus NEro-mallissa tuotiin esiin. On mietittävä, miten sellaiset sisarukset, jotka eivät kuulu NEro-mallin ikäjakaumaan, voitaisiin saada mukaan toimintaan, tarvitsevathekin yhtälailla tukea eron käsittelyyn.

Osa haastateltavista pohti NEro-mallin kapeaa ikähaitaria. Toisaalta ikähaitarin kapeus koettiin hyväksi, koska tämän ikäisille lapsille ei ole ennen ollut vastaavia palveluita tarjolla. Haastateltavat kuitenkin pohtivat, riittääkö näin kapeasta ikähaitarista tarpeeksi asiakkaita esimerkiksi Hyvinkään kokoisessa kaupungissa. Ikähaitarista puhuttaessa nousi ilmi myös hyvä kysymys, miten saataisiin myös ikähaitariin kuulumattomat sisarukset käsittelemään eroa.

Kysyttäessä vastaajilta ajatuksia NEro-mallista, nousi vahvasti esiin se, että tällaiselle mallille on suuri tarve. Suurin osa vastaajista koki NEro-mallin myös hyvänä ja positiivisena asiana. Kääriäisen, Hämäläisen ja Pölkkin (2009, 11-13) mukaan eroihin liittyvä tuen tarve on lisääntynyt, sillä erot ovat yleistyneet ja erojen problematiikat ovat moninaistuneet. Palvelujärjestelmä on kuitenkin yhteiskunnassamme hajanainen eikä se riittävästi kohtaa ihmisten elämäntilanteiden moninaisuutta.

Haastateltujen mielestä on mietittävä tarkkaan, mihin aikaan päivästä ryhmät kokoontuvat ja kuinka pitkä yhden ryhmäkerran kesto on. Heidän mukaansa lapset ovat hoitopäivien jälkeen väsyneitä ja haastatellut asiantuntijat pohtivatkin, kuinka lapset jaksavat hoitopäivän jälkeen osallistua vielä NEro-ryhmään. NEro-ryhmiä ei kuitenkaan voida pitää myöskään keskellä päivää, koska luultavasti suuri osa vanhemmista käyvät työssä, eivätkä pääse tuomaan lapsiaan ryhmään keskellä päivää. Juusola (2008, 26) muistuttaakin, että eroryhmät eivät ole harrastusryhmiä, joissa käydään vapaa-ajalla. Eroryhmät ovat määrääjän kestäviä kasvuryhmiä, joista lapset voivat saada terapeuttisia kokemuksia. (Juusola 2008, 26.) Ryhmät voisivat siis kokoontua esimerkiksi sunnuntaisin, jolloin vanhemmat eivät ole töissä ja lapset eivät ole väsyneitä päivähoiton jälkeen. Eräs haastatelluista pohti myös, miten perheet saadaan sitoutettua NEro-malliin. Hänen mukaansa voi käydä niin, että toinen vanhemmista ei sitoudukaan NEro-ryhmään.

11.2 NEro-mallin juurruttaminen viestinnällisin keinoin

Tässä luvussa pohdimme NEro-mallin juurtumista tukevia keinoja, jotka nousivat esiin kyselyn vastauksista. NEro-hankkeessa, ja tätä kautta myös opinnäytetyössämme, viestintä on nähty alusta asti merkittävänä juurruttamisen keinona. Viestintä juurruttamisen keinona on myös teoreettisesti perusteltu, sillä Peltolan ja Vuorennon (2007, 56) mukaan yksi juurruttamisen keino on tiedon levittäminen.

Yhdistysten internetsivut sekä ammattilehdet ja julkaisut koettiin helpoimmaksi tavaksi saada lisätietoa NEro-hankkeesta ja -mallista. Vastaajien oli mahdollista tuoda esiin muita tapoja saada lisätietoa hankkeesta ja mallista. Näitä tapoja olivat muun muassa sähköposti, päiväkodit, neuvolat, lastenvalvojat sekä varhaiskasvatuksen ja terveydenhuollon ammattilaiset, ilmoitustaulut ja koulut. Tarkoituksena tässä kysymyksessä oli saada selville, mistä vastaajien (eli sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten ja vapaaehtoistyöntekijöiden) olisi helpoin löytää lisätietoa NEro-hankkeesta ja -mallista. Arvelemme kuitenkin, että osa vastaajista on ymmärtänyt kysymyksen niin, että mistä asiakkaiden olisi helpoin löytää lisätietoja. Tästä voivat kertoa esimerkiksi tällaiset vastaukset: ilmoitustaulut, koulut sekä päiväkodin ja päiväkerhojen työntekijät. Voidaan siis ajatella, että alan ammattilaisten ja vapaaehtoistyöntekijöiden olisi helpoin saada lisätietoa yhdistysten internetsivujen sekä ammattilehtien ja julkaisujen

välityksellä, kun taas asiakkaiden on helpoin saada tietoa käytännön toimijoilta ja työntekijöiltä, kuten päiväkodista ja neuvolasta. Olisi siis tärkeää tiedottaa nimenomaan alan ammattilaisia ja toimijoita NEron olemassaolosta, niin että he osaisivat antaa siitä lisätietoa ja ohjata asiakkaita ryhmiin.

Kun vastaajilta kysyttiin, miten NEro-mallin juurtumista voitaisiin edesauttaa, nähtiin koulutus isoimpana juurtumista edesauttavana tekijänä. Luennot, seminaarit ja internetkoulutus tuotiin esiin erilaisina vaihtoehtoina järjestää koulutusta. Tärkeänä nähtiin myös, että koulutusta järjestetään koko Suomen alueella, ei vain pääkaupunkiseudulla. Myös viestinnän eri muodot juurtumista edistävinä tekijöinä nähtiin tärkeinä. Tiedottaminen, mainonta ja esitelytilaisuudet ympäri Suomen mainittiin useita kertoja. Erityisesti ammattihenkilöstön tiedottaminen nousi vastauksissa esille. Tietoa tulisi levittää monikanavaisesti esimerkiksi hyödyntämällä ammattilehtiä ja internetiä. Juurtumista edesauttavana tekijänä koettiin myös hyvin toimivaksi kehitetty malli, josta saadaan positiivisia käyttökokemuksia. Muita edesauttavia tekijöitä olivat verkostoituminen ja yhteistyö eri toimijoiden kuten seurakunnan, neuvolan ja perheneuvolan kanssa. Myös hyvin saatavissa oleva ja käyttökelpoinen materiaali ja ammattitaitoiset vetäjät ryhmissä nähtiin tärkeinä juurtumista edesauttavina tekijöinä.

Myös haastatteluiden pohjalta saatiin kyselyn tulosten kanssa samankaltaisia tuloksia viestinnän tärkeydestä. Voidaan siis todeta, että se on hankkeen juurtumisen kannalta erittäin tärkeää. Tiedottamisen lisäksi tärkeää on, että joku ottaa vastuun NEro-ryhmien vetämisestä NEro-hankkeen loputtua. Erittäin tärkeää on myös edetä lasten näkökulmasta. NEro-ryhmien ajankohtaa on harkittava tarkasti, jotta lapsi voi hyötyä siitä parhaalla mahdollisella tavalla. Samalla on kiinnitettävä huomiota vanhempiin, jotka tulisi saada sitoutettua mukaan toimintaan, jotta lapsen tukeminen olisi kokonaisvaltaista.

Lähes kaikki haastatellut nostivat esiin NEro-mallista tiedottamisen. Heidän mukaansa uusi palvelu vaatii hyvää markkinointia ja yhteistyötä oleellisten sidosryhmien kanssa, jotta oikeat asiakkaat löytävät NEro-ryhmiin. Kettusen (2009, 171-172) mukaan yleensäkin hankkeissa on mietittävä tarkkaan, ketkä tarvitsevat tietoa hankkeen etenemisestä. Jokaisella hankkeella on sidosryhmiä, jotka tarvitsevat tietoa itse hankkeesta ja sen etenemisestä, siksi tiedottaminen on tärkeä osa hanketta. Hankkeissa työskentelevät tarvitsevat tietoa hankkeesta ja sen edistymisestä sekä yhteistyökumppanit tarvitsevat tietoa aikataulusta. (Kettunen 2009, 171-172.) Haastatteluissa tulikin usein ilmi, että yhteistyökumppaneiden on tiedettävä ryhmien ajankohdista, jotta he voivat ohjata perheitä NEro-ryhmiin. Esiin nousi myös ehdotus siitä, että varhaiskasvatuksessa voitaisiin jakaa esimerkiksi esitteitä NEro-ryhmien aikatauluista.

Muutama vastaajista pohti, miten NEro-malli saadaan jäämään käyttöön hankerahoituksen loputtua. Haastateltujen mielestä on suunniteltava etukäteen, kuka ottaa vastuun NEro-

ryhmien pitämisestä sen jälkeen, kun NEro-hanketta ei enää ole. Anttilan (2009, 161) mukaan sama ongelma on myös muilla hankkeilla. Kehittämistyön jälkeen keskeinen kysymys on, mitä jää jäljelle, kun hankerahoitus päättyy. (Anttila 2009, 161.)

NEro-mallin juurtumiseen voidaan siis vaikuttaa monin eri keinoin. Voidaan siis todeta, että mitä laajemmin ja mitä enemmän erilaisia keinoja käyttäen NEro-mallista viestitään ulospäin, sitä paremmin voidaan edistää juurtumista. Tärkeää olisi, että eri aloilla lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset olisivat tietoisia NEro-mallista ja että he osaisivat ohjata perheitä tämän palvelun piiriin. Voi olla, että erokriisin aikana vanhemmilla eri juuri riitä voimavaroja itse etsiä palveluja, joten olisi tärkeää, että heidän tilanteensa tunnistettaisiin ja heitä osattaisiin ohjata oikeisiin palveluihin.

11.3 NEro-hankkeen soveltuminen Hyvinkäälle

Kaikkien vastaajien mielestä NEro-hankkeelle on tarvetta Hyvinkäällä. Useat vastaajat toivat esiin Hyvinkään ja lähikuntien hurjat avo- ja avioerotilastot. Väestöliiton toimitusjohtajan Helena Hiilan (2007, 6) mukaan Suomi oli vuonna 2007 Euroopan avioerotilastoissa kolmen kärjessä. Avioliittoja Suomessa oli samana vuonna runsaat 990 000 ja avoliittoja noin 295 000. Avioerojen lukumäärä on ylittänyt vuodesta 1988 alkaen 12 000 vuodessa. On otettava huomioon, että lukuun ei vielä sisälly avoerojen määrä. On arvioitu, että avo- ja avioerot koskettava vuosittain noin 30 000 lasta. (Hiila 2007, 6.)

Vastaajat kokivat, että NEro-hanke soveltuu yhtä hyvin muuallekin Suomeen kuin Hyvinkäälle. Hyvinkäällä tarpeen kerrottiin olevan suuri, koska paikat, joista perheet saavat apua kriisitilanteissa, ovat vastaajien mukaan vähissä. Esimerkiksi perheneuvolaan kerrottiin olevan pitkä jono. Miessakit ry pitää Hyvinkäällä eroryhmää miehille. Heidän vapaaehtoistyöntekijänsä kertoi, että Keski-Uudellamaalla on selvästi tarvetta eroryhmille ja Miessakit ovatkin pohtineet jopa kahden ryhmän perustamista Hyvinkäälle. Miessakkien edustaja kertoi myös olevansa iloinen, että nyt miesten lisäksi myös lapset saavat eroapua. Tästä voisi vastaajien mielipiteiden sekä edellä mainittujen erotilastojen perusteella tehdä johtopäätöksen, että NEro-hankkeelle on varmasti kysyntää Hyvinkään lisäksi myös muualla Suomessa.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistyksen kerrottiin olevan yksi syy sille, miksi NEro-hanke soveltuu hyvin Hyvinkäälle. Hyvinkään yhdistyksen kerrottiin viime vuosina aktivoituneen ja valtakunnallisen järjestön olevan muutenkin hyvämaineinen.

Osa haastateltavista kyseenalaisti, riittääkö Hyvinkäällä asiakkaita ryhmiin. Eräs haastateltava muistutti, että kynnys lähteä vertaisryhmätoimintaan on suuri. Toinen haastateltavista puolestaan kertoi, että heidän organisaationsa on pyrkinyt järjestämään Hyvinkäällä vertaisryh-

miä, mutta osanottajia ei ole ollut tarpeeksi. Hän ehdotti, että yhtä aikaa ei olisi monta NE-ro-ryhmää, vaan ainakin hankerahoituksen ajan ryhmät olisivat NEro-hankkeen työntekijöiden organisoimia. Hänen mukaansa on pohdittava tarkkaan, missä NEro-ryhmiä pidetään hankerahoituksen loputtua. Näiden vastausten perusteella voidaan jälleen todeta, kuinka tärkeää yhteistyö sidosryhmien kanssa on, jotta NEro-ryhmät saadaan toimimaan Hyvinkäällä.

Muutamit haastateltavat pohtivat, riittävätkö yhteistyökumppaneiden resurssit lähteä mukaan tiiviiseen yhteistyöhön NEro-hankkeen kanssa. Mahdolliset yhteistyökumppanit kertoivat, että perustyö organisaatioissa on niin kiireistä, että hyvätkin keinot saattavat arjen kiireessä unohtua ja jäädä käyttämättä. Kaikki vastaajat olivat kuitenkin kiinnostuneita jonkinlaisesta yhteistyöstä.

NEro-hankkeella on siis hyvät lähtökohdat toiminnan aloittamiseen Hyvinkäällä, sillä kaikki haastatteluihin osallistuneet henkilöt kokivat sille olevan tarvetta. Kaikki haastatellut olivat myös kiinnostuneita yhteistyöstä. NEro-hankkeen on kuitenkin pidettävä tiiviisti yhteyttä sidosryhmiin, jotta toiminta olisi sujuvaa eikä NEro-ryhmiä vedettäisi turhaan montaa yhtä aikaa. NEro-hankkeen toimintaa auttaa myös sen takana toimivan Mannerheimin Lastensuojeluliiton tunnettavuus ja hyvä maine.

12 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkijalla on eettinen vastuu tutkimustyöstään. Hän ei saa käyttää tutkijan asemaa tai tutkimustuloksia oman etunsa ajamiseen eikä vaikuttaa tutkimuksellaan kanssaihmistensä asemaan. Tutkijan on pitädyttävä vain siinä, minkä tutkimus osoittaa oikeaksi. Tulokset on raportoitava niin, etteivät kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot paljastu tutkimustuloksista. (Heikkilä 2008. 178.)

Tutkimuksen aineistoja analysoidessamme olimme tarkkoja siinä, ettemme ylianalysoineet vastaajien sanomisia, vaan pyrimme tuomaan esiin sen, mitä vastaaja oikeasti on sanonut. Erityisesti epäselviä vastauksia käsitellessämme oli houkutus tulkita vastaus omien ajatusten pohjalta. Tiedostimme tämän kuitenkin koko ajan ja analysoimme aineistot pareittain, jotta tältä virheeltä vältyttäisiin. Pidimme tärkeänä sitä, ettei vastaajia voida tunnistaa vastauksista ja koodasimme haastateltavat nimet niin, etteivät heidän nimensä tule esille opinnäytetyössämme.

Hyvään tieteelliseen tapaan kuuluu paljon elementtejä. Tärkeimmät niistä ovat ehkäpä tietynlainen herkkyys eettisiä kysymyksiä käsiteltäessä sekä yleinen tarkkuus ja huolellisuus. Tutkittavalla tulee olla oikeus kieltäytyä tai vetäytyä tutkimuksesta, ja tiedon keruun ja analysoinnin tulee olla luottamuksellista. Lisäksi avoimuus tulosten julkistamisessa ja raportoin-

nissa kuuluvat hyviin tieteellisiin tapoihin. (Vilkkä 2007, 91. Vrt. Kuula 2006, 35; Walliman 2005, 364-365; Creswell 2003, 66-67.)

Pyrimme olemaan mahdollisimman tarkkoja ja huolellisia koko opinnäytetyöprosessin aikana. Varsinkin lähteiden ja lähdeviitteiden merkitsemisessä pyrimme erityiseen huolellisuuteen ja siihen, että valitsemamme lähteet ovat luotettavia ja lähdeviitteet on oikein merkitty. Suurimman osan opinnäytetyöstämme kirjoitimme pareittain, jotta tekstistä tulisi mahdollisimman laadukasta. Kaikki haastateltavat ja vastaajat osallistuivat tutkimuksiin vapaaehtoisesti, ja jokaisen haastattelun alussa kerroimme, että haastattelun voi halutessaan keskeyttää. Pyrimme myös avoimuuteen tulosten julkistamisessa niin, että toimme kaikenlaiset vastaukset esiin tuloksissamme, myös negatiivissävytteiset eikä pelkästään positiivisia asioita.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voi tapahtua virheitä monessa prosessin vaiheessa. Virheitä aiheuttaa esimerkiksi se, ettei tutkija ole täysin selvillä tutkimusongelman tai koko tutkimuksen tavoitteesta. Myös tutkijan perehtymättömyys tutkimuskohteeseen voi aiheuttaa virheitä. Virheitä voi syntyä sekä vähäisen vastausprosentin (Vilkkä 2007, 100-101) tai huonosti valitun otoksen vuoksi (Kananen 2008, 13).

Ennen kuin saimme rakennettua kyselyn valmiiksi, jouduimme useaan otteeseen miettimään ja tarkastelemaan kyselyn tavoitteita ja tutkimuskysymyksiämme. Kuitenkin useat tapaamiset hankekoordinaattorin kanssa auttoivat meitä luomaan sellaisen kyselyn, joka parhaiten palveli NEro-hanketta. Kyselyn pienet tekniset virheet ja viimeiset kirjoitusvirheet saimme hiottua pois kyselyn esitestaamisen jälkeen. Riskinä aina tällaisissa kyselyissä on, että vastausprosentti jää pieneksi. Pyrimme kuitenkin lähettämään kyselyn niin suurelle joukolle, että saisimme riittävän määrän vastauksia, jotta tulokset olisivat luotettavia. Internet kyselyssä otoskato jää usein suureksi (Tähtinen, Laakkonen, & Broberg, 2011, 20). Suositeltava havaintoyksiköiden määrä on vähintään 100 (Heikkilä 2004; Nummenmaa 2006, ks. Vilkkä 2007, 17). Kyselyissä, jotka koskevat kehittämistä, saattaa vastaajia olla ainoastaan 3 tai 4 prosenttia otoksesta. Tämä tarkoittaa sitä, että kato voi silloin yltyä jopa 96 prosenttiin. (Veial 1997, ks. Vilkkä 2007, 59.) Lähetimme kyselymme noin 1600 ihmiselle ja saimme 164 vastausta.

Kvalitatiivisen tutkimuksen aloitteentekijänä ja motivoijana on haastattelija, jonka on tunnettava roolinsa, jotta aineistosta saadaan kattava. Haastattelutilanne on vuorovaikutteinen, koska molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Haastattelijan on luotava haastattelutilanteeseen sellainen ilmapiiri, että haastateltava kokee aineiston käsiteltävän luottamuksellisesti. (Eskola & Suoranta 2008, 86-89.)

Ennen haastattelun toteuttamista olimme lukeneet teoriaa haastatteluista. Mietimme etukäteen haastattelutilanteita ja sitä, mitä niissä tulee huomioida. Pidimme tärkeänä, että haas-

tatellut saivat meistä sellaisen kuvan, että olimme perehtyneet NEro-hankkeeseen sekä koimme olevamme luotettavia ja asiallisia. Harjoittelimme haastattelutilannetta myös etukäteen. Haastatteluissa pyrimme aina tekemään tarkentavia kysymyksiä, mutta aineistoa litteroidessamme ja analysoidessamme huomasimme, että tarkentavia kysymyksiä olisi voinut tehdä vieläkin enemmän.

13 Pohdinta

Mielestämme tutkimuksemme onnistuivat. Olimme huolellisia tutkimuksen suunnittelusta aina toteuttamisvaiheeseen ja tulosten analysointiin saakka. Saimme tutkimuskysymyksiimme vastauksia arvokkaista lähteistä. NEro-mallin kehittämiseen liittyvät vastaukset oli tarkoitus saada kyselystä, mutta yllättäen saimme vastauksia NEro-mallin kehittämiseen myös haastatteluista, tämän koimme tutkimuksessamme rikkautena. Mielestämme saamamme tulokset ovat perusteltuja myös teoreettisesti.

Käyttämämme menetelmät asettivat tietynlaisia rajoitteita tutkimuksellemme. Osa kyselymme vastauksista oli epäselviä ja olisi ollut mielenkiintoista esittää lisäkysymyksiä ja keskustella aiheista syvemmin. Muita toteutustapoja ei kuitenkaan voitu hyödyntää, koska kyselyn tarkoitus oli olla mahdollisimman laajalevikkoinen. Myös haastatteluissa olisimme voineet tehdä enemmän tarkentavia kysymyksiä, joita emme kuitenkaan tilanteessa osanneet esittää.

Koemme, että NEro-hanke ja -malli ovat tärkeitä ja NEro-mallin avulla voidaan saada eroperheiden lapsille heidän tarvitsemaansa tukea. Tärkeää olisikin, että NEro-malli saataisiin leviämään mahdollisimman laajalle ja meidän tutkimusiemme tuloksia voitaisiin hyödyntää, kun tiedotetaan NEro-mallista. Mielestämme saamamme tutkimustulokset ovat myös sellaisia, joita voidaan hyödyntää, kun kehitetään NEro-mallia lapsia palvelevaksi tukimuodoksi.

14 Opinnäytetyöprosessi ja jatkotutkimusaiheet

Aloitimme opinnäytetyöprosessin melko ajoissa, keväällä 2012. Jo alussa otimme tavoitteeksemme valmistua joulukuussa 2013. Kesällä työskentelymme eteni hitaasti, koska sekä yhteistyökumppanimme edustajat että ohjaava opettajamme olivat lomalla. Välillä meillä ja ohjaavalla opettajallamme oli vähällä usko loppua aikataulun pysymiseen mutta käytimme vähän ajan tehokkaasti hyödyksi ja järjestimme aikaa opinnäytetyön tekemiselle. Saavutimme kuitenkin tavoitteemme ja valmistumme joulukuussa 2013. Ehdimme tehdä työmme huolella ja olemme tyytyväisiä siihen.

Yhteistyömme on ollut saumatonta, ja jokainen on tiennyt, mitä toiset tekevät. Kaikki ryhmämme jäsenet olivat joustavia, ja toisten mielipiteitä sekä kuunneltiin että kunnioitettiin.

Työt jakautuivat tasaisesti välillämme. Osa meistä panosti työhön enemmän kesällä ja osa syksyllä. Oli ehdottomasti rikkaus tehdä opinnäytetyötä ryhmässä, sillä kukaan meistä tuskin olisi saanut yksin työstä näin hyvää ja kattavaa. Nyt neljän opiskelijan näkökulmat yhdistyivät, ja lopputulos on mielestämme kattava, selkeä ja looginen kokonaisuus.

Ohjaavan opettajamme kanssa yhteistyömme oli tiivistä. Pyysimme paljon ohjausta ja saimme sitä myös kiitettävästi. Ohjaava opettajamme tiesi koko ajan, mitä teimme ja kommentoi tuotoksiamme säännöllisesti. Toisinaan meinasimme tehdä asioita ensin ja suunnitella vasta sen jälkeen, mutta ohjaava opettajamme piti huolta, että teemme suunnitelmamme huolella ja toteutamme ne vasta suunnitelmien teon jälkeen.

Olisimme voineet aloittaa prosessimme vieläkin aikaisemmin, jotta olisimme ehtineet paneutua esimerkiksi kyselyyn ja haastatteluun paremmin ennen niiden toteuttamista. Olisimme halunneet paneutua laajemmin myös teoreettisen viitekehyksen suunnitteluun ja kirjoittamiseen. Vaikka aloitimmekin prosessimme ajoissa, lopuksi tuli silti kiire. Emme kuitenkaan kokeneet, että jotain jäi tekemättä tai että olisimme tehneet jotain, mihin emme ole tyytyväisiä.

Koemme arvokkaana sen, että saimme tehdä yhteistyötä niinkin maineikkaan järjestön kuin Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa. Koko opinnäytetyöprosessin koemme motivoivana, sillä näimme olevamme mukana kehittämässä arvokasta ja uutta toimintamuotoa lasten ja perheiden tukemiseen. Ammatillisen kasvun näkökulmasta koemme saaneemme opinnäytetyön myötä osaamista niin erotematiikan ja hanketyöskentelyn näkökulmasta. Opinnäytetyö oli myös prosessi, mikä lisäsi valmiuksiamme itsenäiseen työskentelyyn.

Aineistoista nousi esiin mahdollisia jatkotutkimusaiheita NEro-hankkeelle. Eräs kyselyyn vastannut koki, että toimintatutkimus mallin jatkokehittämiseksi voisi olla hyödyllistä ja kenties toimivampaa kuin mallin kehittäminen kyselyiden avulla. Haastateltavista eräs toivoi, että NErosta tehtäisiin esite. Eräs toinen haastateltava ehdotti, että kun malli on ollut käytössä jonkin aikaa, voitaisiin tehdä uudet haastattelut mallin vaikuttavuudesta. Oma näkemyksemme on, että mallista tulisi saada mahdollisimman hyvällä markkinoinnilla paljon käyttökokeimuksia, joiden perusteella mallia voitaisiin edelleen kehittää mahdollisimman laadukkaaksi ja perheitä palvelevaksi.

Lähteet

Painetut lähteet:

- Anttila, M. 2009. Erossa Neuvon keksii. Neuvo-projekti tukemassa eronneita vanhempia vuosina 2005-2009. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto/ Neuvo-projekti.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4.painos. Tampere: Vastapaino.
- Heikkilä, A., Jokinen, P. & Nurmela, T. 2008. Tutkiva kehittäminen. Avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7.painos. Helsinki: Edita.
- Holopainen, M., Tenhunen, L. & Vuorinen, P. 2004. Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS. Järvenpää: Yrityssanoma.
- Hughes, D. A. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Liisa Ritänen. Tampere: PT-Kustannus.
- Juusola, M. 2008. Kahden kodin kansalainen: Ohjelmisto eroperheiden lapsille ja varhaisnuorten ryhmille. Helsinki: Suomen Poikien ja Tyttöjen Keskus-PTK.
- Kainlauri, A. 2007. Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Helsinki: WSOY.
- Kananen, J. 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja.
- Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja.
- Karjalainen, L. & Karjalainen, J. 2009. Tilastojen graafinen esittäminen. Ristiina: Pii-kirjat.
- Kettunen, S. 2009. Onnistu projektissa. 2.painos. Juva: WSOYpro.
- Koskela, L., Koskinen, J. & Lankinen, P. 2007. Viestintä verkostoissa ja innovaatioissa. Helsinki: WSOY.
- Kääriäinen, A., Hämäläinen, J. & Pölkki, P. 2009. Ero, vanhemmuus eron jälkeen ja eroauttaminen tutkimuskohteina. Teoksessa Kääriäinen, A., Hämäläinen, J. & Pölkki, P. (toim.) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 11-16.
- Makkonen, A. 2009. Aikuisten kertomukset lapsena koetusta vanhempien erosta selviytymisestä. Teoksessa Kääriäinen, A., Hämäläinen, J. & Pölkki, P. (toim.) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 174-193.
- Metsämuuronen, J. 2000. SPSS aloittelevan tutkijan käytössä. Metodologia -sarja 5. Helsinki: International Methelp.
- Niemi, T., Nietosvuori, L. & Virikko, H. 2006. Hyvinvointialan viestintä. Helsinki: Edita Prima.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.
- Ora-Hyytiäinen, E., Ahonen, O., Partamies, S. 2012. Juurruttaminen kehittämistoiminnan menetelmänä. Teoksessa Ora-Hyytiäinen, E., Ahonen, O. & Partamies, S. 2012. Hoitotyön kehittäminen juurruttamalla. Helsinki: Edita Prima Oy. Laurea-Ammattikorkeakoulu, Lohjan yksikkö, 21-29.

Palmunen, A. 2009. Asiantuntijoiden käsitykset yksivanhempaisuudesta. Teoksessa Kääriäinen, A., Hämäläinen, J. & Pölkki, P. (toim.) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 61-78.

Pelin, R. 2009. Projektihallinnan käsikirja. 6.painos. Jyväskylä: Projektijohtaminen Oy Risto Pelin.

Poijula, S. 2007. Lapsi ja kriisi - Selviytymisen tukeminen. Helsinki: Kirjapaja.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Ruuska, K. 2007. Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. 6.painos. Helsinki: Talentum.

Salo, S. 2009. Vanhempien parisuhdeongelmien yhteys lasten käyttäytymisongelmiin ja psyykkiseen oireiluun. Teoksessa Kääriäinen, A., Hämäläinen, J. & Pölkki, P. (toim.) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto, 104-122.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Juva: WSOY.

Silvén, M. 2010. Perhesuhteet muuttuvat - vanhemmuus pysyy. Teoksessa Silvén, M. (toim.). 2010. Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Minerva Kustannus Oy. Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön julkaisu, 11-18.

Silvén, M. & Kouvo, A. 2010. Vuorovaikutus, varhainen kiintymyssuhde ja psyykinen hyvinvointi. Teoksessa Silvén, M. (toim.). 2010. Varhaiset ihmissuhteet. Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Minerva Kustannus Oy. Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön julkaisu, 65-89.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-3. painos. Helsinki; Tammi.

Tuominen, A., Paananen, M. & Virtanen, P. 2005. Projektituotteistajan opas. Helsinki: Työministeriö.

Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2011. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja C: 20. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos ja Opettajankoulutuslaitos.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa - Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virtanen, P. 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki: Edita.

Wallerstein, J., Lewis, J. & Blakeslee, S. 2007. Avioeron perintö: eron lapset aikuisina. Suomentaja Sammallahti, J. Helsinki: Therapie-säätiö.

Sähköiset lähteet:

E-lomakkeen kuvaus. 2013. E-lomake. Viitattu 8.10.2013. <https://e-lomake.fi/web/pintaasyvemmalta/kuvaus/>

Hiila, H. 2007. Väestöliiton näkemyksiä Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikka-ohjelmaan. Väestöliitto. Viitattu 13.10.2013. http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/279342/Wrede_lasten,nuorten+ja+perheiden+politiikkaohj.pdf

Lapset ja ero. 2013. Väestöliitto. Viitattu 10.4.2013.

http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/perheiden_monimuotoisuus/lapset_ja_ero/

Peltola, U. & Vuorento, M. 2007. Juurruttamisen edistäjät ja estäjät. Kokemuksia työllistämispalvelujen kehittämishankkeista. Kuntoutussäätiön työselosteita 33/2007. Viitattu

10.6.2013 http://www.kuntoutussaatio.fi/files/172/Juurruttamisen_edistajat_ja_estajat.pdf

Julkaisemattomat lähteet:

Hankesuunnitelma NEröllä lapselle voimaa. 2012. Lapsen voimavarojen vahvistaminen perheen ero- ja kriisitilanteessa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Hyvinkään yhdistys.

Kuvat

Kuva 1: Kysymys NEro-mallien peruspilareista	24
Kuva 2: Esimerkki kyselyn avointen vastausten analysoinnista	27

Kuviot

Kuvio 1: Ryhmäkerran rakenteen toimivuus	28
Kuvio 2: NEro-mallin peruspilarit	29
Kuvio 3: Lapsinäkökulmaisuuuden kannalta tärkeimpiä ryhmäkertojen teemoja.....	31
Kuvio 4: NEro-mallin mahdollinen käyttöönotto	36
Kuvio 5: Lisätiedon löytyminen NEro-hankkeesta ja -mallista	37
Kuvio 6: Vastaajien sukupuoli	40
Kuvio 7: Vastaajien ikäjakauma	41
Kuvio 8: Vastaajien asuinalue	42
Kuvio 9: Lasten kanssa työskentely	43
Kuvio 10: Työskentelytaho	44
Kuvio 11: Mistä vastaajat saivat tiedon kyselystä.....	46

Taulukot

Taulukko 1: Mistä sinun olisi helpoin löytää lisätietoa NEro-hankkeesta tai -mallista? "Jokin muu" - vastaukset	38
Taulukko 2: Minkä tahon kautta työskentelet? "Jokin muu" - vastaukset	44
Taulukko 3: Minkä tahon kautta työskentelet? "Jokin muu järjestö" - vastaukset	45

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake	72
Liite 2 Saatekirje.....	78
Liite 3 Materiaalipankki: Vastaajien ehdotuksia, ideoita, välineitä ja materiaaleja NERO- mallissa käytettäväksi.....	80
Liite 4 Haastattelupohja.....	83
Liite 5 Lupakaavake	84

Liite 1 Kyselylomake

NEro-malli

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 10.5.2013 13.00 ja päättyy 31.5.2013 23.00

NErolla lapselle voimaa- eli lyhyemmin NEro-hanke (NEro = LapseN Ero) on Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Hyvinkään yhdistyksen ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton (YVPL) Hyvinkään seudun Tuikkeen kehittämishanke. Hanke on saanut rahoituksen Raha-automaattiyhdistykseltä (RAY).

Hankkeessa kehitetään NEro-malli, joka kannustaa lapsia, perheitä ja ohjaajia yhteistyöhön perheen ero- ja kriisitilanteessa. Tavoitteena on juurruttaa malli pitkäaikaiseen käyttöön.

NEro-mallin kehittämistä ohjaa lapsinäkökulmaisuus.

NEro-ryhmä on kymmenen kertaa kokoontuva vertaisryhmä 4-6 -vuotiaille lapsille.

Ryhmä rakentuu sen viidelle peruspilarille: kosketus, tunteet, arki ja rutiinit, positiivinen palaute sekä toivo.

Eri peruspilareita ja niistä kohoavia teemoja työstetään toiminnallisin menetelmin, muun muassa leikin ja taiteen keinoin.

Tämän kyselyn tarkoituksena on kerätä mielipiteitä ja kehittää NEro-mallia.

Lisätietoa hankkeesta löytyy Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistyksen sivuilta <http://hyvinkaa.mll.fi/nero/>.

Tarvittaessa voitte ottaa yhteyttä Paula Väliahoon 044-7223448 tai pau-la.valiaho@mll.fi.

Ryhmäkerran rakenne

NEro-mallissa ohjaaja ja lapsiryhmä tapaavat kymmenen kertaa. Ryhmäkertojen rakenne muodostuu alkuvirittäytymisestä, toiminnallisesta tehtävästä, sen purkamisesta, loppurentoutumisesta ja ryhmän lopettamisesta.

1. Onko ryhmäkerran rakenne mielestäsi toimiva?

- Kyllä
 Ei

Miten kehittäisit ryhmäkertojen rakennetta?

Peruspilarit

NEro-mallin ja -hankkeen viisi peruspilaria ovat kosketus, tunteet, arki ja rutiinit, positiivinen palaute sekä toivo.

Peruspilarit tukevat lapsen tasapainoista kehitystä. NErossa niillä tavoitellaan ja vahvistetaan perustuvallisuuden tunnetta. Peruspilareita voidaan painottaa eri tavoin ryhmien kokoontumiskerroilla.

Lisätietoa: <http://hyvinkaa.mll.fi/nero/peruspilarit/>

2. NEro-mallilla on viisi peruspilaria. Kuinka tärkeänä pidät niitä?

	Todella tärkeä	Tärkeä	En osaa sanoa	Vähän tärkeä	Ei lainkaan tärkeä
Kosketus	☐	☐	☐	☐	☐
Tunteet	☐	☐	☐	☐	☐
Arki ja rutiinit	☐	☐	☐	☐	☐
Positiivinen palaute	☐	☐	☐	☐	☐
Toivo	☐	☐	☐	☐	☐

Tähän voit kommentoida peruspilareita.

Ryhmäkerroilla käsiteltäviä teemoja

NEro-mallissa toteutetaan lapsiryhmä ja vanhempien ryhmä. Lapsiryhmä tapaa kymmenen kertaa. Vanhempien ryhmä tapaa kolme kertaa, joista ensimmäinen kerta on ilman lapsia ja ennen lapsiryhmän aloitusta. Toisen kerran vanhemmat tapaavat lapsiryhmän keskivaiheilla yhdessä lapsiryhmän kanssa. Viimeinen vanhempien tapaaminen lasten kanssa päättää molemmat ryhmät.

Lisätietoa: <http://hyvinkaa.mll.fi/nero/>

3. NEro-mallia ohjaa lapsinäkökulmaisuus. Valitse tästä näkökulmasta viisi (5) tärkeintä teemaa, joita tulisi käsitellä ryhmäkerroilla lasten ja/tai aikuisten kanssa

- Oman syyttömyyden ymmärtäminen vanhempien erotessa
- Tunnetaitojen oppiminen
- Sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen oppiminen

- Tasapainoisen kehityksen turvaaminen (fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen kehitys)
- Hyvinvoinnin lisääminen
- Oman kehon ja kosketuksen hyväksyminen
- Uuden elämäntilanteen hyväksyminen (esim. uusi asuinpaikkakunta tai päiväkot)
- Uusien ihmissuhteiden ja uusien perheenjäsenten hyväksyminen
- Suhteiden säilyminen pois muuttavaan vanhempaan
- Suhteiden säilyminen mahdollisesti pois muuttaviin biologisiin sisaruksiin
- Suhteiden säilyminen isovanhempiin
- Yhteisten sääntöjen säilyttäminen
- Jokin muu

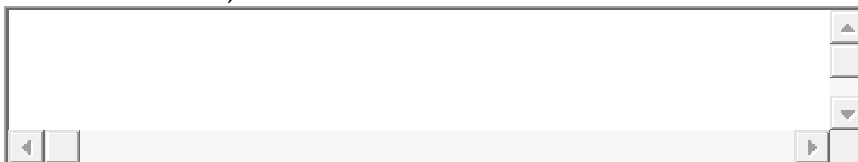
Jos vastasit jokin muu, mikä?

Materiaaleja, ideoita ja välineitä

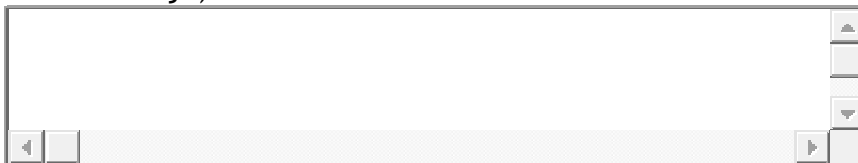
NEro-mallissa käytettäviä menetelmiä ovat leikki, keskustelu, kirjallisuus ja kertomukset, taide, liikunta ja draama.

4. Mitä edellä mainittuihin menetelmiin sopivia materiaaleja, ideoita tai välineitä NEro-mallissa voitaisiin hyödyntää? (Esimerkiksi kirja, askartelumalli, liikuntaleikki...)

Ajatuksia NEro-mallista

5. Millaisia ajatuksia NEro-malli sinussa herättää? (Kehittämisehdotuksia ja kommentteja)

Viestintä

6. Mistä sinun olisi helpoin löytää lisätietoa NEro-hankkeesta tai -mallista? Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

- Yhdistysten internetsivut
- Ammattilehdet ja -julkaisut
- Sanoma- ja aikakauslehdet
- Facebook ja muu sosiaalinen media
- Mainokset ja esitteet
- Jokin muu

Jos vastasit jokin muu, mikä?

Juurtuminen

NEro-malli halutaan levittää käyttöön maanlaajuisesti. Selkeän mallin, toimivan rakenteen, taustatuen ja viestinnän avulla pyritään saamaan NEro-malli juurtumaan työelämän käyttöön.

7. Mitkä muut tekijät voisivat edesauttaa NEro-mallin juurtumista?

Vastaajan taustatiedot

8. Sukupuoli

9. Ikä

10. Asuinalue

11. Työskenteletkö tai oletko työskennellyt lasten tai lapsiin vaikuttavien asioiden kanssa? Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

- Kyllä, palkkatyössäni
- Kyllä, vapaaehtoistyössäni
- En työskentele, mutta olen kiinnostunut työskentelemään (siirry kysymyseen numero 13)

12. Minkä tahon kautta työskentelet palkkatyössä tai vapaaehtoistyössä? Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

- Mannerheimin Lastensuojeluliitto
- Yhden Vanhemman Perheiden Liitto
- Jokin muu järjestö
- Varhaiskasvatus
- Lastensuojelu
- Perhetyö
- Perheneuvola
- Terveystieteiden tutkimuskeskus
- Seurakunta
- Jokin muu

Jos vastasit jokin muu järjestö, mikä?

Jos vastasit jokin muu, mikä?

13. Jos sinulla olisi mahdollisuus, ottaisitko NEro-mallin käyttöösi? Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

- Kyllä, ottaisin sen käyttööni työssäni
- Kyllä, ottaisin sen käyttööni vapaaehtoistyössäni
- En ottaisi NEro-mallia käyttööni

Jos vastasit en, miksi et ottaisi?

14. Mistä sait tiedon kyselystä?

- Sähköpostitse
- Löysin NEro-hankkeen internetsivuilta
- Kuulin tuttavalta
- Jostain muualta

Jos vastasit jostain muualta, mistä?

Terveiset, kommentit ja palautteet NEro-hankkeelle ja sen työntekijöille sekä kyselyn tekijöille.

NEro-ohjaajana toimiminen

NEro-hankkeelle on haettu rahoitusta vuosille 2013-2015. NEro-mallia ryhdytään kehittämään elokuussa 2013

ja NEro-ryhmiä ryhdytään ohjaamaan ensin Hyvinkään seudulla.

Pilottiohjaajakoulutukset alkavat syksyllä 2014 ja ryhmän ohjaaminen voi alkaa rinnan koulutuksen kanssa.

Hanketyöntekijät pyrkivät vierailemaan kaikissa hankkeen aikana käynnistetyissä NEro-ryhmissä. Syksystä 2014 alkaen NEro-mallia pyritään levittämään mahdollisimman laajalle.

Jos kiinnostuit NEro-mallista tai ohjaajana toimimisesta, ole hyvä ja jätä sähköpostiosoitteesi tähän, niin otamme sinuun yhteyttä. Sähköpostiosoitetta ei yhdistetä vastauksiin!

Tietojen lähetys

Kiitos vastauksestasi!

Vastaukset analysoidaan kesän 2013 aikana ja itse NEro-mallia aletaan kehittää elokuussa.

NEro-hanke <http://hyvinkaa.mll.fi/nero/>

Hankekoordinaattori Paula Väliäho 044-7223448 tai paula.valiaho@mll.fi

Kyselyn ovat toteuttaneet Hyvinkään Laurea ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden sosionomiopiskelijat osana opinnäytetyötään. Kyselyyn liittyvissä asioissa voitte ottaa yhteyttä opiskelijoihin.

Noora Laitala noora.laitala@laurea.fi

Minna Puusniekka minna.puusniekka@laurea.fi

Elisa Rantamäki elisa.rantamaki@laurea.fi

Hanna Vähäkangas hanna.vahakangas@laurea.fi

Liite 2 Saatekirje

Hei!

MLL Hyvinkään yhdistys ja YVPL:n Hyvinkään Tuike saivat RAY-rahoituksen NERolla lapselle voimaa- eli lyhyemmin NERO-hankkeeseen. Hankkeessa kehitetään vertaisryhmämalli 4-6-vuotiaille lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet tai eroamassa sekä muita varhaiskasvatusikäisille sopivia eropalveluja. Opinnäytetyönä tehdään kysely, jonka avulla vertaisryhmämallia kehitetään.

Kysely löytyy osoitteesta <https://elomake3.laurea.fi/lomakkeet/7490/lomake.html>
Vastaaminen kestää 10-15 minuuttia. Arvostamme kaikkia vastauksia! Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Pyydämme, että välitätte kyselyä eteenpäin:

Lasten kanssa palkkatyössä tai vapaaehtoistyössä työskenteleville

Lapsiin vaikuttavien asioiden parissa palkkatyössä tai vapaaehtoistyössä työskenteleville

Kiitos avustanne!

**

Tarkempia tietoja hankkeesta, mallista ja opinnäytetyön tekijöistä:

NERolla lapselle voimaa- eli lyhyemmin NERO-hanke (NERO = LapseN Ero) on Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Hyvinkään yhdistyksen ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton (YVPL) Hyvinkään seudun Tuikkeen kehittämishanke. Hanke on saanut rahoituksen Raha-automaattiyhdistykseltä (RAY). Hankkeen tavoitteena on vahvistaa lapsen voimavaroja perheiden ero- ja kriisitilanteissa.

Hankkeessa kehitettävä NERO-malli on suunnattu 4-6 -vuotiaille lapsille, jotka ovat kohdanneet perheessään eron tai siitä johtuvan kriisitilanteen. Mallin peruspilarit ovat tunteet, kosketus, arki ja rutiinit, positiivinen palaute sekä toivo. (<http://hyvinkaa.mll.fi/nero/peruspilarit/>). Mallia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan lapselle jo tutussa ympäristössä ja / tai tuttujen aikuisten kanssa.

NERO-hanketta ja -mallia ohjaa lapsen näkökulma.

Tarkoituksena on, että NERO-malli jää käyttöön hankkeen päätyttyä. NERO-malliin luodaan NERO-ohjaajakoulutus sekä materiaalia koulutuksen ja mallin käytön tueksi. Koulutus pilotoidaan keväällä 2014 ja se otetaan laajempaan käyttöön syksystä 2014 alkaen.

Tässä linkki, josta pääset vastaamaan kyselyyn.

<https://elomake3.laurea.fi/lomakkeet/7490/lomake.html>

Kaikki vastaukset ovat arvokkaita, jotta NEro-mallista voidaan kehittää mahdollisimman toimiva ja käytännön tarpeita palveleva. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä vastaajan henkilöllisyyttä voida tunnistaa.

Kyselyyn voit vastata toukokuun 2013 loppuun asti. Kyselyyn vastaamiseen aikaa kuluu noin 10-15 minuuttia.

Kysely on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat palkka- tai vapaaehtoistyössään työskennelleet, työskentelevät tai ovat kiinnostuneita lasten kanssa tai lapsiin vaikuttavien asioiden parissa työskentelystä.

Kysely on lähetetty Mannerheimin Lastensuojeluliitolle, Mannerheimin Lastensuojeluliiton piireihin, Yhden Vanhemman Perheiden Liitolle, kuntien sosiaali- ja terveystoimissa työskenteleville, seurakunnille sekä monille yhdistyksille.

Lisätietoa NEro-hankkeesta ja NEro-mallista:

<http://hyvinkaa.mll.fi/nero/>

Hankekoordinaattori Paula Väliäho 044-7223448 tai paula.valiaho@mll.fi

Kyselyn toteuttavat Laurea Hyvinkään sosionomiopiskelijat Noora Laitala, Minna Puusniekka, Elisa Rantamäki ja Hanna Vähäkangas. Opinnäytetyötä ohjaa oppilaitoksen lehtori Maire Antikainen.

--

Ystävällisin terveisin,

Paula Väliäho
NEro-hankekoordinaattori
MLL Hyvinkään toiminnanjohtaja
puh. 044-722 3448

Liite 3 Materiaalipankki: Vastaajien ehdotuksia, ideoita, välineitä ja materiaaleja NERO-mallissa käytettäväksi

Taide ja musiikki:

Askartelu

Askartelua perheen kesken (ryhmätyö)

Elämäsi värityskirjan tehtävät

Kirjojen pohjalta maalaus

Konkreettinen piirros lapsen ympäristöstä.

(konkretia auttaa hahmottamaan, mikä muuttuu, mikä säilyy)

Kuvakeskustelu

Käsillä tekeminen

Laululeikit ja laulut

Musiikki

Musiikki

Musiikkiliikunta

Musiikki maalaus

Negatiivisen/pelottavan tunteen piirtäminen, rypistäminen

ja roskeen heittäminen (tunteen neutraloimista)

Oman sängyn/huoneen piirtäminen (lapsella on paikka

molemmissa kodeissa ja hän on toivottu sinne)

Perheen ja ympäristön hahmottamista piirtämällä ja askartelemalla (x5)

Taideilmaisumateriaalit

Taideterapeuttiset menetelmät

Tunnetilojen maalaaminen ja värien (tunteiden) nimeäminen

Tunteiden maalaaminen

Tunteiden muovailu

Tunteiden piirtäminen

Valokuvat

Väriterapia

Liikunta

Hierominen

Kehontuntemusharjoituksia, rentoutusharjoituksia

Liikunta

Liikunta luonnossa

Nassikkapaini + muut toiminnalliset

Tavat koskettaa ja kamppaila rajojen sisällä

Satuhieronta/-rentoutus

Satujumpaa

Tanssi

Vihan purkaminen esim. lyömällä nyrkkeilysäkkiä

Valmiit materiaalit ja menetelmät:

Anne Peltosen lasten tunnetaidot kansio

askeleittain materiaali

Ben Furmanin muksuoppi

Entäs minä - menetelmä

Fun Friends -menetelmä

(www.asemanlapset.fi/friends, inari.immonen@asemanlapset.fi)

Hyvä tulevaisuus - menetelmä

Kortit

käsikynkkä-materiaalit

Lapset puheeksi - menetelmä

LoinsQuestin materiaali

MLL:n materiaalit

Monika Riihelän ja Liisa Karlssonin kehittämä sadutus menetelmä

Neuvo-keskuksen materiaali

Pesäpuun materiaalit

Pesäpuun Nalle-kortit

Positiivinen verkostokartta uusista perheenjäsenistä

Sukupuu

Taikuri-materiaali

Tunnekortit

Tunnemuksu -materiaali

Tunneympyrä

Tunteiden sanottamista ja tunteiden käsittelemistä tukevaa materiaalia

Vahvuuskortit

Valovoimapeliä

Kirjallisuus ja kertomukset:

Grimmin sadut

Sadut

Tarpila: Juholla on kaksi kotia

Weninger & Maucler: Nähdään taas isä

Vikström-Jokela & Jokela: Kuningas Tollo ja muita kertomuksia

Ylönen: Satulaivan matkassa - sadut lapsen apuna vanhempien erotessa

Ylönen: Satuviitta

Leikki:

Autopesu (kosketusmuotoja leikin lomassa, esim. suihkutuksessa ohjaajan sormenpäät naputtelevat "auton" pintaa)
Kehutuolileikki (yksi keskellä, sanotaan kauniita/positiivisia asioita hänestä)
Kuttu kuvin tuettu leikki
Kuvakki
Lakanapallo
Leikit
Liikuntaleikit
Pantomiimileikit
Parityöskentely, jossa lapset leikissä tai rentoutuksessa koskettavat toisiaan
Pelit
Perhenuket (lapsia, isä, äiti, isän uusi onni, äidin uusi onni, koteja)
Rakentelu
Roolileikki
Vuorovaikutusleikki (Theraplay)

Muut:

Eläinterapiavaihtoehto
Fiktiivisen vertaisryhmän luominen
Keskustelu
Lehdistä leikatut kuvat toimivat keskustelua helpottavana tukena

Liite 4 Haastattelupohja

Haastattelurunko

Nauhuri, vapaaehtoisuus

NEro-Hankkeen esittely

Haastattelukysymykset:

Teema 1: NEro- hankkeen kehittäminen

-> Hankkeen tarkastelua SWOT-analyysiä hyödyntäen

Mitkä ovat mielestänne NEro-hankkeen vahvuudet?

sisäinen ulottuvuus

Mitkä ovat mielestänne NEro-hankkeen heikkoudet?

sisäinen ulottuvuus

Mitkä ovat mielestänne NEro-hankkeen mahdollisuudet?

ulkoinen ulottuvuus

Mitkä ovat mielestänne NEro-hankkeen uhat?

ulkoinen ulottuvuus

Teema 2: NEro-hankkeen soveltuminen Hyvinkäälle

Miten mielestänne NEro-hankeessa kehitettävät palvelut soveltuvat Hyvinkäälle?

Onko NEro-hankkeelle mielestänne tarvetta Hyvinkäällä? (Miksi tai miksi ei?)

Teema 3: Yhteistyö NEro-hankkeen kanssa

Ovatko NEro-hankkeessa kehitettävät palvelut sellaisia, jotka voisitte ottaa käyttöönnne organisaatiossanne? Mitkä ovat edellytykset palvelujen käyttöönottamisessa?

Minkälaista yhteistyötä toivoisitte NEro-hankkeen kanssa?

Liite 5 Lupakaavake

NEro-haastattelu

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistyksellä ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton Hyvinkään seudun Tuikkeella alkoi 1.3.2013 NErolla lapselle voimaa- eli lyhyemmin NERO-hanke. Hankkeessa kehitetään vertaisryhmämalli 4-6 –vuotiaille lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet tai eroamassa. Hankkeessa kehitetään ja otetaan käyttöön mahdollisuuksien mukaan myös muita eropalveluja.

Alkaneen hankkeen tueksi neljä Laurea Hyvinkään sosionomiopiskelijaa haastattelee hyvinkääläisiä avainhenkilöitä. Haastattelujen tulokset toimitetaan hankkeelle ja lisäksi ne raportoidaan osana opiskelijoiden opinnäytetyötä, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2013 aikana. Opinnäytetyössä raportoidaan myös opiskelijoiden NERO-hankkeen kanssa työstämä ja julkaisema kysely tuloksineen ja arviointeineen.

Kiitos, että olet suostunut avainhenkilöhaastatteluun! Tällä lomakkeella sovitaan sen raportoinnin rajoista hankkeelle ja / tai opinnäytetyössä. Voit valita seuraavasta Sinulle sopivat vaihtoehdot.

ORGANISAATIO / YKSIKKÖ

ASEMA ORGANISAATIOSSA

- Vastaukseni saavat kohdentua minuun hankkeelle raportoidessa / opinnäytetyössä (yliviivaa tarpeeton)
 - Vastaukseni saavat kohdentua organisaatiooni hankkeelle raportoidessa / opinnäytetyössä (yliviivaa tarpeeton)
 - Vastaukseni eivät saa kohdentua minuun hankkeelle raportoidessa / opinnäytetyössä (yliviivaa tarpeeton)
 - Vastaukseni eivät saa kohdentua organisaatiooni hankkeelle raportoidessa / opinnäytetyössä (yliviivaa tarpeeton)
 - Jokin muu, mikä
-

Aika, paikka ja haastattelun allekirjoitus

Sitoudun noudattamaan tässä asetettuja ehtoja

opiskelijoiden puolesta, haastattelija, nimenselvennys

Lisätietoja hankkeesta ja mallista saat hankekoordinaattori Paula Väliaholta, paula.valiaho@mll.fi tai puh. 044-722 3448 tai osoitteesta <http://hyvinkaa.mll.fi> ja haastattelusta sekä opinnäytetyöstä opiskelijoilta Noora Laitala, Minna Puusniekka, Elisa Rantamäki ja Hanna Vähäkangas tai heidän ohjaajaltaan Maire Antikaiselta. Opiskelijoiden ja ohjaajien sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@laurea.fi